

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

کتاب معلم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری

صنف هشتم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری - صنف هشتم

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ. ش.

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی
و تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

کتاب معلم
رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری
صنف هشتم

سال چاپ: ۱۳۹٦ هـ . ش.

مؤلفان:

- معاون مؤلف وژمه مهرزاد عضو علمی دیپارتمنت زبان و ادبیات دری.
- پوهندوی عبدالرازق اسمر متخصص زبان و ادبیات دری.
- سید فاروق فارانی متخصص زبان و ادبیات دری.

ایدیت علمی و مسلکی:

- فرزانه شریف متخصص زبان و ادبیات دری.

ایدیت زبانی:

- معاون مؤلف وژمه مهرزاد عضو علمی دیپارتمنت زبان و ادبیات دری.

کمیتهٔ دینی، سیاسی و فرهنگی:

- داکتر عطاء الله واحدیار مشاور ارشد وزارت معارف و رئیس نشرات.
- دکتور شاه ولی ادیب
- حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی.
- سید محمود خلیق متخصص زبان و ادبیات دری.

کمیتهٔ نظارت:

- دکتور اسدالله محقق معین نصاب تعلیمی، تربیهٔ معلم و مرکز ساینس
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژهٔ انکشاف نصاب تعلیمی
- معاون سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

دیزاین:

- عنایت الله غفاری

بسم الله الرحمن الرحيم

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
دا عزت د هر افغان دی

کور د سولې کور د تورې
هر بچی یې قهرمان دی

دا وطن د ټولو کور دی
د بلوخو د ازبکو

د پښتون او هزاره وو
د ترکمنو د تاجکو

ورسره عرب، ګوجر دي
پامیریان، نورستانیان

براهوي دي، قزلباش دي
هم ایماق، هم پشه یان

دا هیواد به تل ځلیږي
لکه لمر پر شنه آسمان

په سینه کې د آسیا به
لکه زړه وي جاویدان

نوم د حق مو دی رهبر
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

پیام وزیر معارف،

استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس انکشاف و توسعهٔ هر کشور را تشکیل می‌دهد، نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی و اولیهٔ تعلیم و تربیه می‌باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می‌گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تَطَوُر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده است، با تکیه بر میتودهای جدید تدریس، فعالیت‌های در آن اضافه گردیده که فعال نگه داشتن شاگردان در عملیهٔ تدریس جزء پلان درسی گردیده است.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش‌های آموزش فعال مطابق رهنمودها و پلان تعلیمی تعیین شده صورت گرفته مورد استفادهٔ شما استادان عزیز قرار گیرد، و از اولیای محترم شاگردان نیز تقاضا میگردد که در تعلیم و تربیهٔ با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا اهداف و آرزوهای نظام معارف بر آورده گردیده، نتایج و دست آوردهای خوبی برای آنان و کشور ما داشته باشد.

باور دارم که استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می‌نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات دین مبین اسلام، حس وطن دوستی و معیارهای علمی با در نظرداشت نیازمندی‌های مُبرم جامعهٔ ما انکشاف نماید.

در این عرصه از تمام شخصیت‌های علمی و دانشمندان تعلیم و تربیهٔ کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائهٔ نظریات و پیشنهادات سالم و مفید خویش مؤلفان ما را در بهبود بیشتر تألیف کتب درسی و رهنمای معلم یاری نمایند.

از همهٔ دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشورهای دوست که در تهیه و تدوین نصاب تعلیمی جدید و طبع و توزیع کتب درسی و رهنمای معلم همکاری نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی می‌نمایم.

و من الله التوفیق

دکتور اسدالله حنیف بلخی

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

فهرست

پیشگفتار

کتاب رهنمای معلم کتابی است که معلمان را در اجرای دقیق برنامه درسی در صنف رهنمایی می‌کند. از دیگر فواید کتاب رهنمای معلم آشنا کردن معلمان عزیز با اهداف عمومی تعلیم و تربیت، اهداف دورۀ تحصیلی، آشنایی با برنامۀ درسی و شیوه درس به درس یک کتاب درسی است.

این رهنما در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول تحت عنوان کلیات و معرفی برنامۀ درسی و فصل دوم تحت عنوان تدریس مضامین آموزشی یا تدریس درس‌های مختلف از فصل اول شامل دو قسمت اول مقدمات و قسمت دوم آشنایی با برنامه درسی است.در قسمت مقدمات، معلمان عزیز با مقاصد تعلیم و تربیه و رسالت معلمی آشنا می‌شوند، آنها یاد می‌گیرند که اهداف نظام آموزش و پرورش کشور عزیز ما افغانستان در ساحات مختلف اعتقادی و اخلاقی، علمی و آموزشی، فرهنگی و هنری، مدنی و اجتماعی و اقتصادی چه مقاصدی را دنبال می‌کند. موضوعات درسی مختلف، برای تحقق این اهداف طراحی شده است و معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارا ئۀ محتوا و روش‌های جذاب تدریس زمینه تحقق این اهداف را فراهم کند معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارائۀ محتوا و روش‌های جذاب تدریس زمینۀ تحقق این اهداف را متنا سب با توانایی شاگردان فراهم کنند.

در قسمت دوم فصل اول معلمان عزیز با اهمیت موضوعات درسی، اهداف کلی آموزش هر درس، محتوای برنامه (مضامین آموزشی)، نوع ارتباط عمودی موضوعات آموزشی در صنوف مختلف، روش‌های تدریس و شیوه ارزشیابی از معلومات و مهارت‌های شاگردان و لوازم اجرایی برنامه درسی آشنا می‌شوند. روش‌های تدریس که در هر رهنما معرفی شده است، متناسب با موضوع درسی است، برای مثال روش‌های تدریس توصیه شده در درس ریاضی با درس اجتماعیات و یا آموزش زبان مادری فرق می‌کند. وجه اشتراک این روش‌ها تأکید آن‌ها بر فعال بودن شاگردان در جریان یادگیری تحت هدایت معلم است.

فصل دوم این رهنما به برنامه ریزی سالانه (پلان سالانه) برای مناطق سردسیر و گرمسیر، نحوۀ، تدریس هر درس (پلان روزانه) و منابع و مأخذی که برای تألیف رهنما از آن‌ها استفاده شده اختصاص یافته است. اعتقاد نویسنده گان این رهنما بر این بوده است که معلمان گاه به دلیل نداشتن وقت کافی ممکن است که فرصت تهیۀ پلان روزانه را نداشته باشند ویا این که هر کدام استنباط‌های خاص از اهداف درس داشته باشند، در نتیجۀ تدریس خوبی تأمین می‌کند. لازم به ذکر است که شیوۀ تدریس توصیه شده مانع از آن نیست که معلمان نتوانند از روش‌هایی که خود در طی سال‌های اثرات یادگیری آن را تجربه کرده اند استفاده نکنند و آن‌ها را کنار بگذارند. بدون شک بهترین روش تدریس، روشی است که در آن یادگیری درس انجام شود و شما معلمان احساس رضایت را در چشم شاگردان ببینید.

قسمت دیگری از پلان روزانه به پاسخ‌های متن در درس ما، سؤالات پایانی درس و یا بخش اختصاص داده شده است. به منظورتوسعۀ دانش معلمان در انتهای هر پلان درسی معلومات اضافی برای آن‌ها آورده شده است. بدون شک این رهنما خالی از نواقص نیست. معلمان ارجمند با ارسال نظرات خود به مرکز نصاب تعلیمی می‌توانند به بهتر شدن این رهنماها کمک کنند.

در پایان، موفقیت همه معلمان عزیز را در تربیت افرادی صالح و با ایمان و مسؤول در برابر کشور عزیز، افغانستان از خداوند خواهانیم.

فصل اول

کلیات و معرفی برنامهٔ درسی

اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمی

مربیان هر کدام تعلیم و تربیه را به شکل‌های مختلف تعریف کرده اند. عده یی تعلیم وتربیت را انتقال، ارزیابی و توسعهٔ میراث فرهنگی گذشتگان می‌دانند. عده یی نیز تعلیم و تربیت را تشکیل نهایی، صفات و قابلیت‌های معین در فرد خوانده اند. برخی هم تعلیم و تربیت را آشکار ساختن استعدادهای نهفته در فرد یا به بیان روشن تر به فعل در آوردن توانایی و استعدادهای فرد می‌شمارند.

برخی از مربیان، تعلیم و تربیت را آماده کردن فرد برای زنده‌گی کردن در اجتماع معین و آشنا ساختن وی به آداب و رسوم و عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفید تری در بارهٔ ماهیت و تربیه به وسیلهٔ دانشمندان بزرگ ابراز شده است که نقل آن‌ها در این مقدمه از اهمیت خاصی بهره ور است.

بعضی از مربیان، تعلیم و تربیت را رهنمایی جنبه‌های متعدد ابعاد وجودی فرد یعنی جنبه‌های جسمانی، جنبه‌های عقلانی، جنبهٔ عاطفی، جنبهٔ اجتماعی، جنبهٔ کاری، جنبهٔ معنوی، جنبهٔ هنری و جنبهٔ اخلاقی می‌دانند.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند؛ اما به تنهایی بسنده نیستند. مربیان از تعلیم و تربیت شاگردان انتظارات زیادی دارند. آن‌ها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر با فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود آشنا شده، به منظور سازگاری با جامعه و ورود موفقانه به اجتماع، عادات ، مهارت‌ها و نگرش‌های خاصی را کسب کنند، تا در نتیجهٔ شکوفایی استعداد بتوانند قابلیت‌های خود را بروز دهند. مهارت‌های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیازهای اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روانشناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاق شناسایی شده است، از طریق تعلیم و تربیت رهنمایی، رشد و توسعه یابد.

از نظر عرفان اسلامی، هدف تعلیم و تربیت، پرورش انسان کامل است. و انسان کامل کسی است که همه ابعاد وجودی او در حد توانایی رشد و تکامل پیداکند. وظیفهٔ مهم معلمان؛ رشد ابعاد وجودی انسان است چه موضوعات مختلف درسی هر کدام به دنبال تحقق و پرورش بُعد خاصی از وجود آدمی است.

هدف تعلیم و تربیت، پر کردن ذهن دانش آموز از حقایق و واقعیت‌های مختلف نیست. شاگرد خوب، الزاماً کسی نیست که معلومات زیادی کسب کرده است، برعکس شاگرد خوب کسی است که ابعاد وجودی آن در همه زمینه‌ها رشد پیدا کرده باشد و یاد گرفته باشد که چگونه یاد بگیرد. چنین فردی در تمام عمر در پی یادگیری است. وظیفهٔ تعلیم و تربیت این نیست که تنها به تربیت نخبگان توجه کند و به بقیه شاگردان بی اعتنایی باشد. نظام تعلیم و تربیت مطلوب، پرورش همگان را مورد توجه قرار می‌دهد و تعلیم و تربیت به معنای صحیح آن به تحقق همهٔ اهداف تعلیم و تربیت توجه می‌کند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح همهٔ دوره‌های تحصیلی به تحقق تمام اهداف آموزش و پرورش از طریق فعالیت‌های مختلف درسی و فوق برنامه یی توجه دارد.

شاگردان در دورهٔ نوجوانی دارای ویژه‌گی‌های خاصی هستند. در این دوره دانش آموزان به لحاظ بدنی وارد مرحلهٔ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروه هم سالان در این دوره شکل مخصوص به خود می‌گیرد. آماده‌گی شاگردان در این دوره برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دورهٔ کودکی آنان است. نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از هم سویی با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به دیگران لذت می‌برند. آن‌ها دوست دارند که خود به طور مستقل بسیاری از موارد مربوط به خویش را انجام دهند. ذوق هنری

و حس زیبایی شناسی کودکان در این دوره بیش از دورهٔ کودکی است. نوجوانان علاقه دارند که خود را به شکل‌های مختلف بیان کنند. آن‌ها فرصت‌های مختلفی را برای آموزش فراهم می‌کنند. فرصت‌ها همواره متعادل و خوشایند معلم نیست؛ اما از اهمیت تربیتی بالایی برخوردار اند. یک معلم اگاه توجه دارد که از این فرصت‌ها برای رشد ابعاد وجودی شاگردان خود در زمینه‌های مختلف علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفادهٔ بسیار نمایند.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان و انکشاف همه جانبهٔ علم و دانش در جهت آموزش و پرورش برای هموطنان ضروری پنداشته می‌شود. نکات ذیل شاخص‌های تعلیم و تربیه می‌باشد:

الف- اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویهٔ ایمان و اعتقاد به اساسات دین مقدس اسلام ، گسترش بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآن مجید و سنن پیامبر (ص).
- ایجاد روحیهٔ خود شناسی به منظور خدا شناسی.
- تقویهٔ روحیهٔ اعتماد به نفس و الزام به سجایای اخلاقی.
- ایجاد روحیه و دسیپلین و رعایت ارزش‌های قانونی.
- تقویهٔ روحیهٔ درک مسؤولیت در برابر ارزش‌های تعلیمی، تربیتی و اجتماعی.

ب- اهداف علمی و آموزشی

در نتیجهٔ پروسه‌های آموزشی که به وسیلهٔ نصاب تعلیمی و سایر فعالیت‌های ماورای نصاب تعلیمی صورت می‌گیرد، شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب و مهارت‌های عالی فکری را انکشاف خواهند داد. بنابرآن اهداف مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است:

- کسب و تقویهٔ مهارت‌های آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان‌های رسمی و خارجی.
- آموختن مهارت‌های آموزش: انکشاف استعدادها برای ارزیابی خودی در پروسه‌های آموزش و نتایج حاصله از آن.
- تقویهٔ قابلیت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه‌های علمی و فرهنگی و فنی.
- آموزش علوم، فنون، تکنالوجی معاصر و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی مورد نیاز.
- کسب مهارت جهت حل مشکلات فردی و اجتماعی.

ج - اهداف فرهنگی و هنری

- شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامکدوزی، بافت، انجینیری، رسامی، نقاشی، خطاطی، تزیین خانه و موزیک) و هنرهای سالم جهانی و نیز پرورش و رهنمایی ذوق و استعدادهای هنری و زیبایی شناسی.
- آگاهی از تاریخ و فرهنگ و تمدن اسلامی و ملی افغانستان و جهان.
- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیدهٔ جامعهٔ افغانستان.
- انکشاف مهارت‌های هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی.

د - اهداف مدنی و اجتماعی

تعقیب اهداف ذیل در انکشاف مؤقت شاگردان به حیث اعضای یک خانواده، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین المللی کمک خواهد کرد.

- تقویهٔ روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی، تحکیم بنیاد روابط خانواده‌گی بر پایهٔ تساوی حقوق و اخلاق اسلامی.
- تقویهٔ روحیهٔ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبسته‌گی ملی و بین المللی.

– انکشاف حس خیر خواهی وارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ و تروریزم و مبارزه با مواد مخدر.
– تقویهٔ روحیهٔ احترام به قانون ورعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همگان بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابسته‌گی سیاسی و امثال این ها.
– انکشاف روحیهٔ مشارکت در فعالیت‌های دینی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی.
– تقویهٔ روحیهٔ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله مندی واحترام به آرا، اندیشه‌ها و افکار دیگران.
– رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به شخصیت افراد، کرامت انسانی و رعایت آداب معاشرت در روابط اجتماعی.
– ایجاد روحیهٔ حل مسالمت آمیز اختلافات و برخوردها به طور صلح آمیز و سازنده.
– ایجاد روحیهٔ فرهنگ شکیبایی و همدیگر فهمی.
– تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تجارب و دستاوردهای علمی و تخنیکی جامعه بین المللی.
– تقویت روحیهٔ احترام به کرامت انسان و دانستن اساسات حقوق مطابق هدایات اسلامی.
– رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از حقوق آنان.
– تقویت روحیهٔ حقوق بزرگان، همسایه گان، همشهریان و موازین جامعهٔ مدنی.

هـ- اهداف اقتصادی

– درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
– درک ارزش و اهمیت کار و روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید.
– ایجاد روحیهٔ صرفه جویی، قناعت و پرهیز از اصراف و تجمل گرایی.
– شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آن‌ها و پرورش روحیهٔ حراست از اموال عامه.

و - اهداف عمومی دورهٔ متوسطه از صنف (۷ – ۹)

. هدف کلی این دوره انتخاب مسیرهای مختلف زنده‌گی مطابق با استعداد و علاقهٔ شاگردان و با در نظر داشت ضرورت‌ها وامکانات کشور می‌باشد تا آنها مسیری را برای زنده‌گی آینده انتخاب نمایند و اهداف این دوره را قرار ذیل می‌توان در نظر داشت:

۱– تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای دورهٔ بعدی.
۲– توسعهٔ معلومات و تعمیق تربیت دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای دورهٔ بعدی.
۳– انکشاف روحیهٔ خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند (ج).
۴– تشخیص استعدادهای شاگردان در رشته‌های مختلف درسی.
۵– گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در بارهٔ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفتهٔ بشری که با مفاهیم، وسایل و اساسات ساینس استوار باشد.
۶– انکشاف متوازن آموزش زبان‌های رسمی کشور، تقویه زبان‌های مادری و زبان‌های خارجی و انکشاف سویهٔ علمی شاگردان در افادهٔ مرامها به صورت تحریری و شفاهی.
۷– انکشاف روحیهٔ اخوت، تعاون، صلح و همبستگی ملی، ضدیت با جنگ‌های ناروا، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبیعض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت سالم در کارهای شایسته.
۸– رشد مهارت تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعدادهای آن ها.
۹– پرورش روحیهٔ مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت‌های دینی، فرهنگی و اجتماعی.
۱۰– پرورش علاقهٔ شاگردان به کار رسمی در جهت فراهم ساختن زمینه‌های علمی آن.
۱۱– انکشاف مهارت سنجش خودی در پروسه‌های آموزشی.
۱۲– مواظبت از صحت جسمی خویش.

معرفی زبان دری

شناخت زبان به حیث وسیلۀ افهام و تفهیم و فراگیری آن به حیث زبان اولی در مناطقی که زبان دری گوینـده دارد، در روند آموزش سایر مضامین نهایت ضروری دانسته می‌شود. اهمیت این مضمون نه به حیث یک زبان که وسیلۀ ارتباط فکری و عاطفی میان افراد جامعه می‌باشد؛ بلکه به خاطر اینکه زمینۀ ورود شاگردان را از عرصـۀ زبـان بـه دنیـای ادبیـات نیـز فـراهم می‌نماید. در چوکات این مضمون شاگردان با مفهوم ادبیات و زیباشناسی، تاریخ ادبیات زبان و ادب دری، شخصیت‌های بـزرگ تاریخی و مفاخر ارزشمند فرهنگی و گذشتۀ کشور ما، و فنون ادبی، متون نظم و نثر متقدمان و معاصران و قواعـد دسـتوری و روش املاو اصول نگارش نیز معرفت حاصل نمایند.

این مضمون برای انکشاف ذهنی و فکری شاگردان حایز اهمیت می‌باشد؛ زیرا با فراگیری این مضمون نه تنها شاگردان به مفهوم ادبیات آشنا می شوند؛ بلکه در آموزش سایر مضامین نیز زبان دری نقش اساسی را داشته و بدون آمـوختن مـنظم آن شاگردان در پروسۀ عمومی دچار مشکلات فراوان می‌شوند.

اهمیت آموزش زبان دری

چرا زبان دری در مکاتب تدریس می‌شود؟

زبان وسیلۀ مفاهمه می‌باشد. زبان است که آثار، نام و شخصیت‌ها را جاودانه می‌سازد. آموزش زبان دری چه منحیث زبان مادری و به صفت زبان تدریس می‌شود، در هر دو صورت زمینه‌های رشد خواندن، نوشتن، گفتن، شـنیدن بهتـر شـاگردان را فراهم می‌سازد، و نیز آموزش زبان دری در هر دو صورت وسیلۀ ارتباط فرهنگی و تفاهم‌ها گردیـده و بـه غنامنـدی فرهنگـی شاگردان می‌افزاید. تدریس زبان دری در پهلوی سایر مضامین یکی از اهداف اساسی تعلیمی وزارت معارف جمعـوری اسـلامی افغانستان می‌باشد و به طور مشخص از چند دلیل عمده دیگر یاد آوری می‌شود:

- آشنایی با آثار ادبی، شخصیت‌های دینی، فرهنگی، هنری، ارزش‌های ملی و تاریخی.
- درک حقایق و تطبیق آن با زبان.
- آشنایی شاگردان با مسایل روز، اکتشافات و انکشافات.
- تقویت قابلیت تفکر، تحقیق، مطالعه و ابتکار در زمینه‌های مختلف.
- تقویت روحیۀ دفاع از استقلال، وحدت ملی و تمامیت ارضی.
- تقویت روحیۀ ایمان داری و تقوا.
- ایجاد روحیۀ همکاری با تمام مردم.
- آگاهی از قوانین کشور و رعایت آن ها.
- توانمند ساختن شاگردان به حل مشکلات و پرابلم‌های زنده‌گی.
- آشنا ساختن شاگردان به اهمیت و ارزش‌های زنده‌گی.
- ارتقای مهارت‌های زنده‌گی؛ مانند: مسایل اقتصادی و تکنالوژی معلوماتی.
- فراهم سازی زمینه‌های پرورش استعدادها، خواسته‌های مطلوب وارتقای ظرفیت‌های شاگردان.
- آگاهی در مورد ارزش‌ها و فرهنگ کشور.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

زبان رسمی اول (زبان مادری) دری یا پشتو

ابعاد گونه گون قابلیت و مهارت زبان با همدیگر پیوند دارد؛ در حالی که تأکید خاص بـر مهـارت‌هـای خوانـدن ونوشـتن صورت می‌گیرد، به عین منوال شاگردان می‌توانند مهارت‌های شنیدن و گفتن، ذخیرهٔ لغات و قواعد و کـاربرد قواعـد دسـتوری خود را نیز تحکیم و تقویت بخشند.

مهارت‌های خواندن از طریق انتخاب متن‌های شعری، متن‌ها ومقالات ادبی و همچنان متن‌های دارای محتـوای دینـی، تاریخی، نوشته‌های اخلاقی می‌تواند رشد داده شود.

موضوعات صحی، اقتصادی و مضمون‌های مربوط به حیات روزانه نیز از طریق متن‌های منتخب صورت می‌گیرد. عـلاوه بر این، برای شاگردان قصه‌ها در بارهٔ ارزش و افتخارات مردم نیز پیشکش می‌شود.

در وقت تدریس زبان رسمی اول (زبان مادری) تأکید خاص بر مهارت‌های تحریری و انکشاف ابتکار نیز صورت می‌گیـرد. شاگردان تشویق می‌شوند مقالات بنویسند یا موضوعات را انشا کنند وهمچنان، آن‌ها تشجیع می‌شوند، که بـه شـیوه یـی کـه خاص خود شان است، مفاهیم را افاده کنند.

نصاب تعلیمی نو انکشاف مهارت‌های مفاهمه یی تحریری و شفاهی؛ مانند: شنیدن، دانستن سؤال‌ها ، جواب‌های درست، طرح سؤالات و فرضیه‌ها، فهمیدن وظایف، انجام دادن درست وظایف، اشتغال در دیالوگ و گفت و شنیدها به شیوهٔ مدنی و سازنده و رسیده‌گی به امور معین عامه و مردمی را تشویق می‌کند.

اهداف کلی آموزش زبان دری

در یادگیری زبان‌ها دو هدف مهم وجود دارد:

- اهداف عمومی
- اهداف خصوصی

الف – اهداف عمومی زبان دری

- تقویت قابلیت تفکر، اندیشه، تعمق، تحقیق، نقد وابتکار در زمینه‌های علمی، ادبی و فرهنگی (نظم و نثر).
- نوشتن مطالب مشخص، سخن گفتن و ابراز نظر.
- آماده ساختن شاگردان، اعم از ذکور و اناث، اطفال، نوجوانان، جوانان به خود شناسی، تقوا، وطن دوستی، وحدت ملـی، بـشر دوستی، زیست با همی، صلح خواهی، آشنایی با تمدن و فرهنگ و ارزش‌های افغانستان و جهان، آشنایی با تکنالوجی معاصر با تقویهٔ روحیهٔ دفاع از استقلال، غنای فرهنگی و زودون کلیه اشکال و انواع تبعیض.
- آشنایی با شخصیت‌ها ، آثار علمی، ادبی، هنری، اجتماعی نویسنده گان و شعرای نامی کشور.
- آشنایی با آثار ترجمه شدهٔ برخی از نویسنده گان جهان.
- تقویهٔ روحیهٔ اعتقاد به ارزش‌های دین مقدس اسلام، ایجاد روحیه خود شناسی، رعایت قانون و درک مسؤولیت در برابر اجتماع.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

ب- اهداف خصوصی زبان دری

- قابلیت شنیدن و سخن گفتن.
- قابلیت نوشتن و خواندن.
- قابلیت نقد و تفکر.

۱- انکشاف قابلیت درک موضوعات، از طریق گوش دادن به سخن‌ها، مصاحبه‌ها و غیره.

۲- سخن گفتن، صحبت کوتاه به صورت درست، و ساده و آسان با رعایت هجا ها.
۳- رعایت دستور زبان با ارائهٔ جمله‌ها و با بر قراری تسلسل ، اختصار و روان بودن آن.
۴- خواندن، انکشاف بیشتر مهارت‌ها در خواندن بلند، مثل تلفظ درست.
۵- قابلیت نوشتن املا و انشا، نوشتن درست کلمه‌ها و جمله‌های معمول زبان.
۶- تلفظ درست کلمه‌ها بر اساس قوانین زبان با در نظر داشت سبک نگارشی.
۷- قابلیت تفکر:

- رعایت تسلسل فکری و حقایق در نوشتن یک موضوع.
- ارتباط بین علت و معلول.
- تحلیل، طبقه بندی و مقایسه.
- تعمیم، استنباط و استنتاج در رابطه به آن.
- نقد موضوع و استدلال موافق و یا مخالف در برابر آن.
- قادر بودن به تفکر آزادانه.

ارزش‌های قابل تأکید:

۱- ارزش‌های دینی و فرهنگی، ارزش‌های اقتصادی، ارزش‌های اجتماعی، میهن دوستی، احساس مسؤولیت، صداقت و تکمیل شخصیت.

دیدگاه برنامهٔ درسی در آموزش زبان دری

ایجاد افغانستان با امن و با ثبات تا هر تبعهٔ آن با استیلای کامل بر زبان و ادبیات دری بتوانند همهٔ ارزش‌های دینی فرهنگی اخلاقی، آموزشی و پند و اندرزهای منعکس در آثاری که به ز بان دری نوشته شده آگاهی کامل پیدا کند.

اهداف آموزشی زبان دری در صنوف ۷ ، ۸ ، ۹

دورهٔ اول ثانوی

شاگردان در نتیجهٔ خواندن و یاد گرفتن موضوعات مضمون زبان دری، دانش‌ها، مهارت‌ها، و ذهنیت‌های زیر را کسب می‌نمایند:

	شاگردان دانش و فهم خویش را وسعت می‌بخشند:
دانش ها	• متون ادبی (نظم ونثر) • قصه‌ها، حکایت‌ها، پندها، اندرزها، داستان‌ها، نامه‌ها، نمایشنامه‌ها ، هنرها، اخترا عات، اکتشافات و صنایع دستی، انواع ماین‌ها و خطرات آنها و کنترول مواد مخدر، حقوق بشر. • شرح حال و نمونهٔ کلام برخی از شعرا و نویسنده گان متقدم و معاصر ملی و بین المللی. • ادبیات فولکلور، رسوم و عنعنات محلی، منطقه یی، ملی، روزهای تاریخی و بازی‌های کشور. • درک و فهم دستور زبان مندرج در دروس.
	شاگردان مهارت‌های زیر را فرا می‌گیرند:
مهارتها	• متون ادبی(نظم و نثر) را خوب خوانده، نوشته و به دیگران تفهیم کرده بتوانند. • مفاهیم دستوری مندرج دروس را ضمن خواندن و نوشتن دروس درمکالمات روز مره از آن استفاده نمایند. • بازی‌های ورزشی و آشنایی با رسوم و عنعنات مردم را بتوانند تمرین و عملی بسازند. • از ادبیات فولکلور، داستان‌ها، و نمایشنامه‌ها و .... را علاوه از خواندن و نوشتن در زنده‌گی فردی و اجتماعی خویش بهره بگیرد.
ذهنیت	شاگردان به اهمیت موضوعات ادبی، اخلاقی و اجتماعی پی برده و سر مشق زنده‌گی فردی و اجتماعی خویش قرارمی دهند.
ارزش ها	• پارچه‌های ادبی(نظم و نثر)، قصه‌ها، پندها، اندرزها، لطیفه‌ها، داستان و نمایش نامه ها. • شخصیت‌های فرهنگی، ادبی و مفاخر کشور در حفظ و نگهداری سهم بگیرند. • به اعتقادات اسلامی مردم ما باور کنند. و حقوق همشهر ی را رعایت و به عنعنات مردم ارج می‌نهند.

فهرست عناوین کتاب درسی زبان و ادبیات دری صنف (۸)

شیوه‌های تدریس

۱- شیوهٔ تفکر اسقرایی(سیر از جزء به کل)

بر طبق این شیوه معلم با طرح سؤال‌های هدفمند دانش آموزان را به سمت اهداف درس رهنمایی می‌کند. این عمل باعث میشود که اذهان دانش آموزان سیر از جزئی به کلی را دنبال کند و تا پایان درس از مفاهیم مورد نظر آگاهی و اطمینان یابد.

اکنون با این شیوه به تدریس درس گروه اسمی میپردازیم:

- متن زیر را بخوانید و گروه اسمی آن را مشخص سازید.

((خورشید با شاخه‌های مجنون بید احوال پرسی کرد. بعد روی کدوها خستگی رفع کرد و برای ثواب ،به درختهای برهنهٔ سرکشیده ،صبح بخیر گفت —به آنها مژده داد که بزودی رخت سبز عید شانرا در بر می‌کند. درختها سر تکان دادند. انگار نق زدند که ما حمام نرفته ایم . خورشید با لبخند گفت: غم تان کم ، بغضش که تر کید ،شما را می‌شوید.))

پاسخ شا گردان

گروه اسمی این متن عبارت از: خورشید، شاخه‌های مجنون بید، احوال پرسی، کدوها، خستگی، ثواب، درختهای لخت، صبح بخیر ،مژده، رخت سبز عید شان، درخت‌ها، س، حمام، لبخند، غمتان، آسمان، بغضش.

- گروه‌های اسمی بالا را از لحاظ ساخت، طبقه بندی کنید.
  - گروه اول: خورشید،احوال پرسی،خستگی،ثواب،مژد،سر،حمام،آسمان،لبخند.
  - گروه دوم: شاخه‌های مجنون بید، کدوها، درخت‌های لخت، رخت سبز عید شان، درخت‌ها، غمتان، بغضش.
  - گروه سوم: صبح بخیر.
- برای هر یک از گروه‌های بالا عنوان مناسبی انتخاب کنید.

پاسخ

– گروه اول وابسته ندارد وتنها از یک واحد یا واژه تشکیل شده اند (هسته)

– گروه دوم از چند واژه یا کلمهٔ ساده تشکیل شده اندکه اولین واژه، هسته و بقیه وابستهٔ آن‌ها استند.

– گروه سوم تنها یک نمونه دارند:((صبح بخیر)) جمله دو جزیی استثنایی بی فعل که نقش مفعولی پذیرفته و در نتیجه در آن ترکیب بافت به گروه اسمی تبدیل شده است؛ اما در خارج از آن گروه اسمی به شمار نمی رود.

– (وقتی دانش آموزان برای گروه‌های طبقه بندی شده، عنوان مناسبی برگزیدند، به بخشی از شیوهٔ تفکر استقرایی عمل کرده اند. ممکن است دانش آموزان دریافت‌های خود را به گونهٔ دیگری بیان کنند. مهم این است که هسته و وابسته از هم تشخیص داده شوند. پس از این طبقه بندی، با پرسشهای دیگری آنان را به مراحل بالاتر تفکر استقرایی رهنمایی می‌کنیم.)

- یک بار دیگر هسته‌های گروه‌های اسمی یاد شده را بررسی کنید. به نظر شما چه تفاوت‌هایی با هم دارند؟
- **پاسخ**

– بعضی از هسته‌ها یک جزء معنی دار (تکواژه) وبعضی دیگر بیش از یک کلمه معنی دارند؛بنابر این،تفاوت‌های زیررا میتوان مشاهده کرد:

الف ـ هسته‌های یک کلمه یی:خورشید، ثواب، درخت، مژده، رخت، سر، حمام، غم، آسان، بغض.

ب ـ هسته‌های بیش از یک واژه :شاخه، احوال پرسی، خستگی، لبخند،

- هسته‌های گروه "ب" چه تفاوتی با هم دارند؟

- **پاسخ**

– بعضی از آن‌ها یک واژۀمعنی دار و یک واژۀ وابسته(وند) دارند:

مثل خسته+ گی= خستگی

بعضی دیگر دو واژۀ معنی دار ویک کلمۀ معنی دار وابسته دارند:

احوال+ پرس+ ی= احوال پرسی

- به نظر شما با توجه به روابط بین این تکواژه‌ها،آن‌ها را به چند دسته میتوان تقسیم بندی کرد؟
- **پاسخ**

– هسته‌هایی که از یک واژه ساخته شده اند، اسم ساده اند، خورشید، ثواب، درخت.

– هسته‌هایی که از دو واژه معنی دار تشکیل شده اند، اسم مرکب اند: لبخند.

– هسته‌هایی که از واژه معنی دار و یک وند اشتقاقی ساخته شده اند،اسم مشتق ـ مرکب اند: احوال پرسی

– هسته‌هایی که از یک واژه معنی دار یک وند اشتقاقی ترکیب یافته اند،اسم مشتق اند: خستگی

توضیح معلم: هر گاه هسته از یک واژۀ معنی دار و یک وند صرفی ساخته شده باشد، دیگر اسم مشتق بشمار نمی رود؛ بلکه به عنوان اسم ساده مطرح میشوند: زیرا وندهای تصریفی جزءهسته نشده اند. پس اسم‌ها وصف‌ها نیز دو نوع اند:

الف ـ اسم ساده

ب ـ اسم غیر ساده

اسم‌های غیر ساده دو دسته اند:

الف ـ مشتق

ب ـ مرکب

ـ روش واحد کار (فردی ـ گروهی)

در این روش شاگرد فرا تر از یک مستعمع با رهنمایی معلم و همکاری گروه می‌تواند آموخته‌های خود را تعمق بخشد و آن هارا به صورت کاملاً مهارتی وعملی در آورد. در روش یاد شده، شاگرد کاملاً فعال است و از حد اکثر وقت صنف استفاده میکند. مهارتهایی چون تهیۀ وترین دیواری، نقد وبررسی نوشته، مقایسه،..با روش واحد قابل اجرا است.

معلم پس از ارائۀ توضیحات لازم پیرامون یک درس میتواند به هر یک از گروه‌های کار، موضوعی را واگذار نماید تا انجام دهند ودر پایان وقت. گروه‌ها نتایج کار خود را به وسیلۀ نمایندۀ گروه ارائه دهند. حتی جریان تدریس نیز میتواند به گروه‌های واگذار گردد؛ مثلاً: برای آموزش تبدیل گفتار به نوشتار، صنف به پنج گروه تقسیم میگردد و به هر یک گروه یک نمونۀ متن گفتاری داده میشود تا آن را به نوشتار تبدیل کنند. در پایان اعضای هر گروه تفاوت‌هایی راکه به نظر شان رسیده است، مطرح میکنند وسر انجام، این تفاوت جمع بندی میشود. این وظیفه در خارج از وقت صنف میتواند ادامه داشته باشد وتکالیف مربوط به منزل نیز به شکل کار گروهی ارائه گردد.

۳ـ روش مقایسه

یکی از روش‌هایی که در آموزش نگارش نقش مؤثر وفعالی دارد، روش مقایسه است. برای مثال؛می خواهیم"نگارش"و "نگارش ادبی" را آموزش دهیم. ابتدا نمونه یی از یک نوشتۀ علمی وادبی را با هم به دانش آموزان ارائه می‌دهیم:

- قید در جمله معمولاً مقدار صفت یامسند را نشان می‌دهد. گاه قید در بارۀ فعل جمله توضیح میدهد یا تمام جمله را مقید میکند. این توضیح ممکن است گسترده باشد...(نوشته علمی)

- کلبۀ گلی آنان روی خاک نمناک و نم کشید، کنار رود خانه خمیده بود و انگار پنجه‌های خود را به خاک فروبرده بود و در سراشیبی آنجا را به زور روی تپه نگه می‌داشت. باران سر و روی آن را شسته بود. (نوشتۀ ادبی)
- سپس ویژه‌گی‌های هر یک را بر می‌شماریم و با هم مقایسه می‌کنیم.

– در نوشتۀ اول، کلمات هر یک معنای دقیقی دارند؛ اما در نوشتۀ دوم، واژه گان با معنای چند پهلو انتخاب شده اند.

– در نوشتۀ اول آرایه‌های ادبی چون تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه و. . .دیده نمی شود؛ اما در نوشته دوم از تشخیص (کلبۀگلی . . . خمیده بودو . . .)استفاده شده است.

– در نوشتۀ اول پیام در کم ترین کلمات ، ارائه شده؛ اما در نوشتۀ دوم به چگونگی ارائه پیام وجننبه‌های ادبی آن توجه شده است.

– و . . .

استفاده از شیوۀ مقایسه برای تدریس وانتقال این روش به شاگرد، جهت تشریح یک پدیده، بسیار مناسب وکاراست. با استفاده از مقایسه تفاوت‌ها و شباهت‌های دو یا چند پدیده یا مسأله و موضوع را به راحتی می‌توانیم بیان کنیم.

٤- روش بحث گروهی

در این روش، بحثی سنجیده ومنظم را که مورد علاقۀ همۀ افراد صنف باشد، در بارۀ یکی از مهارت‌های نگارش مطرح می‌کنیم. در روش یاد شده، به دانش آموز فرصت داده می‌شود. تا عقاید و تجربیات خود را در بارۀ یک موضوع بیان کند؛ برای مثال می‌خواهیم در بارۀ سفر نامه نویسی مطالب را آموزش دهیم. ابتدا موضوع را با طرح چند سؤال به بحث می‌گذاریم:

– سفر نامه چیست؟
– چه فایدۀ دارد؟
– چه نوع سفرهای دارد؟
– از چه زمان سفر نامه‌ها نوشته شده اند؟
– یک سفر نامه حاوی چه اطلاعات است؟
– سفر نامه در مطالعات اجتماعی، تاریخی، زبانی، و ادبی به ما چه کمکی می‌کند؟
– کدام یک از سفر نامه‌های مشهور را می‌شناسید ؟
– چگونه می‌توان سفر نامه نوشت؟
– برای نوشتن سفر نامه چه اصول را باید رعایت کرد؟

و...

معلم می‌تواند از قبل، موضوع مورد بحث را اعلام کند تا شاگردان مطالعات جانبی داشته باشند. او باید بحث‌ها را جهت دهد و همچنین کوشش کند که بحث‌ها قابل فهم و ساده باشد.

در این روش، علاوه بر تدریس مهارت مورد نظر، توانایی از قبیل:

۱- اظهار نظر در برابر جمع، ۲- هماهنگی با جمع، ۳- رهبری و قدرت انتقاد در برابر افراد۴ – شناخت مسایل و یافتن راه حل برای آنها، ۵- مهارت گوش دادن و سخن گفتن، تقویت می‌شود.

۵- روش پرسش و پاسخ

جریان تدریس یک مهارت می‌تواند از طریق پرسش و پاسخ تکوین یابد. این روش سابقه یی طولانی دارد. سقراط در قرن پنجم قبل از میلاد از این روش استفاده کرد.

معلم می‌تواند مفاهیم اساسی وتعمیم‌های درس را در قالب پرسش‌هایی بر روی تختهٔ صنف بنویسد و با کمک شاگردان به پرسش‌ها پاسخ دهد.

پرسش‌ها باید روان وساده و در بر گیرندهٔ مفاهیم اصلی درس باشند؛ پیوسته‌گی منطقی در آن‌ها دیده شود؛ به بحث صنف وذهن شاگردان جهت دهد. بین پاسخ‌های ارائه شدهٔ دانش آموزان توافق به وجود آید؛ از همهٔ دانش آموزان به طور فعال استفاده شود و پرسش‌ها از ساده به مشکل تنظیم گردد. برای مثال، می‌خواهیم نقش تشبیه را در تصویر سازی و وصف (توصیف) در یک نوشته توضیح دهیم؛ ابتدا قطعه یی را که در آن تشبیه به کار رفته است، روی تخته می‌نویسیم: **"** ناگهان به سخن آمد و کلمات مسلسل از دهانش بیرون ریخت. مثل دانه‌های تسبیح که رشته اش پاره شود**"**

سپس چند سؤال هدفدار طرح می کنیم:

۱- کلمات به چه چیزهایی تشبیه شده است؟

۲- میان کلمات ورگبار مسلسل چه رابطه یی دیده میشود؟

۳- چرا نویسنده این رابطه را بر قرار ساخته است؟

۴- به نظر شما کلمات را به چه چیزهای دیگری می‌توان تشبیه کرد؟

۵- و. . .

با پاسخ دادن به این پرسشها بهتر می‌توانیم نقش تشبیه را نشان دهیم.

٦ - روش تمرین دادن

معلم پس از آن که یکی از مهارتهای نگارشی را تدریس نمود، با یک یا چند تمرین دانش آموزان را به تکرار وکاربرد این مهارتها وادار می‌سازد؛ برای مثال،پس از آموزش علایم نقطه گذاری وکاربردهای هر یک و استفاده از این علایم برای یک نمونه روی تابلو، می‌توان نمونهٔ یک متن علامت گذاری نشده را به شاگردان سپرده تا آن را علامت گذاری کنند یا هنگامی که بند(پاراگراف) درس داده میشود، متنی که در آن بندها مشخص نشده اند، به دانش آموزان داده شود تا آنان بندها را از هم جدا کنند معلم می‌تواند از این روش در کنار سایر روش‌ها به طور مستمر استفاده کند.

۷- روش پژوهش (فردی ـ گروهی)

این روش شاگردان را قادر می‌سازد به کمک پژوهش وتحقیق گروهی یا فردی، مشکل خود را حل کنند. بر اساس روش یاد شده یکایک شاگردان باید اصول و روشهای پژوهش و مبانی آن را فراگیرند در این روش، معلم باید قبلاً روش‌های پژوهشی را به شاگردان آموزش دهد وخود نیز بر این مسلط باشد. نمونه‌هایی از فعالیت‌هایی که در آن‌ها از این روش استفاده می‌شود، عبارت اند از:

- پژوهش کتابخانه یی در بارهٔ ابعاد یک موضوع.
- پژوهش به طریق مصاحبه و پرسش نامه برای تحقیق در بارهٔ یک موضوع.
- مراجعه به کارت یک کتابخانه ومشخص کردن عناوین مشترک یک موضوع.
- مراجعه به فهرست کتاب‌های چاپی واستخراج ده عنوان کتاب در بارهٔ شاهنامه فردوسی.
- تشکیل یک گروه پنج نفری وکار پژوهش در بارهٔ یکی از بناهای تاریخی.
- و. . . .

۸ـ روش حل مسئله

در این روش، تفکر منطقی تقویت می‌شود و از ین طریق می‌توان به شاگردان آموخت تا بین پدیده‌ها روابط تازه کشف کند. این روش به شاگرد یاد می‌دهد که با اتکا به خود و استفاده از تفکر منطقی در بارهٔ موضوع مورد نظر دست به نگارش بزند. برای مثال می‌خواهیم (نوشتن ساده ترین روش ها) را از طریق روش حل مسئله به دانش آموز بیاموزیم برای این کار، طی مراحل پنجگانه عملاً به دانش آموز نشان می‌دهیم که نگارش کار ساده و ممکن است.

۱- مشخص کردن مسئله

۲- حدث زدن یا مشخص کردن علل مسأله

۳- در نظر گرفتن راه حل‌های ممکن.

۴- انتخاب بهترین راه حل.

۵- اجرای راه حل انتخابی.

۱- احمد نمی دانست انشایش را در بارهٔ فرهنگ چگونه آغاز کند؛ به چه مسایلی بپردازد و از چه راه‌هایی آن را به پایان ببرد.

۲- او ابتدا سعی کرد علل این نا توانی را بررسی کند. احمد می‌توانست در بارهٔ فرهنگ سخن بگوید؛ اما قادر به نوشتن همان سخنان نبود.

۳- احمد به کمک معلم انشا و آموخته‌های قبلی چند راه حل ممکن را در نظر گرفت:

الف ابتدا سؤالات را طرح کند و آنگا ه هر یک به طور مختصر پاسخ دهد؛ سپس پاسخ‌ها را منظم کند.

ب: کلمات و مفاهیم کلیدی و اصلی را در بارهٔ فرهنگ جمع آوری کند. و آنهارا گسترش دهد در بارهٔ هر یک از مفاهیم چند سطر بنویسد و آنگاه آنها را منظم کند.

پ- در بارهٔ فرهنگ پانزده دقیقه سخن بگوید و آنها را ضبط کند. آنگاه حاصل سخن را از نوار بگیرد و باز نویسی کند و آن را به نوشتار تبدیل نماید.

ت- با مطالعه و تحقیق در این باره، یادداشت‌هایی تهیه کند؛ سپس یادداشت‌ها را تنظیم کند و حاصل کار را به صورت مقالهٔ مقابل صنف ارائه کند.

۴- احمد با توجه به فرصت خود و ماهیت موضوع از دو را ه حل (الف) و (ت) استفاده کرد.

۵- او برای این کار ابتدا چند سؤال طرح کرد.

- فرهنگ چیست؟
- عناصر تشکیل دهندهٔ فرهنگ کدام‌ها اند؟
- ار تباط سواد با فرهنگ چیست؟
- برای حفظ هویت فرهنگی چه باید کرد؟
- علل شگوفایی فرهنگ یک کشو رچیست؟

آنگاه برای هر سؤالی با روش تحقیق و استفاده از منابع، پاسخ کوتاه و مناسب تهیه کرد.

پاسخ‌ها را منظم نموده و نوشتهٔ حاصل را یک بار برای پدرش خواند. در آخر هم آن را ویرایش و پاک نویس کرد.

۹- روش عمومی تدریس

روش عمومی تدریس در واقع نوع درسی است که عناصر مهم تدریس در پیکرهٔ آن تدریس، پیش بینی می‌شود.

روش‌های تدریس بر حسب فعالیت دانش آموز به دودسته فعال و غیر فعال تقسیم می‌شوند در روش تدریس فعال، دانش آموز خود در جریان آموزش شرکت می‌کند و محور اوست (شاگرد محوری) ولی در روش غیر فعال، یا معلم پیوسته سخن می‌گوید و عمل می‌کند و دانش آموز ساکت و بی حرکت می‌ماند(معلم محوری)؛ یا اینکه معلم و دانش آموز هر یک به کار خود می‌پردازند و در کار همدیگر دخالت نمی کنند. بدیهی است که هر گونه پیشرفت آموزشی در گروه، فعالیت و دخالت دانش آموز در امر یاد گیری است.

فصل دوم

رهنمای تدریس

در فصل اول این رهنما شما معلمان ارجمند با کلیات برنامه درسی، روش‌های تدریس آشنا شدید، در این فصل با پلان سالانه و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانه تدریس: نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم بندی کنید. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرمسیر فرق می‌کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می‌شود و دو هفته ماه جدی به امتحان اختصاص داده شده ودر هفتهٔ آخر نیز شاگردان به رخصتی می‌روند. در پایان فصل بهار یعنی جوزا، دو هفته اول به امتحان اختصاص داده شده و شاگردان در دو هفته آخر نیز به رخصتی می‌روند.

در ولایات سرد سیر سال تعلیمی از اول ماه حمل آغاز می‌شود. امتحانات پایان نیم سال تعلیمی در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز شده، شاگردان در دوهفته اول ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی می‌روند. امتحانات پایان سال در دوهفته اول ماه قوس شروع می‌شود و پس از آن شاگردان برای دو هفته به رخصتی آخر سال می‌روند. طول سال تحصیلی در مجموع ۲۸ هفته است. برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد ۲۸ تقسیم می‌کنیم. عدد بدست آمده نشان می‌دهد که شما معلم عزیز در هر هفته چه تعداد صفحه از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

پلان سالانه مخصوص ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفتۀ اول	هفتۀ دوم	هفتۀ سوم	هفتۀ چهارم
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس				
زمستان	جدی	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی
	دلو				
	حوت				
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان سالانه مخصوص ولایات سردسیر

فصل	ماه	هفتۀ اول	هفتۀ دوم	هفتۀ سوم	هفتۀ چهارم
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا				
تابستان	سرطان			امتحانات	امتحانات
	اسد	رخصتی	رخصتی		
	سنبله				
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

درس اول

رهنمای تدریس درس (الهی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	الهی (حمد) و قواعد دستوری
هدف کلی	شاگردان بدانند که مسلمانان شروع هر کار خیر را با ستایش و حمد خداوند (ج) آغاز می کنند و به ارزش‌های دینی و عقیدتی پی می‌برند.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • با نثر مسجع و مناجات شاعران کلاسیک ادبیات دری آشنایی حاصل نمایند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس؛ مانند: درست خواندن، درست نوشتن، تحلیل و برداشت، سخنرانی، اندیشیدن و گوش فرا دادن در وجود شان رشد نماید. • به دعا و نیایش و ارزش‌های اسلامی بیش از بیش علاقه مند گردند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی
مواد ولوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، قلم، کتابچه، تخته، تباشیر، و دیگر مواد مورد ضرروت صنف درسی.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، تبریک گفتن سال تعلیمی جدید و معرفت با شاگردان. • نظر خواهی از برداشت شاگردان از کتاب و درس‌های سال گذشته و طرح چند پرسش عمومی در مورد درس‌های سال گذشته. • ایجاد انگیزه با نوشتن این نثر: «شناخت تو ما را امان و لطف تو ما را عیان» چه کسی می‌تواند مفهوم این نثر را بگوید؟	• جواب به سلام، احوالپرسی و معرفی • نظرات مختلف ارائه می‌دارند. • نظر به برداشت خود پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس جدید را با نام و یاد خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر عملی گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده از آنها بخواهد که متن « الهی » را خاموشانه بخوانند. • پس از آن متن را با صدای بلند و رسا بخواند و بر کلمه‌ها، اصطلاحات و عبارات دشوار مکث نماید. • از شاگردان بخواهد که به نوبت یک یک جملهٔ متن را با صدای بلند مقابل همصنفان خود بخوانند. معلم محترم متوجه خواندن شاگردان باشد و اشتباهات آن‌ها را تصحیح کند. • سپس مفهوم و معنای حمد توضیح گردد، واژه‌های جدید را معنی نماید و در مورد نثر مسجع معلومات دهد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش‌هایی را از درس ارائه شده طرح نماید.	• به کتاب‌های خود می‌بینند و خاموشانه می‌خوانند. • دقیق می‌شنوند. • با رعایت نوبت، حمد را می‌خوانند. • به توضیحات با دقت گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس برای شاگردان ارائه گردد.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	معلم به سؤال‌های احتمالی شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • گرفتن حاضری، تنظیم صنف و پرسیدن از غیر حاضران. • ارزیابی درس گذشته با طرح پرسش‌هایی به صورت شفاهی از شاگردان.	• جواب به سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۸) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• بخش « قواعد دستوری» را که تکرار صنف هفتم است با تعریف‌ها و مثال‌های کوتاه یاد آور شود. مثال‌ها را روی تخته بنویسد و توضیح دهد. • چند مثال از قواعد دستوری(کلمه، انواع اسم، عدد، صفت، ضمیر و غیره) را روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد که نوعیت آنها را مشخص نمایند؛ مانند: کتاب، خانه، گل، باغبان، کابل، گلخانه، دختر خوب، من، زیادترین، شانزده، تو و غیره. • سپس از شاگردان بخواهد که به نوبت برای هر یک از قواعدی که در کتاب آمده مثال بگویند. آنها کمک، رهنمای و تشویق شوند. (به شاگردان ضعیف بیشتر سهم داده شود).	• به توضیحات با دقت گوش می‌دهند. • با دقت پاسخ می‌گویند. • به سخنان معلم دقیق شده پاسخ می‌دهند.	(۳۱) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس که در کتاب آمده خوانده شود و توضیحات لازم ارائه گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به سؤال کردن تشویق کند و به پرسش‌های شان پاسخ بگوید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان

بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • سؤال‌های از بخش اول و دوم درس از شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام خدا (ج) آغاز می‌نمایند: • بخش « بشنو و بگو» را با سؤال و جواب و کمک در ارائهٔ جواب‌ها طوری عمل کند، که صنف را به دو گروه الف و ب تقسیم نموده از آنها بخواهد که نخست گروه (الف) سه پرسش اول را از گروه (ب) بپرسد و گروه (ب) پاسخ دهد، سپس گروه (ب) باقیماندهٔ سؤال‌ها را بپرسد وگروه (الف) پاسخ دهد. معلم گرامی متوجه پاسخ‌ها باشد و قضاوت کند که کدام گروه پاسخ‌های دقیق ارائه نمودند. آنها را تشویق کند. • از شاگردان خواسته شود که بخش « دقت کرده انتخاب کنید» را با دقت اجرا کنند.	• به گروه‌ها تنظیم شده در پاسخ دهی با علاقه مندی سهم فعال می‌گیرند. • فعالیت‌ها را با دقت اجرا می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
کارخانه‌گی	کار خانه‌گی مندرج در کتاب درسی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقی ماندهٔ شاگردان پاسخ مناسب ارائه گردد، ضمناً در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

نثر مسجع یا موزون: نثر مسجع نثری است که جمله‌ها در آن دارای سجع باشند. سجع در نثر به منزلهٔ قافیه در شعر است. دراین نوع از نثر، نویسنده، کلمه‌های هموزنی را با نام سجع به کار می‌برد و جمله‌های خویش را با قرینه سازی آهنگین می‌کند.

سجع به سه نوع تقسیم می‌شود: سجع متوازن، سجع مطرف و سجع متوازی.

مفهوم نثر خواجه عبدالله انصار

خداوندا ! نام تو آغازگر هر کار خیر است و مهر و محبت تو وسیله یی است، که ما را به شناخت تو وا می‌دارد. لطف و مهربانی تو برای ما آشکار است.

خداوندا! فضل و کرم تو باعث پیشرفت کارهای ما در زنده‌گی می‌گردد، توپناه دهندهٔ بی پناهان و ضعیفان هستی و شاهد مسلمانان.

گرانقدر و خوشبخت کسی است که تو او را بخواهی و همواره با او باشی. تا فضل و مرحمت تو با انسان نباشد، انسان به هیچ جایگاهی نمی رسد، زمانی که انسان به خداوند(ج) تکیه کند با لطف و عنایت او همیشه موفق می‌باشد و بر همه چیز دست می‌یابد.

خواجه عبد الله انصاری کی بود؟

شاعر، عارف و نویسندهٔ توانا که آثاری از دری و عربی بدو منسوب است در ماه شعبان۳۹۶ هجری قمری در شهر هرات دیده به جهان کشوده است. او دارای هوش و استعدادی عالی بود. از کودکی به زبان‌های دری و عربی شعر می‌سرود. عرفان را در خورد سالی از پدر آموخت؛ بعد از اتمام تحصیل به سفر در شهرهایی خراسان پرداخت و از شیخ ابوالحسن خرقانی که پیر طریقت بود، دست پیری گرفت و سر انجام به مرتبهٔ عالی عرفانی و خدا شناسی رسید. خواجه عبدالله انصاری پس از مرگ پدر دو باره به هرات بر گشت. از انصاری نامه‌هایی در دست است، که با عبارات ساده و ضرب المثل گونه گفته شده است.

خواجه عبدالله به زودی شهرت یافت و ساحهٔ دانش او فراخ شده، همعصرانش را به حیرت انداخت. زمانی نگذشت که او یک شخصیت والا مقام دینی در هرات شد و مریدان زیادی در حلقهٔ ارادت او در آمدند و از پند و اندرزهای او بهره مند شدند. او است که تاریخ زبان و ادبیات دری نثر موزون مسجع را رایج نمود و آن را با پارچه‌های شعری زینت بخشید. از آثار دیگر عبدالله زاد العارفین، محبت نامه رسالات و مکالمات که به نام طبقات صوفیه یاد می‌شود می‌باشد و آخرین اثرش منازل السایرین است. خواجه عبدالله در اشعارش مردم را بیشتر دعوت می‌کند، که فریفتهٔ شکوه و دبدبهٔ دنیا نشوند و توجه به روز حساب و آخرت داشته باشند. مرگ وی به سال ۴۸۱ هجری قمری اتفاق افتاده است. آرامگاهش در دامنهٔ کوه زنجیر شهر هرات واقع بوده که زیارتگاه خاص و عام می‌باشد.

رهنمای تدریس درس (طلوع محمد (ص))

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	طلوع محمد (ص) و قواعد دستوری
هدف کلی	تقویت ایمان و اعتقاد به اسلام و توسعهٔ بینش اعتدال پسندی پیغمبر (ص) و فراگرفتن زمان‌های فعل.
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • از نحوهٔ سروده‌های نعتیهٔ شاعران آگاه گردند. • زمان‌های فعل را بدانند و معانی واژه‌های جدید را فرا گیرند. • توانایی خواندن درست، شعر، درست نوشتن، تحلیل وبرداشت، سخنرانی و اندیشیدن نزد شان تقویت گردد. • شاگردان بر حقانیت پیامبر اسلام به حیث پیشوای مسلمانان معتقد شوند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کارانفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب درسی، چارت شعر وکتابچه.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و دیدن کارخانه‌گی درس گذشته. • خلق انگیزه با خواندن پرشور ترین بخش شعر. • پرسیده شود که این شعر در بارهٔ کیست؟	• جواب سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی. • پرسش‌های متفاوت می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • شعر طلوع محمد (ص) را به وجه احسن بخواند تا شاگردان دقیق بدانند. • به شاگردان هدایت داده شود تا یک یک بند شعر طلوع محمد(ص) را به نوبت و آواز بلند بخوانند تا شاگردانی که در خواندن مشکل دارند مشکل شان رفع گردد. معلم متوجه درست خوانی و اشتباهات آنها باشد وآنها را تصحیح نماید. • از شاگردان خواسته شود که شعر را بند بند معنی نمایند. پس از آن تمام درس را معلم معنی نماید. • چارت واژه‌ها را نشان دهد تا شاگردان بخوانند.	• به خواندن دقیق گوش می‌دهند. • با رعایت نوبت، شعر را می‌خوانند. • می‌خوانند و سپس به معنای شعر گوش می‌دهند. • واژه‌های چارت را می‌خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	– پس از توضیح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصهٔ پیام شعر را ارائه نماید. – توضیحات که در پایان متن درس آمده است خوانده شود و برای شاگردان درست تفهیم گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و جاهای که شاگردان نفهمیده باشند، پاسخ ارائه گردد. (درطول ساعت درسی وقت در نظر گرفته شود.)		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • تنظیم صنف وگرفتن حاضری. • تکرار موجز (کوتاه) مفهوم شعر روز گذشته و طرح پرسش در آن مورد از شاگردان	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• با دقت گوش فرا داده به خواندن درس دقیق می‌شوند. • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی می‌گردد: • متن « قواعد دستوری» را بخواند و فعل را از نگاه زمان، پیشینه‌ها و پیشوندها، عطف و ربط برجسته سازد. • پس از آن همهٔ مثال‌ها را بخواند و توضیح نماید. • سپس به نوبت از برخی شاگردان سؤال نماید تا شفاهی پاسخ دهند. و از برخی دیگر بخواهد که روی تخته بنویسند.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۲) دقیقه	توضیح مفاهیم اساسی، خلاصهٔ درس (از شعر و دستور) ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	شاگردان را به پرسش کردن تشویق نموده و پاسخ‌های مناسب ارائه نماید. (وقت در تمام ساعات در نظر گرفته شود.)		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • تنظیم صنف، گرفتن حاضری. • طرح پرسش‌ها در مورد درس قبلی از شاگردان.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • با دقت پاسخ می‌گویند.	(۸) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • فعالیت «بشنو و بگو» را آغاز نماید. و از شاگردان سؤال نماید اگر شاگردی جواب داده نتوانست از شاگردی دیگری بپرسد. • سپس هدایت داده شود فعالیت« بخوان و بنویس» را به ترتیبی که در کتاب درسی آمده اجرا نمایند. • اگر وقت کافی است، پرسش‌های مشابه را خود معلم بسازد و بپرسد و یا برخی از پرسش‌های مهم را دوباره تکرار نماید.	• همهٔ شاگردان در این فعالیت سهم بگیرند و پاسخ بگویند. • طبق هدایت فعالیت را اجرا می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۳۲) دقیقه
کار خانه‌گی	کارخانه‌گی پس از توضیح برای شاگردان سپرده شود. شاگردان کارخانه‌گی را به کمک والدین یا همصنفان انجام دهند.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد، ضمناً در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود. تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

- **نعت یا نعتیه:** به سروده یی گفته می‌شود که در وصف پیغمبر بزرگوار اسلام (ص) باشد. حمد و حمدیه به اشعاری گفته می شود که در بارهٔ صفات یا توصیف پرودگار گفته شده باشد. می‌تواند یک حمدیه یا نعتیه شعر نباشد، یک پارچه نثر باشد.
- **صدای دلکش حضرت داوود:** داوود علیه السلام پیغمبری بودند که صدای خوش و دلنشین داشتند؛ زیرا زمانیکه ذکر خداوند (ج) می‌کردند با ذکر او پرنده‌ها هم به ذکر خداوند (ج) می‌پرداختند، و این خود یکی از معجزات داوود (ع) بود.
- **حب دانیال:** محبوبیت حضرت دانیال که مردم او را دوست داشتند؛ زیرا مشکل مردم را حل می‌کردند.
- **عصمت یحیی:** به خویشتن داری و دوری از گناه و یاد قیامت بسیار مشهور بوده است. وی پسر حضرت ذکریا (ع) بود.
- **کردار خلیل:** ابراهیم خلیل الله علیه السلام به امر خداوند (ج) پسر خود اسماعیل را به قربانگاه بردند و از این کردار برتر نیست که حاضر شدند فرزندش را قربانی کند.
- **حسن یوسف:** حضرت یوسف علیه السلام پسر حضرت یعقوب (ع) بود که به حسن و چهرهٔ زیبا شهرت داشتند.
- **شکیب موسی عمران:** یعنی صبر موسی علیه اسلام. وی از جانب قومش اذیت و آزار فراوان دید؛ ولی از راه بر نگشت.
- **زهد وعفت عیسی:** تقوا و پرهیزگاری حضرت عیسی علیه السلام.
- **طاعت حضرت یونس (ع):** به اطاعت از امر الهی و عبادت کردن مشهور بود.
- **وقار الیاس:** حضرت الیاس (ع) با همه کس و حتی در بر خورد با دشمنان مانند سایر پیامبران (ع) بسیار با وقار بود وچنان رفتار می‌کرد که هیچ کس در حضور او حرکات بی ادبانه نمی توانست.
- **صبر ایوب:** بر مرگ فرزندان و بر بیماری خود صبور بودند و حتی در سختی‌ها شکر خدا (ج) را به جا می‌آوردند.

رهنمای تدریس درس (وحدت ملی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	وحدت ملی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی شاگردان با وحدت ملی؛ زیرا یک کشور نمی تواند بدون آن به استقلال، آزادی، عدالت اجتماعی، پیشرفت و خوشبختی برسد. همچنان فراگیری حروف ربط
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • مفهوم وحدت ملی را بدانند. • از بحث قواعد دستوری موقعیت حروف ربط را در جمله و گردان فعل را بدانند. • تقویت مهارت‌های خواندن، نوشتن، شنیدن و سخنرانی شاگردان • ایجاد علاقه نسبت به وحدت ملی در کشور.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه، فلش کارت و در صورت امکان تهیه نقشۀ افغانستان و چارت نام اقوام با هم برادر افغانستان.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی. • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش. • ایجاد انگیزه با طرح پرسشی؛ مانند: آیا می‌دانید که اتحاد و اتفاق ملیت‌ها از چه بوجود می‌آید؟	• جواب سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ اجراآت کارخانه‌گی. • پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌دارند؛ اما پاسخ درست (وحدت ملی)	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس جدید با نام و یاد خدا (ج) آغاز می‌گردد: • از شاگردان خواسته می‌شود که برای مدت پنج دقیقه درس را خاموشانه بخوانند. • پس از آن معلم متن را با صدای بلند بخواند و بر کلمه‌ها و مفاهیم مهم مکث و تأکید کند. • واژه‌ها و معنای آنها را بر دو روی فلش کارت‌هایی که قبلاً نوشته است به شاگردان نشان دهد. و از شاگردان بخواهد که به نوبت بعد از معلم آن را تکرار کنند. • متن را توضیح نموده؛ سپس مفاهیم اساسی را تشریح کند. • از شاگردان بخواهد که با رعایت نوبت، یک یک بخش متن درس را با صدای بلند بخوانند و اشتباهات شان را تصحیح کند.	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • به خواندن درس دقیق گوش می‌دهند. • با دقت نگاه می‌کنند و بعد از معلم واژه‌ها را تکرار می‌نمایند. • توضیحات را می‌شنوند. • با رعایت نوبت یک بخش از متن را می‌خوانند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	نخست بخش توضیحاتی که در کتاب آمده خوانده شود ، سپس خلاصهٔ درس یکبار دیگر ارائه گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به شاگردان وقت داده شود تا سؤال کنند و معلم جواب‌های مناسب ارائه کند. اگر کسی سؤال نکرد، خود معلم یک سؤال عمومی از متن بپرسد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری صنف. • یک پرسش کلی از درس قبلی طرح نماید. • برای ایجاد انگیزه بپرسد. آیا (یافتن) فعل است؟	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • به پرسش پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس را با نام خدا (ج) آغاز می‌کند: • بخش «قواعد دستوری» را بخواند و به شاگردان هدایت بدهد که آن را خاموشانه بخوانند. • فعل‌های (یابیم، نمود، شود و ببینند) را روی تخته نوشته و اسم فعل‌های آن را مقابل آن بنویسد که قرار ذیل است(یافتن، نمودن، شدن و دیدن) همچنان توضیح بیشتر در مورد افعال دیگر بدهد. • از شاگردان بخواهد گردان فعل‌ها و مصدرها را و بر عکس اسم فعل‌ها وگردان افعال غیراز مثال‌های کتاب را در کتابچه‌های خود بنویسند.	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • با دقت گوش می‌دهند. • با دقت می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس که در متن آمده خوانده شود و خلاصهٔ قواعد نیز پس از جمع بندی تکرار گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقی ماندهٔ شاگردان پاسخ ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری. • طرح سؤال‌هایی از بخش اول و دوم درس از شاگردان.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام و یاد خدا (ج) آغاز می‌کند: • بخش « بشنو و بگو » را با پرسش و پاسخ وکمک در ارائه پاسخ‌ها اجرا کند. • به شاگردان هدایت دهد تا جاهای خالی جمله‌ها را در کتاب خود با پنسل خانه پری کنند. • بخش «بخوان و بنویس» را توسط دو گروه شاگردان اجرا کند. طوری که یک گروه سؤال اول را بپرسد گروه دوم پاسخ دهد و بعد تیم دوم سؤال دوم را بپرسد و گروه اولی پاسخ دهد به همین ترتیب تا آخر این فعالیت را انجام دهند. معلم در پاسخ دهی برخی پرسش‌ها آنها را کمک کند. و از همهٔ شاگردان بخواهد تا سهم بگیرند.	• با علاقه مند ی پاسخ می‌گویند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • سهم فعال می‌گیرند و فعالیت‌ها را اجرا می‌کنند.	(۳۴) دقیقه
کارخانه‌گی	پس از توضیح کارخانه‌گی برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های باقیماندهٔ شاگردان پاسخ ارائه گردد، در ضمن در مورد درس ساعت بعدی روشنی انداخته شود.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

اسم فعل یا مصدر: مصدر اسمیست خارج از حیطهٔ زمان و شامل یکی از مدلول‌های فعل می‌باشد، اساس شناخت مصادر در عربی همانا بسته به کلام عرب و مراجعه به متون معتبر عربیست که بر اساس آن اوزان و بناهای مصادر قیاس شده است. به عبارهٔ دیگر ریشه و اصل کلمه را مصدر گویند، مانند: خوردن؛ زیرا کلمه‌های میخورم، خوردنی، بخور و... از آن مشتق شده است. مصدرها؛ مانند: زدن، بردن، خوردن، ماندن، گفتن، برداشتن و ...

اصطلاح مصدر در دری اصلاً از عربی و به مفهوم ویژه یی مربوط به همان زبان به کار می‌رود. مصدر جای صدور همهٔ فعل‌ها از ماضی و مضارع می‌باشد. از زبان دری اسم فعل از اصل فعل ماضی مشتق می‌شود؛ چون: رفت – رفتن، برید– بریدن، دید– دیدن و... علامت آن « دن» و « تن» است.

قانون

۱. مجموعه یی از قواعد الزام آور و کلی است، که در زمان معین بر زنده‌گی اجتماعی انسان حکومت می‌کند و اجرای آن از طرف دولت تضمین شده است.
۲. ارادهٔ طبقهٔ حاکم که به صورت قانون بیان می‌شود.
۳. مجموعه یی مقررات حاکم بر روابط افراد یک جامعهٔ سیاسی.
۴. قاعده یی که توسط یک قدرت عمومی مقرر شده و همهٔ افراد جامعه باید از آن پیروی کنند. قانون، زاییدهٔ شکل زنده‌گی انسان است و چون زنده‌گی انسان دایماً تغییر می‌کند، قانون نیز پیوسته در تغییر خواهد بود.

قانون اساسی

قانون اساسی یا حقوق اساسی دلالت دارد بر مقررات حقوق که ساختار و اختیارات سازمان‌های دولتی یک کشور را تعیین می‌کند. تقریباً در همهٔ دنیا مراد از قانون اساسی مجموعه یی از مقررات ناظر به سازمان حکومت است که در سندی مکتوب مندرج شده باشد؛ البته این مقررات ممکن است تفسیرهای حقوقی محاکم را نیز در برگیرد. قانون اساسی افغانستان دارای ۱۲ فصل و۱۶۲ ماده است.

تبعیض

تبعیض سه معنی اصلی دارد:

۱ – در کلی ترین مفهوم آن دلالت دارد به تمییز و ادراک ، توجه یا ایجاد تمایز میان اشیا.

۲– گاهی برای اشاره به نوع برخورد اختلافی دستهٔ معینی از اشخاص که خواه مطلوب و خواه نا مطلوب در جهات و زمینه‌هایی استفاده می‌شود که هیچ ربطی با رفتار حقیقی اشخاص که چنین برخوردی با آنان می‌شود ندارد یا اگر دارد نا چیز است.

۳– نحوهٔ برخورد نا مطلوب با دسته‌های معینی از اشخاص در جهات و زمینه‌های تحکیم آمیز دلالت می‌کند.

رهنمای تدریس درس (سفرنامه ناصر خسرو)

شرح مطالب	عناوین مطالب
سفرنامه ناصر خسرو و قواعد دستوری	**موضوع درس**
تقویت قابلیت تفکر و تعمق، نقد و تحقیق در بارهٔ آثار ادبی و درک اهمیت سفرنامه‌ها و فراگیری حالت‌های سه گانهٔ فعل.	**هدف کلی**
با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • تلفظ درست کلمه‌های متون قدیم و گرفتن مفهوم از آنها. • آشنایی با زنده‌گی و سرزمین‌های سایر ملل و پدرود با تنگ نظری وتعصب • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، تحلیل و برداشت مطالب و سخنرانی در وجود شان رشد نماید. • تشویق به آغاز کردن سفرنامه نویسی و یا کم از کم یاد داشت گیری از فعالیت‌های روزمره و به ویژه کسب گزارش نویسی.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی	**روش‌های تدریس**
کتاب رهنمای معلم، کتاب درسی، فلش کارت‌های لغات، تباشیر یا توش، تختهٔ سیاه یا تخته سفید و تخته پاک.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی. • درس گذشته که وحدت ملی بود، با سفرنامه چه رابطه دارد؟ • سفر نامه از کدام شاعر است؟	• جواب به سلام، احوالپرسی، حاضری و ارائۀ اجراآت کارخانه‌گی. • با دقت پاسخ می‌گویند.	(۷) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز و به شاگردان هدایت بدهد که متن را خاموشانه بخوانند. • سؤال بکند که سفرنامه چرا مأخذ شده می‌تواند؟ • متن را به آواز بلند قرائت کند و برکلمه‌ها و مفاهیم مهم مکث و تأکید نماید. • لغات و معنای آنها را به دو روی فلش کارت‌ها بنویسد و به شاگردان نخست لغت و بعد معنای آن را نشان بدهد و تلفظ نماید. • از شاگردان بخواهد که دو دو سطر متن را با آواز بلند بخوانند. • اشتباهات در قرائت شاگردان را تصحیح کند. • معنای برخی از واژه‌ها را از بعضی شاگردان بپرسد.	• متن را خاموشانه می‌خوانند. • پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌کنند. • دقیق می‌شنوند. • لغات و معنای آن‌ها را خاموشانه تکرار می‌کنند. • متن را با آواز بلند می‌خوانند. • با دقت پاسخ می‌گویند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	توضیحات در بارۀ متن را بگوید، البته با کمترین کلمه‌ها یعنی «حجت خراسان» و «شوخ» را معنی کند و اضافه نماید که برخی کلمه‌ها از نظر تلفظ و معنی با مرور زمان تغییر می‌یابد مثل «شوخ» امروز «شوخ» زمان ناصرخسرو.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به شاگردان وقت داده شود تا سؤال کنند و معلم صاحب جواب بدهد. اگر کسی سؤال نکرده خود معلم از متن یک سؤال مطرح کند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری. • از یک شاگرد عمده ترین سؤال متن روز گذشته را می‌پرسد، و هدایت می‌دهد که جواب را بر تخته بنویسند. • برای ایجاد انگیزه روی تخته بنویسد « کتاب نوشتن» و « کتاب را نوشت» از هم چه فرق دارند؟	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • به طور مختصر پاسخ می‌دهند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۶) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• درس با نام خدای بزرگ آغاز گردد. • فرق آن دو را واضح سازد، تا شاگردان « نام فعل» و «فعل» را تشخیص کنند و بدانند. • کلمه «نوشتن»، «گفتن» را روی تخته به خط درشت بنویسد. • سپس توضیح نماید که فرق بین «اسم فعل» و خود «فعل» چیست؟ و چندین مثال برای تفهیم بیشتر آن موضوع آورد شود. • به شاگردان هدایت دهد تا سه جمله یی را که در بخش دستور کتاب درسی این درس با دایره شروع شده، روی تخته بنویسند. • به شاگردان هدایت دهد تا جدول را با یک فعل دیگر به همکاری همصنفان شان در کتابچه‌های خود بنویسند.	• دقیق می‌شنوند. • با دقت می‌بینند. • با دقت می‌شنوند. • می نویسند. • جدول جدید را ترتیب می‌کنند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصه درس را بگوید و از شاگردان بخواهد تا آن را تکرار کنند و اگر چیزی کم گفته شده باشد،توضیحات لازم ارائه کند.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	در اخیر شاگردان تشویق شوند تا سؤال کنند، اگر کسی سؤال نکرد، یک سؤال مهم را مطرح نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سـلام و احوالپرسـی، تنظـیم صـنف و گـرفتن حاضری. • سپس بپرسد: بین متن درس و نمونۀ سفرنامه چه فرق می‌بینید؟ • طرح یـک یـا دو پرسـش از بخـش اول و دوم درس از شاگردان.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • با دقت پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• با «بـشنو و بگـو» تحکـیم، تکـرار و ارزشـیابی درس همزمان آغاز می‌شود. • هر یک از فعالیت‌های «بگـو و بـشنو» را معلـم صاحب بپرسد و شـاگردان پاسـخ بدهنـد. اگـر بـه کمک نیاز داشتند، کمک کند. • بخش «بخوان و بنویس» را معلم آغـاز کنـد و در پاسخ گویی ویا پاسخ نویسی چند شاگرد محدود را در نظر نداشته به همه آنها نوبت بدهد. • از عمده ترین بخش‌های مـتن و دسـتور سـؤال طرح کند، تا شاگردان را به تفکر وا دارد.	• طبق هدایت عمل مـی‌کننـد و درفعالیت‌ها سهم فعال می‌گیرند. • به پرسش‌ها و توضیحات توجه می‌نمایند. • با دقت پاسـخ مـی‌نویـسند و از یاد می‌گویند.	(۳۴) دقیقه
کارخانه‌گی	کارخانه‌گی داده شده در کتاب را تشریح کند و یا آن را به شاگردان قابـل فهـم بـسازد. و حتی این که در اجرای آن از کی‌ها و کجاها کمک بگیرند به شاگردان توضیح دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	در اخیر معلم آماده باشد که کدام سؤال را شاگردان پاسخ ندادند. خود معلـم آن را مطـرح کند و اگر شاگردان پاسخ نداشتند، خود پاسخ دهـد. ضـمناً در مـورد درس سـاعت آینـده روشنی انداخته شود.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

- در مورد تغییر معنی و تلفظ کلمه‌ها در حال با مقایسهٔ معنی و تلفظ کلمه‌ها در گذشته مثال‌هایی دیگر نیز وجود دارد؛ مثلا: کلمه «زگال» معرب شده به شکل «ذغال» نوشته شده؛ در حالیکه زغال باید باشد.
- خواندن خاموشانه برای این است که حین قرائت، شاگردان انرژی اضافی مصرف نکنند، فقط با چشم به سرعت متن را بخوانند و با فکر آرام زود تر مفهوم بگیرند، در غیر آن ادا یا خواندن کلمه‌های هر جمله متن وقت زیاد را صرف می‌کند و یا اگر در یک اتاق چند نفر باشد و شاگردی به قرائت به آواز بلند عادت کرده باشد، مخل اوقات دیگران می‌شود.
- در گذشته دستور نویسان کلمه هایی؛ مانند: «رفتن» و «خوردن» را مصدر نام می‌دادند و این چنین کلمه‌ها را مصدرهای «– تن» دار و «– دن» دار می‌گفتند که امروز اگر ضرورتی به نام گذاری تمرین بر کلمه‌های دری باشد فقط می‌توان ریشه شماره (۱) و ریشه شماره (۲) مصدر گفت که واقعاً با ازدیاد پیشوندها و یا پسوندها و یا واحدهای دیگر واژه ساز قبل و یا بعد از ضمن ریشه‌ها کلمه‌های دیگر ساخت و یا از همین مصدر، صدور داد؛ مثلا: در برابر شاگردان این چنین سؤالات را قرار دهد: در سفرنامه نویسی آنچه به سر سفر کننده آمده بنویسید و یا به معرفی فرهنگ‌ها ، اعتقادات، و بناهای تاریخی و آنچه دید ه و شنیده اند را بنویسید؟

بصره: سومین شهر عراق است و شهر مهم بندری می‌باشد که با خلیج فارس ۱۱۸ کیلو متر فاصله دارد. در روزگار خلیفهٔ دوم حضرت عمر بن خطاب تأسیس گردید. شهر بصره مرکز ادیبان، شاعران و علمای بزرگی چون سیبویه، خلیل بن احمد، حسن بصری و غیره بوده است.

رهنمای تدریس (حقوق والدین)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حقوق والدین و قواعد دستوری
هدف کلی	حفظ اصالت و انکشاف آداب و سنن پسندیدۀ جامعـه افغانـستان و فـرا گیـری ضـمیر مشترک
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • فراگیری مفاهیم اخلاق، احترام به حقوق والدین ورعایت آنها و درک کلمه‌هـای احترام آمیز. • کسب سلوک نیکو، بحیث یک فرزند با ادب و فرمانبردار در برابر اوامر والدین. • تقویت توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس حقوق والـدین؛ماننـد: خوانـدن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل وبرداشت واندیشه. • تقویت ذهنیت بذل توجه مستمر به اوامر و هدایات والدین وتقویت این روحیـه در تمام نو جوانان وحتی اطفال.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	چارت، فلش کارتها، کتاب رهنمای معلم، کتاب درسی، سایر مواد و لوازم درسی چون تخته وکاغذ...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن اجراآت کارخانه‌گی • با طرح سؤالات انگیزه یی وارد درس شود؛ مانند: خانواده خشت اول جامعه است در رأس خانواده کی قرار دارد؟ • در سفرنامه ناصر خسرو بر احترام پدر و مادر تأکید شده است یاخیر؟ چرا؟	• جواب سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ اجراآت کارخانه‌گی • به پرسش‌ها جواب‌های متفاوت ارائه می‌کنند.	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته متن درس را بخواند و صنف را زیر نظر داشته باشد. • لغات و معنای آنها را با نشان دادن فلش کارت تدریس نماید. • درختم به شاگردی می‌گوید: معنای لغت (...) چیست؟معلم کمک و تشویق می‌نماید. • سه پاراگراف عمدهٔ متن را توسط یک یک شاگرد بخواند. • مفهوم متن را از یک شاگرد بپرسد، اگر نتوانست خود معلم پاسخ بدهد. • پاراگراف چهارم را توسط یکی از شاگردان بخواند.	• با دقت می‌شنوند. • در کتابچه‌ها یادداشت می‌گیرند. • جواب می‌دهند. • به دقت می‌خوانند. • پاسخ می‌دهد. • روان می‌خواند.	(۳۱) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را در دو جملهٔ کوتاه بیان کند و دو دقیقه با تأکید بر رعایت حقوق والدین، وظایف والدین در برابر فرزندان را به طور مختصر توضیح نماید.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	در اخیر از شاگردان بخواهد که اگر سؤالی داشته باشند بپرسند، به طور مختصر پاسخ دهد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • تنظیم صنف، گرفتن حاضری. • از متن دیروز چه نتیجه گرفتید؟	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • نظر به برداشت خود بیان می‌کنند.	(۶) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز کند. • روی تخته دو کلمه ضمیر مفرد و جمع را بنویسد و بپرسد که این‌ها چیستند؟ (من و آنان) • معلم بگوید: فرق جمله (۱) وجمله (۲) که در بخش «قواعددستوری»آمده چیست؟ • در هر دو صورت ضرورت کاربرد ضمیر در جملهٔ دوم را توضیح بدهد. • بعد متن دستور توسط یکی از شاگردان به آواز بلند خوانده شود ومعلم صاحب به تشریح آن با ارائهٔ سؤال وجواب بپردازد. • چارت ضمایر مشترک را که درخانه آماده کرده روی تخته بیاویزد و آن را شرح دهد.	• ضمایر را می‌خوانند. • پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌کنند. • گوش می‌دهند و یادداشت می‌گیرند. • می خواند. • اگر سؤالاتی را داشتند طرح می‌کنند و معلم صاحب پاسخ می‌دهد.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم صاحب خلاصهٔ درس را بخواند و به طور مختصر توضیح دهد.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	در اخیر این ساعت به شاگردان گفته شود که اگر سؤالی در مورد این درس نزد آنها مانده باشد طرح کنند و پاسخ مناسب ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش‌ها از بخش اول و دوم درس به صورت شفاهی از شاگردان	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۷) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• فعالیت‌ها را طبق متن کتاب درسی مرحله به مرحله مورد تطبیق قرار دهد. • از «بشنو وبگو» آغاز کند و مرحله به مرحله سؤال‌ها را در برابر شاگردان قرار دهد واز آنها پاسخ بخواهد. • در برابر پاسخ‌های صحیح با کلمه‌های تشویق آمیز شاگردان را تقدیر نماید. • در بخش «بخوان و بنویس» از شاگردان بخواهد که به دو گروه تقسیم شوند و طبق هدایتی که در کتاب آمده است آن را اجرا نمایند. • بعد سؤالات را طرح کند و اگر شاگردی جواب داده نتوانست، خود معلم محترم پاسخ دهد.	• آماده می‌شوند و کتابچه‌های یادداشت و قلم خود را روی میز می‌گذارند. • به پرسش‌ها دقیق گوش می‌دهند. • چهرهٔ مسرور شاگردان تقدیر معلم را منعکس می‌سازد. • شاگردان به مشق نوشتن و خواندن، طبق سؤالات معلم می‌پردازند. • پاسخ می‌گویند.	(۳۳) دقیقه
کارخانه‌گی	وظیفه خانه‌گی را به شاگردان توضیح نماید تا اجرای آنرا به درستی بتوانند.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	در اخیر درس از شاگردان بخواهد که اگر جایی را نفهمیده باشند بپرسند؛ همچنان در بارهٔ درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

آداب معاشرت با پدر و مادر از دیدگاه اسلام

انسان مسلمان رفتار پسندیده با پدر و مادر و فرمانبرداری از آنها را بر خود واجب شمارد، نه تنها به این علت که اسباب تربیت و زنده‌گی او را فراهم گردانیده اند. و بخواهد جبران زحمت‌های آنان را بنماید؛ بلکه براین اساس که خداوند متعال اطاعت و احترام آنها را بر فرزندان شان واجب گردانیده است، تا جایی که آن را در کنار مراعات حق یگانه‌گی و وحدانیت خود بر بنده گانش قرار داده است.

پیامبر گرامی اسلام می‌فرماید: « می‌خواهید به شما بگویم که بدترین گناهان چه هستند؟» خدمت ایشان گفتند: بلی یا رسول الله! فرمود : « شریک قرار دادن برای خداوند و نافرمانی و آزار پدر و مادر»؛ سپس ایشان که به چیزی تکیه زده بودند، راست نشسته و فرمودند: « سخن و شهادت دروغ سخن و شهادت دروغ» و چندین بار آن را تکرار فرمود.

انسان مسلمان ضمن اعتراف به حقوق پدر و مادر و مسؤولیت خود در برابر آنان موظف به مراعات آداب زیر نیز می‌باشد.

۱- همهٔ دستورات و خواسته‌های آنان را که بر خلاف دین و شریعت خداوند (ج) نباشد، برآورده نماید؛ زیرا برای فرمانبرداری مخلوق نباید خالق را نا فرمانی نمود.

۲- احترام آنان را به خوبی مراعات کند، و در برابر شان فروتن باشد و با گفتار و رفتار، اسباب دلخوشی و احترامشان را رعایت نماید و با خشونت با آنها رفتار ننماید، با صدای بلند با والدین صحبت نکندو حتی اُف هم نگوید و زن و فرزند را بر آنان ترجیح ندهد. و با نام آنها را صدا نکند. و بدون اجازه و اطلاع آنان به مسافرت نرود.

۳- از هر وسیلهٔ ممکن و در حدود توانایی اسباب آسایش آنان را فراهم نماید روش نیک و احسان با آنها را در درجهٔ اول برنامه‌های زنده‌گی خود قرار دهد: غذا و لباس مناسب را برای شان تهیه کند، به هنگام بیماری آنها را به وقت به داکتر برساند و از هیچگونه فدا کاری در برابر شان کوتاهی نکند.

با مهمان و دوستان آنها به خوبی رفتار کند و از آنها پذیرایی نماید. و عده‌هایی را که آنها داده و نتوانسته اند انجام دهند او انجام دهد، و از دعای خیر خویش فراموش شان نکند.

رهنمای تدریس (نقش تعلیم وتربیه در زنده‌گی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نقش تعلیم وتربیه در زنده‌گی وقواعد دستوری
هدف کلی	نیل به اهداف اعتقادی و اخلاقی، علمی وآموزشی، مدنی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی وهنری برای توسعهٔ کشور و فراگیری ریشهٔ فعل
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • انکشاف استعداد برای ارزیابی خودی در پروسهٔ آموزش، تقویت قابلیت تفکر تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه‌های علمی و فرهنگی وتشویق به آموزش علوم. • کسب مهارت جهت حل معضلات شخصی و اجتماعی و دریافت قابلیت کاری و توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس • تقویت روحیهٔ توسل به تعلیم وتحصیل و مبارزه با بیسوادی و جهل و نادانی.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • شاگرد محوری (سهم فعال شاگردان در پروسهٔ تدریس) • سؤال و جواب • تشریح و توضیح • وادارسازی به تفکر • روش تحقیقی
مواد ولوازم ممکن و ممد درسی	چارت دستور زبان، کتاب درسی، تباشیر، توش، تخته صنف وغیره

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارخانه‌گی • خلق انگیزه با سؤالي: کسی که مکتب نخوانده باشد داکتر می‌شود؟ • ارتباط با درس گذشته، تعلیم یافته‌ها حقوق والدین را بهتر می‌دانند.	• جواب سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائه اجراات کارخانه‌گی • پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌دهند.	(۷) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• از شاگردان بخواهد که برای مدت معین متن را خاموشانه بخوانند. • سپس درس را به آواز بلند به نحوی بخواند که پیشروی صنف و در وسط صنف ایستاده باشد. • پاراگراف‌ها را توسط چند شاگرد به نوبت بخواند. • لغات درس را از لغتنامه یی که در آخر کتاب آمده به شاگردان بخواند و هدایت دهد که آن را یک بار در کتابچه‌های خود بنویسند. • در مورد مفهوم درس صحبت نماید. • مفهوم بیت متن را از شاگردان بپرسد و مفهوم آخرین جمله را توضیح کند.	• متن را خاموشانه می‌خوانند. • صفحهٔ کتاب را تعقیب می‌کنند. • به نوبت می‌خوانند. • لغات را می‌نویسند و اگر تلفظ دقیق کلمه‌یی را نمی دانند، از معلم صاحب می‌پرسند. • به دقت می‌شنوند. • پاسخ می‌دهند و به توضیح معلم گوش می‌دهند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم صاحب خلاصهٔ درس را بیان نماید و توضیحات لازم پیرامون موضوع ارائه نماید.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۶) دقیقه	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • با دقت پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف وگرفتن حاضری. • ارزیابی با طرح چند پرسش از بخش‌های مهم درس قبلی از شاگردان.	**بخش مقدماتی**
(۳۳) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند و آنچه را که نفهمیدن می‌پرسند. • اگر فهمیدند جواب می‌دهند. • در مثال‌های جدید سهم می‌گیرند. • دقیق گوش می‌دهند.	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز کند. • به شاگردان هدایت بدهد که «قواعد دستوری» را خاموشانه مطالعه کنند و ببینند که کدام بخش آن را نمی دانند. (خود معلم بین قطارهای شاگردان طوری حرکت کند که همه را زیر نظر داشته باشد.) • سپس فرق بین ریشه‌های شماره (۱) و (۲) فعل را از شاگردان بپرسد که اگر متوجه نشده اند، آنرا خود جواب بگوید. (به بخش معلومات اضافی مراجعه شود.) • معلم علاوه بر سه مثال که با دایره‌های کوچک در کتاب درسی شروع شده طبق ایجاب دقایق ساعت، چند مثال دیگر نیز کار کند. • جمع بندی کوتاه از درس به عمل بیاورد.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۳) دقیقه	خلاصهٔ درس بطور مؤجز ارائه گردد. (به کتاب درسی مراجعه شود.)		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	عمده ترین پرسش‌ها را از بخش درس (متن و قواعد دستوری) ازشاگردان بپرسد تا متوجه شو ند که آیا درس را فرا گرفته اند یا خیر؟ اگر نتوانستند خود معلم پاسخ بدهد.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • یک سؤال از متن درس و یک سؤال از بخش قواعد دستوری را در برابر شاگردان قرار بدهد.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز کند. • فعالیت‌ها را طبق متن کتاب درسی مرحله به مرحله به مورد تطبیق قرار دهد: • از« بشنو و بگو» آغاز کند و مرحله به مرحله سؤال‌ها را در برابر شاگردان قرار دهد، سؤال را این طور آغاز کند: دلیل گرفتاری انسان‌ها به بدبختی و مصیبت چه خواهد بود؟ • متباقی سؤالات « بشنو و بگو» را هدایت دهد که شاگردان گروه اول از گروه دوم بپرسند و پاسخ‌ها را معلم متوجه باشد و اشتباهات را تصحیح کند. • در برابر پاسخ‌های صحیح با کلمه‌های تشویق آمیز شاگردان را تقدیر نماید. • اجرای بخش «بخوان و بنویس» را خود معلم صاحب به دست بگیرد و مرحله به مرحله پیش ببرد. • مجموع درس را جمع بندی کند و به ارزشیابی بپردازد و اعلام نماید که مثلاً٪۳۰ موفقیت داشتید.	• آماده می‌شوند. • پاسخ می‌دهند که: « نادانی.» • با علاقه مندی به اجرای این بخش می‌پردازند. • شاگردان متوجه باشند و طبق هدایت عمل نمایند. • به ضعف‌های خود متوجه می‌شوند.	(۳۳) دقیقه
کارخانه‌گی	کارخانه‌گی را از روی کتاب درسی بخواند و برای اجرای دقیق آن شاگردان را رهنمایی کند.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	از شاگردان بپرسد که: به چه دلیل رشد اکتسابی انسان تا آخر زنده‌گی ادامه می‌یابد؟ ضمناً در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

- کلمه‌های رو، نویس و.... ریشه شماره (۱) فعل یاد می‌شود ریشه شماره (۱) به آن کلمه‌هـایی گفتـه مـی‌شـود کـه تجزیه پذیر نباشند، مثلاً: اگر «رو» را تجزیه کنیم به «ر» و«و» تقسیم می‌شود که کدام معنی از آنها گرفته نمـی شـود؛ همچنان کلمه‌های نویس، خوان، خور، شنو وغیره را به همین خاطر ریشه‌های شماره (۱) فعل می‌گوینـد. درعـین حـال صیغه‌های فعل امر اند.

اگر در پیش روی و یا آخر فعل‌های امر (ریشه شماره (۱)) فعل پیشوند وپـسوندهـا را اضـافه کنـیم؛ مـثلا: کلمـه «رو»،«روم» می‌شود « رویم» می‌شود و غیره. اگر پسوندهای (– م و – یم) را از این فعل‌ها دورکنیم، ریشه شماره (۱) فعل باقی می‌ماند.

- به منظور استدلال بیشتر برای شاگردان و به وسیله آنان تـشویق خـانواده‌هـای شـان درجهـت تـداوم تحـصیلات شاگردان، معلم صاحب می‌تواند، وضعیت (۳۲) سالهٔ جنگ‌های تحمیلی در کشور را مثال بدهد که اگر مردم ما تحـصیل می‌داشتند وطن خود را مانند کشورهای همسایه پیشرفته و مترقی می‌ساختند، هیچگاهی بیگانه گان برحریم کشور ما تجاوز نمی توانستند و تا این سرحد تلفات و خسارات برکشور ما تحمیل نمی شد.

رهنمای تدریس درس (گلستان سعدی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	گلستان سعدی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با سعدی و اثر معروفش گلستان که از کتاب‌های مشهور زبان دری است و فراگیری کار برد پیشوندها.
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • سعدی شیرازی را بشناسند و بدانند که گلستان وی مملو از حکایت‌های آموزنده است. • کار برد پیشوندها را بدانند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان رشد یابد. • به اهمیت کتاب گلستان پی ببرند. • به خواندن نثرهای قدیمی علاقه پیدا کنند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تشریح • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، مواد مورد ضررورت در صنف و استفاده از کتاب گلستان.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • گرفتن حاضری، پرسیدن از غیر حاضران، بررسی کار خانه‌گی و ارزیابی درس گذشته با پرسش‌های عمدهٔ درس گذشته از شاگردان • ایجاد انگیزه با طرح پرسش‌های بخش ورودی درس و گرفتن پاسخ از شاگردان	• جواب سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی • با دقت پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس جدید با نام و یاد خدای بزرگ آغاز می‌گردد: • از شاگردان بخواهد که برای مدت پنج دقیقه متن را خاموشانه بخوانند، سپس یک یا دو شاگرد برداشت خود را به طور خلاصه بیان نمایند. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و متن را با صدای بلند بخواند و بر کلمه‌ها و اصطلاحات مشکل مکث و تأکید نماید. • از شاگردان بخواهد که با رعایت نوبت یک یک پاراگراف متن را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند. معلم متوجه اشتباهات آنان باشد و تصحیح نماید. • پس از آن توضیحات لازم در مورد درس بدهد، و نکات عمدهٔ آن را روی تخته بنویسد. • به صورت سؤال و جواب مفهوم درس را از شاگردان بپرسد.	• خاموشانه می‌خوانند. • دقیق به کتاب‌های خود می‌بینند و گوش می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • با دقت می‌شنوند. • به سؤالات جواب می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را جمع بندی نموده ارائه نماید، همچنان بخش توضیحات کتاب خوانده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • با طرح پرسش‌های کوتاه، درس قبلی را ارزیابی نماید.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • پاسخ‌های کوتاه می‌دهند.	(۶) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	بخش دستور زبان را با نام خدا (ج) آغاز نماید: • کلمه‌های مانند: بیکار، بی پول، درخواست، نادان و... را روی تخته بنویسد واز شاگردان بپرسد که چگونه کلمه‌هایی هستند؟ • پس از آن اگر شاگردان پاسخ درست داده نتوانستند، معلم پاسخ دقیق را ارائه نماید. سپس در مورد پیشوندها توضیحات لازم را با مثال‌های بیشتر ارائه دهد. • شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید و فلش کارت‌های چند کلمه؛ مانند: ادب، آشنا، راز ، پیدا، هنر، گذشت و غیره را برای شان توزیع کند تا پیشوندهای آن را دریافت نمایند. پس از آن از هر گروه یک نماینده کلمه‌های تهیه شدهٔ گروه خود را بخواند، آنها را ارزشیابی نماید. (پیشوندهای کلمه‌های بالا؛ عبارتند از: با، نا، هم، بی، و در می‌باشد.)	• پاسخ‌های متفاوت می‌دهند. • با دقت گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس که در کتاب آمده خوانده شود و به طور مختصر توضیح دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به سؤال کردن تشویق نماید و به پرسش‌های شان پاسخ دهد.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از بخش اول و دوم درس پرسش‌هایی را مطرح نماید.	• پاسخ به سلام و حاضری. • با دقت پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام و یاد خدای بزرگ آغاز نماید: • بخش « بشنو و بگو» را با سؤال و جواب و کمک در ارائه جواب‌ها اعمال نماید. • از شاگردان بخواهد که جاهای خالی جمله‌ها را خانه پری کنند. • جمله‌های بخش « بخوان و بنویس» را بخواند و از شاگردان خواسته شود که پاسخ‌های دقیق آن‌ها را در کتابچه‌های خود بنویسند. در آخر معلم از چند شاگرد بخواهد که یک یک جمله را با پاسخ آن بخواند و متوجه جواب درست و اشتباه آنها باشد. اصلاح نماید و آنها را مورد تشویق قرار دهد. • بخش دقت کرده انتخاب کنید را به صورت شفاهی بپرسد.	• سهم فعال می‌گیرند. • خانه پری می‌کنند. • با دقت طبق هدایت عمل می‌کنند. • پاسخ دقیق را انتخاب می‌کنند.	(۳۴) دقیقه
کارخانه‌گی	وظیفهٔ خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های باقیماندهٔ شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد، در ضمن در بارهٔ درس ساعت بعدی روشنی انداخته شود. (در تمام ساعات وقت در نظر گرفته شود.)		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

- در زمان سعدی تحصیلات به صورت امروزی نبود؛ بلکه منظور از تحصیل آن زمان فراگیری علوم مختلف که شامل علوم دینی: یعنی حفظ، قرائت وتفسیر قرآن مجید و احادیث نبوی بود؛ همچنان فراگیری موضوعات دیگر مثل فقه، قانون، نجوم، طب و مسایل ادبی شامل عروض، قافیه، بیان، بدیع وغیره می‌شد. فراگیری علوم در یک رشتۀ خاص نبود؛ بلکه دانشمندان به کشورها و شهرهای مختلف سفر می‌کردند تا از نزد افراد عالم و دانشمند علم کسب نمایند.
- تأثیر گذاری زبان عربی برآثار شاعران، نویسنده گان و دانشمندان آن زمان عواملی را در برداشت که از جمله می‌توان این علت‌ها را بر شمرد.
- چون عربی زبان قرآن و دین بود وعلاقه مندی برای یاد گیری این زبان زیاد وجود داشت بیشتر دانشمندان فراگیری علوم دینی را در رأس قرار می‌دادند، بدین لحاظ بیشتر آثار خود را به این زبان می‌نگاشتند.
- بیشتر زمامداران یا حکمرانان عرب بودند و زبان دربار یا خلافت عربی بود و بیشتر شاعران قصاید شان را به مدح شاهان اختصاص می‌دادند. و در بدل آن هدایایی نیز بدست می‌آوردند. حکمرانان عرب کوشش داشتند تا این زبان گسترش پیدا کند.
- در گذشته مساجد اکثراً مدارس نیز داشتندکه در آن طلاب دینی درس می‌خواندند. بیشتر مدرسه‌ها وابسته به مساجد بود و مضامین دینی در آن‌ها تدریس می‌شد. طلاب این مدارس همانجا زنده‌گی می‌کردند که آن را حجره می‌گفتند؛ اما امروز در بین مساجد و مدارس فرق‌های زیادی وجود دارد؛ مثلاً: در مساجد امروزی تنها برای ادای نماز و قرائت قرآن مجید و مراسم فاتحه خوانی و برخی مجالس مشورتی که بزرگان دایر می‌کنند، مردم جمع می‌شوند و مدرسه‌های دینی به صورت مستقل تحت نام دارالعلوم‌ها شاگرد تربیه می‌کنند.

مدرسۀ نظامیۀ بغداد

مدرسه یی است که خواجه نظام الملک طوسی وزیر مقتدر الپ ارسلان و پسرش ملک شاه سلجوقی در سال ۴۵۹ق در بغداد بنیاد گذاشت. نظامیه به مدارس مهم اسلامی گفته می‌شد که به دست خواجه نظام الملک طوسی در شهرهای بزرگ اسلامی، چون بغداد، اصفهان، نیشاپور، بلخ، هرات، بیناد گذاشته شد. هر مدرسه، مسجد، کتابخانه و شفاخانه داشت و در آن استادان و واعظان به تربیت شاگردان سرگرم بودند. شاگردان از دورترین سرزمین‌های اسلامی به این مدارس روی می‌آوردند و تحصیل در نظامیه را از افتخارات علمی و اجتماعی خود می‌دانستند. در این نظامیۀ کهن اسلامی برای رفاه استادان و محصلان جایی برای زنده‌گی تعیین شده بود. اعضای گروه آموزشی این مدارس رتبه‌های گونا گون، چون مدرس، نایب، معید، فقیه و خازن المکتبه (کتاب دار) داشتند. برآمدن مدارس نظامیه آغاز نهضتی چشم گیر در گسترش دامنۀ مدارس اسلامی شد و بسیاری از بزرگان علم و سیاست را بر آن داشت تا به پیروی از شیوۀ خواجه نظام الملک مدارسی بنا کنند. مدرسۀ نظامیه بغداد مرکز مهم سیاسی، اجتماعی و علمی در شرق دنیای اسلام شد و به اوج شهرت علمی و سیاسی خود رسید؛ همچنان مرکز مهم تبادل افکار، وعظ و آموزش علوم دینی به شمار می‌رفت. چندان که هیچ یک از مدارسی که به دست خواجه در دیگر شهرهای خراسان و عراق برآمد، در اعتبار علمی، آوازه و شمار استاد و شاگرد با نظامیۀ بغداد برابری نمی کرد.

نظامیۀ بغداد که در زمین بزرگ بنا شده بود در زیبایی، کاشی کاری و شیوۀ ساختمان سازی در نوع خود بی مانند بود. نظامیۀ بغداد بیش از سه سده یا قرن با شهرت و اعتباری بی مانند بر چهرۀ بغداد در شرق اسلام می‌درخشید.

شاهکار: آثار کم نظیر، بزرگ و نمایان در سطح جهان را گویند؛ مثل : شهنامۀ فردوسی، بینوایان ویکتور هوگو وغیره.

رهنمای تدریس (تا به پای قصر شیرین)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	« تا به پای قصر شیرین» شعری از عشقری.
هدف کلی	آشنایی شاگردان با آثار شاعران معاصر ادبیات دری و فراگیـری کـاربرد پـسینه در جمله‌ها
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • پی بردن به خصوصیات شکلی و محتوایی آثار منظوم معاصر دری. • تشویق برای ایجاد آثار ادبی و تقویت توان بیان مفکوره‌ها درنظم ونثر. • تقویت توانایی به انجام فعالیت‌های مربوط به درس. • درک رنج‌های شاعر به مثابهٔ نمونه یی از رنج‌های جامعهٔ افغانی وآماده شدن به ترقی این کشور.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب‌های درسی، فلش کارت‌ها، چارت و قرطاسیه و لوازم درسی.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی. • ارزیابی درس گذشته با پرسیدن چند سؤال به صورت شفاهی از شاگردان. • ایجاد انگیزه: آیا به یاد دارید که کدام هنرمند موسیقی کشور شعر درس شما را خوانده است؟	• جواب سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی. • پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۷) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز می‌گردد: • اگر ممکن بود، شعر را به روی یک چارت با خط زیبا بنویسد و روی تختهٔ صنف نصب نماید. • به باز کردن کتاب‌های دری هدایت می‌دهد وشعر را به طرزعالی قرائت می‌کند. • شاگردان را مقابل صنف بخواهد تا یک یک بیت آن را از روی چارت بخوانند و در صحیح خواندن هرکدام را کمک نماید. • واژه‌ها و معنای آنها را که در دو طرف فلش کارت‌ها نوشته است نشان داده تلفظ کند. • مفهوم هر بیت را توضیح دهد.	• به چارت می‌بینند. • به کتاب‌های خود می‌بینند که معلم کلمه‌ها را چگونه تلفظ می‌کند. • هر شاگرد با علاقه مندی می‌خواند. • معنی واژه را تکرار می‌کنند. • دقیق می‌شنوند و یادداشت می‌کنند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	توضیحات در بارهٔ عشقری را خوانده و از شاگردان بخواهد که مفهوم مختصر آن را حفظ کنندکه اگر کسی بپرسد عشقری کی بود؟ شاگرد جواب داشته باشد.		(۳) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌هایی احتمالی شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • برای ارزیابی درس ساعت قبل مفهوم بیت «آرزوی مرغ دل زین شیوه...» را می‌پرسد. • برای ایجاد انگیزه این جمله را روی تخته بنویسد، احمد کتاب را آورد. در این جمله جایگاه **را** را مشخص کنید.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • دقت نموده پاسخ می‌گویند. • دقیق شده پاسخ می‌گویند.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• قواعد دستوری را بخواند و به شاگردان هدایت دهد، که آن را خاموشانه بخوانند و آماده شوند تا پرسش‌ها را جواب دهند. • در زبان دری چند پسینه وجود دارد؟ – یکی، و آن «را» است. • فرق بین پسینه و نشانه چیست؟ – هر پسینه خود نشانه است. • «را» چه معنی دارد؟ – «را» معنی ندارد؛ بلکه وظیفه گرامری را انجام می‌دهد. • کلمهٔ نامستقل چیست؟ – آن کلمه‌های که معنای لغوی ندارند ولی معنای دستوری دارد. • لذا «را» در کجا می‌آید؟ - بعد از مفعول جمله.	• نخست متوجه خواندن درس معلم می‌شوند و بعد خودشان بدون صدا می‌خوانند و حفظ می‌کند. • دقت نموده پرسش‌ها را پاسخ می‌گویند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصه درس را از هردو بخش متن شعر و دستور زبان توضیح نماید (خلاصه در کتاب درسی آمده است.)		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به شاگردان گفته شود که از یکدیگر تان سؤال کنند. معلم خودش کنترول کند و در ارائهٔ پاسخ‌ها کمک نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صـنف و گـرفتن حاضری. • پرسش‌هـایی را از بخـش اول و دوم درس طرح نماید تا یادگیری شاگردان را از درس معلوم کند.	• سلام، احوالپرسی و پاسخ بـه حاضری. • پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• درس را به نام خدای بزرگ (ج) آغاز کند. • قسمت«بـشنو و بگـو» را خـود معلـم اجـرا می‌کند، یعنی سؤال‌هـا را مـی‌پرسـد و شـاگردان جواب می‌دهند. • قسمت« بخوان وبنویس» را توسـط دو گـروه شاگردان اجرا کند به نحوی که بـه نوبـت یـک قسمت را گروه اولی سؤال کننـد گـروه مقابـل جواب بدهند و سـپس گـروه دوم سـؤال کننـد و گروه اولی پاسخ بدهند. البته پاسخ‌های که نیاز به نوشتن دارد روی تخته بنویسند. معلم ارزیابی کند و نمره بدهد و در آخر گروه برنده را اعلان کند و دیگران را نیز مورد تشویق قرار دهد. • جدول را روی تخته نوشته ارتباط می‌دهنـد که همه آن را یاداشت کنند همچنان مترادف آن را.	• بـه سـؤالات معلـم صـاحب پاسخ می‌دهند. • بـا علاقــه منــد ی همــهٔ شاگردان در ایـن فعالیـت سـهم می‌گیرند. • یاد داشت می‌کنند.	(۳۳) دقیقه
کارخانه‌گی	حفظ چار بیت اول غزل عشقری تا ساعت بعدی.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	چند شاگرد از شاگردان دیگر سؤال کنند و در تکمیل پاسخ‌ها، معلم صاحب کمک کند. همچنان در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده گردند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

حمدیه: درلغت به معنای حمد و ستایش و گفتن (الحمدلله) است و؛ اما در اصطلاح ادب، سخن زیبا به شعر و نثر است درستایش یا توصیف صفات پرودگار (ج).
نعت یا نعتیه: به سرودهٔ گفته می‌شود که در وصف پیغمبر بزرگوار اسلام(ص) باشد. نعتیه می‌تواند شعر باشد و یا نثر.
منقبت: سروده‌های که در وصف اصحاب به خصوص خانوادهٔ حضرت علی (کرم الله وجهه) گفته می‌شود.

– هنر مندی که شعر این درس را خوانده است، « فرهاد دریا » می‌باشد.

متضاد کلمه‌های جدول	مترادف‌های کلمه‌های (۴) گانه
شیرین – تلخ	صیاد – شکارچی
جنون – هوشیاری	شیوه – روش
غمگین – مسرور	علم – دانش
باشد: – نباشد	یاد – به خاطر داشتن
علم – جهل	عشق – محبت

رهنمای تدریس درس (درس ورزش)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ورزش (سپورت) و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با تاریخچهٔ ورزش، بازی‌های المپیک و فراگرفتن پیشوند.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • فواید ورزش را بدانند. • با ورزش‌های ملی و بین المللی آشنا گردند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان رشد نماید. • به اهمیت ورزش برای صحت و سلامتی بدن پی ببرند. • فواید ورزش را بر دیگران گوشزد کنند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی
مواد ولوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه و در صورت امکان نشان دادن وسایل و تصاویر از ورزش‌های مختلف.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش از شاگردان • خلق انگیزه با پرسشی مانند: بزکشی، نیزه بازی، فوتبال و تینس شامل چه می‌شوند؟	• جواب سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز می‌گردد: • به شاگردان هدایت داده شود تا متن درس را خاموشانه بخوانند. • سپس شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده متن درس را با صدای بلند بخواند. واژه‌ها اصطلاحات و عبارات را توضیح دهد. • از شاگردان بخواهدکه یک یک بخش، متن را با صدای بلند مقابل همصنفان بخوانند. تا شاگردانی که در خواندن متن مشکل دارند مشکل شان رفع گردد. معلم صاحب متوجه اشتباه و درست خوانی آنان باشد و تصحیح نماید. • مفهوم درس را تشریح نماید. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از درس، پرسش‌هایی را طرح نماید.	• متن را خاموشانه می‌خوانند. • دقیق به کتاب‌های می‌بینند و می‌شنوند. • به نوبت می‌خوانند. • گوش می‌دهند. • پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بخش توضیحات خوانده شود و توضیح مختصر ارائه گردد؛ سپس نتیجه وخلاصهٔ درس یکبار دیگر به شاگردان ارائه گردد.		(۵) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ داده شود.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • ارزیابی از متن درس گذشته با طرح پرسش‌های از لا به لای متن از شاگردان.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۸) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدا (ج) آغاز می‌گردد: • متن « قواعد دستوری» را به صدای بلند بخواند و با ارائه مثال‌ها توضیح دهد. • چند مثال دیگر غیر از کتاب؛ مانند: خورده، شنیده، گذشت، و خواند را روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد که پیشوندهای این کلمه‌ها را بسازند. کمک و تشویق شوند. – نکته: پیشوندهای کلمه‌های بالا عبارت اند از: نا، نه، در و فرا. • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان از ارائه درس پرسش‌هایی را در مورد پیشوندهای کلمه ساز مطرح نماید.	• دقیق به کتاب‌های خود نگاه کنند و به توضیحات گوش می‌دهند. • برای پیشوندها کلمه بسازند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را بیان نماید و توضیح مختصر دهد. (خلاصه در کتاب درسی آمده است.)		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به سؤال نمودن تشویق کند تا سؤال کنند و پاسخ‌ها را معلم صاحب ارائه کند. (کنترول وقت در تمام ساعت‌ها در نظر گرفته شود.)		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • پرسیدن نکات مهم از بخش اول و دوم درس به صورت شفاهی از شاگردان.	• جواب سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • دقت نموده پاسخ بدهند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام خدا (ج) آغاز می‌گردد: • فعالیت «بشنو و بگو» را با طرح پرسش‌های کتاب آغاز نموده واز شاگردان پاسخ آنها را بخواهد. • در برابر پاسخ‌های صحیح با کلمه‌های تشویق آمیز شاگردان را تقدیر کند. • از شاگردان بخواهد که جاهای خالی جمله‌ها را با پنسل خانه پری کنند (وقت معین داده شود.) • فعالیت «بخوان و بنویس» را مطرح کند و از شاگردان بخواهد که با جمله‌های کوتاه پاسخ‌ها را بنویسند.	• به اجرای فعالیت‌ها آماده می‌شوند و پاسخ می‌گویند. • جمله‌ها را خانه پری می‌کنند. • فعالیت را پس از دقت انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	کارخانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود تا اجرای آن را به درستی بتوانند.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	از شاگردان پرسیده شود که اگر جای را نفهمیده باشند، بپرسند. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

شمشیر بازی: این مسابقه به طور معمول در داخل سالون انجام می‌شود و اگر قرار شود که خارج از سالون برگزار گردد باید در دعوتنامه قید گردد. در این مسابقه برخورد شمشیر بر بدن هر مسابقه دهنده نتیجهٔ مسابقه را تعیین می‌کند و این کار به وسیلهٔ دستگاه الکتریکی که بنا بر تصمیم فدراسیون بین المللی شمشیر بازی تعیین شده معلوم می‌گردد. زمان هر مسابقه با محاسبهٔ زمان و توقف ۳ دقیقه است.

فوتبال فیفا: ظاهراً فوتبال یا بازی‌های شبیه آن از چند قرن ق. م. سابقه داشته است. نخستین قوانین ساکر در پوهنتون کمبریج در سال ۱۸۶۶ . م تدوین شد. پیش از این تاریخ بازی فوتبال در چوکات قانون تنظیم نشده بود. اتحادیه فوتبال (FA) در ۲۶ اکتوبر ۱۸۶۳م.کشور انگلستان تشکیل یافت، تیم‌های یازده نفری در ۱۸۷۰م. استاندرد شد.

مرجع عالی این بازی فدراسیون بین المللی اتحادیه فوتبال (فیفا) می‌باشدکه در پاریس در ۱۲ می۱۹۰۴م. تشکیل شد و هم اکنون فوتبال در سراسر جهان بازی می‌شود. در سطح بین المللی، جام جهانی از سال ۱۹۳۰ م. به بعد هر چهار سال یک بار انجام می‌شود.

هاکی: از بازی‌های که روی زمین به وسیلهٔ دو تیم ۱۱ نفری یا روی یخ (دوتیم ۶ نفره) انجام می‌شود. مدت بازی ۶۰ دقیقه (در دو زمان ۳۰ دقیقهٔ) میدان بازی به ابعاد ۹۰-۱۰۰ یا رد (مقیاس طول) است. یارد مساوی به ۳ فت است.

هندبال: بازی توپ با دست را می‌گویند. و از جملهٔ بازی‌های المپیک به شمار می‌رود. توپ هند بال کروی شکل از جنس چرم یا پلاستیک یا مواد مصنوعی می‌باشد. محیط آن ۵۸ تا ۶۰ سانتیمتر است. وزن این توپ برای مردان ۴۲۵ تا ۴۷۵ گرام و برای زنان ۳۵۰ تا ۴۰۰ گرام است.

بوکس یا مشت زنی: ورزش رزمی بوده که قدامت تاریخی هزار ساله دارد. پیدایش بوکس را با پیدایش بشر رقم زده اند. این ورزش داخل میدانی به اندازهٔ ۴x۴ متر که بنام رینگ یاد می‌گردد، صورت می‌پذیرد. در ورزش بوکس ضربه زدن به پشت سر (پس کله) و یا پایینتر از تنه همچنان در قسمت وسط قفسهٔ سینه فول شمرده می‌شود.

تینس: ورزشی است با توپ و ریکت دسته بلند که بین دو و چهار نفر « انفرادی یا دبل» اجرا می‌گردد و تاریخ پیدایش آن به درستی معلوم نیست. ورزش تینس از کلمهٔ فرانسوی گرفته شده که بازیکنان هنگام زدن ضربه به توپ فریاد می‌زدند. Tenez یعنی (بگیر و بازی کن) که به تدریج به Tennis تبدیل شد. ریکت معمولاً در سه وزن ساخته، سبک- متوسط و سنگین که از ریکت سبک خانم‌ها و جوانان و از ریکت‌های متوسط و سنگین مردان استفاده می‌کنند. میدان آن مستطیل شکل بوده روی آن یا از قیر، فرش‌های مصنوعی و یا خاک (رس) پوشانیده می‌شود.

پینگ پانگ و تینس روی میز: زادگاه این ورزش کشورهای امریکا، افریقای جنوبی، هندوستان و انگلستان بوده است. از جملهٔ ورزش‌هایی است که با ریکت در مکان‌های سرپوشیده به صورت انفرادی و دو نفری بازی می‌گردد. وسایل بازی این رشته میز، ریکت، توپ و جال می‌باشد و میز آن مستطیل شکل می‌باشد.

سکی: از ورزش‌های زمستانی بوده که استفادهٔ آن به منظور سرعت بخشیدن به حمل و نقل و راهپیمایی روی زمین پر از برف است. در زمان‌های گذشته جهت راهپیمایی روی برف از استخوان‌های بزرگ حیوانات شکار شده استفاده می‌کردند که بنام (اسکید) نامیده می‌شد و اسکی نیز از همین واژه گرفته شده است. لوازم این ورزش قطعهٔ ساخته شده از چوپ، فلز و پلاستیک است که حد اکثر ۱۸۰ سانتی متر طول دارد و به بوت‌های مخصوص اسکی بسته می‌شود. چوب اسکی به منظور برقراری تعادل بدن و برای وارد کردن فشار و ضربه زدن به برف استفاده می‌گردد.

رهنمای تدریس درس (عزیز نسین)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ادبیات جهانی عزیز نسین و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با نویسنده و طنز نویس مشهور کشور ترکیه و فرا گرفتن ضمیر
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • شخصیت‌های بزرگ ادبیات جهانی؛ مانند: عزیز نسین را بشناسند. • با خواندن و نوشتن پارچه‌های طنز جدی ترین مسایل جامعه را نقد کنند. و در اصلاح جامعه نقشی داشته باشند. • ضمیر را در جمله‌ها وعبارات تشخیص دهند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان رشد یابد. • به نوشتن پارچه‌های طنز آمیز و خنده آور علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه، در صورت امکان تهیهٔ پارچه‌های کوتاه طنزآمیز.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائه کارخانه‌گی. • دقیق شده پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارخانه‌گی. • ارزیابی درس گذشته با پرسیدن چند سؤال مهم و اساسی. • ایجاد انگیزه با طرح پرسش بخش ورودی کتاب و یا پرسشی مانند: کی می‌تواند بگوید که به چگونه مطلبی طنز گفته می‌شود؟	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند. • به کتاب‌های خود دقیق می‌بینندکه معلم کلمه‌ها را چگونه تلفظ می‌کند. • متن را می‌خوانند. • دقیق گوش می‌دهند. • تشریح می‌کنند.	درس را با نام و یاد خدا (ج) آغاز می‌کند: • از شاگردان بخواهد که متن درس را خاموشانه بخوانند وقت را مشخص و بعد از یک شاگرد بخواهد که برداشت خود را به طور مختصر بیان کند. • سپس شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و متن را با صدای بلند بخواند. بر کلمه‌ها وعبارات مشکل مکث و تاکیدکند. • از شاگردان بخواهد که با رعایت نوبت یک یک بخش متن را با صدای بلند بخوانند. معلم متوجه درست خوانی و اشتباهات آنها باشد وآنرا اصلاح کند. • پس از آن در مورد متن توضیحات لازم ارائه دهد. • از چند شاگرد بخواهد که یک یک قسمت درس را تشریح کنند.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	بخش توضیحات کتاب را بخواند و درس را جمع بندی نموده خلاصهٔ آن را ارائه نماید.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد.		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • دو سه پرسش از متن درس گذشته می‌پرسد تا شاگردان را ارزیابی کند. • چند جمله مانند: - فردا او به مکتب می‌آید. - شریف کتاب را به تو داد. - من شما را صدا زدم؛ اما نشنیدید. را روی تخته بنویسد و بپرسد کلمه‌های که زیر شان خط کشیده شده چه هستند؟	• سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری. • پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدا (ج) آغاز می‌گردد: • متن « قواعد دستوری» را بخواند و با ارائهٔ مثال‌ها توضیح دهد. • ضمیرهای من، تو، او، شما، خود، خویش، اینها و آن را روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد که با رعایت نوبت برای هر یک جمله بسازند و روی تخته بنویسند. (جمله‌ها بیرون از مثال‌های کتاب باشد) کمک وتشویق شوند.	• دقیق گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل نمایند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس که در کتاب آمده خوانده شود و مختصراً توضیح گردد.		(۳) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را تشویق کند که از یکدیگر خود سؤال نمایند و پاسخ بگویند. در پاسخ دهی معلم آنها را کمک کند.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش‌هایی از قسمت اول و دوم درس برای ارزشیابی شاگردان	• سلام، احوالپرسی و پاسخ به حاضری • با دقت پاسخ می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام خدا (ج) آغازگر می‌شویم: • بخش « بشنو و بگو » را با پرسش و پاسخ و کمک در ارائهٔ پاسخ‌ها اجرا کند. • از شاگردان خواسته شود که جاهای خالی جمله‌ها را دقیق خانه پری کنند. • شاگردان را به گروه‌ها تقسیم کند و دو دو فعالیت بخش « بخوان و بنویس » را به هر گروه بسپارد تا در مدت معین اجرا کنند. در آخر نمایندهٔ هر گروه آنچه را نوشته اند بخواند. معلم متوجه باشد که کدام گروه دقیق کار نموده است آن گروه را برنده اعلان کند. دیگران را تشویق نماید.	• سهم فعال می‌گیرند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • فعالیت گروهی را با علاقه مندی اجرا می‌کنند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	بعد از توضیح کار خانه‌گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

طنز

از اقسام هجو است؛اما فرق آن با هجو این است، که آن تندی و تیزی و صراحت هجو در طنز نیست. در طنز به طور معمول موضوعات اصلاح طلبانه و اجتماعی مطرح است طنز کاستن از مقام و کیفیت کسی یا چیزی است به نحوی که باعث خنده و سرگرمی می‌شود وگاهی در آن تحقیری باشد. بین طنز و کمدی بی محتوا هم البته فرق است. در کمدی بی محتوا خنده به خاطر خنده مطرح است؛ اما در طنز خنده برای استهزا ء است. بدین ترتیب طنز وسیله است نه هدف. در طنز کسی که مورد انتقاد قرار می‌گیرد ممکن است یک فرد خاص باشد یا یک تیپ یا یک طبقه یا ملت و حتی یک نژاد. گاهی نویسنده قهرمان اثر را به مسخره می‌گیرد؛ اما مراد او کسی یا کسانی بیرون از اثر ادبی است و بدین منظور حتی ممکن است از خود بد گویی کند.

گاهی کسانی که دعوی و قصد اصلاح مفاسد اجتماعی و تهذیب اخلاق انسانی را داشته اند؛ به شیوۀ طنز پردازی روی آورده اند وآثار عبید زاکانی در این زمینه مشهور است. شاعران بزرگ زبان دری نیز در خلال آثار خود از طنز غافل نبوده اند که به عنوان نمونه می‌توان از سعدی و حافظ نام برد.

رمان

رمان که مترادف (Novel) اروپایی است به داستان بلند یا داستان دراز اطلاق می‌شود. در تعریف رمان گفته اند: « رمان داستانی است که بر اساس تقلید نزدیک به واقعیت، از آدمی و عادات و حالات بشری نوشته شده باشد و به نحوی از انحا شالودۀ جامعه را در خود تصویر و منعکس کند» یا « روایت داستانی نسبتاً طولانی » که افراد بشر و اعمال و ماجراها و شور و سوداهایشان را نشان می‌دهد و گوناگونی شخصیت‌های انسانی را در ارتباط به زنده‌گی به نمایش می‌گذارد. رمان از نظر محتوا انواع مختلفی دارد، از قبیل: رمان‌های تمثلی، رمان‌های خیالی، واقعی، پلیسی، علمی، تمثیلی، غیر تخیلی وغیره.

رهنمای تدرس درس (ادبیات دری در قرن سه تا شش هجری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ادبیات دری در قرن‌های سه تا شش هجری و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با سیر پیشرفت ادبیات در این قرن‌ها و نو آفرینی‌های ادبی در این دوره و فراگیری فعل و زمان‌های آن.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • مشخصات ادبیات قرن‌های ۳ – ۶ را بدانند. • با چگونه‌گی و تغییرات در ادبیات این دوره آشنا گردند. • با فعل، زمان‌ها وکار برد آن در جمله آشنا شوند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان رشد نماید. • به مطالعهٔ آثار منظوم و منثور ادبیات دری علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه ودر صورت امکان تصاویر چند شاعر ادبیات قرن ۳ – ۶

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۷) دقیقه	• سلام، احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی • با دقت پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی شاگردان • پرسیدن یک یا دو سؤال عمده و اساسی از درس گذشته به صورت شفاهی • ایجاد انگیزه با پرسش‌های که در بخش ورودی کتاب آمده است صورت گیرد.	**بخش مقدماتی**
(۳۳) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند. • دقیق گوش بدهند. • به نوبت می‌خوانند. • با دقت گوش می‌دهند.	با نام خدای بزرگ درس جدید آغاز می‌شود: • به شاگردان هدایت داده شود که متن درس را برای مدت معین خاموشانه بخوانند و در آخر یک یا دو شاگرد برداشت خود را بیان نماید. • سپس معلم متن را با صدای بلند بخواند و بر واژه‌ها، اصطلاحات و عبارات مشکل تاکید نماید. • از شاگردان بخواهد که به نوبت یک یک بخش متن درس را به صدای بلند بخوانند. معلم متوجه درست خوانی و اشتباه آنها بوده تصحیح کند. • سپس توضیحات لازم را در مورد ادبیات این دوره‌ها، واژه‌ها، اصطلاحات و عبارات ارائه دهد.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	بخش توضیحات کتاب خوانده شود.سپس درس جمع بندی شده، خلاصهٔ آن ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ ارائه گردد و شاگردان را به سؤال کردن تشویق نماید.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، حاضری گرفتن و تنظیم صنف • تکرار کوتاه از متن دوره‌های ادبیات قرن سه تا شش. • یک پرسش عمده از متن ادبیات دری در قرن سه تا شش؛ مانند: کی‌ها ادبیات این دوره را تکامل بخشیدند و مهم ترین خصوصیت در شعر این دوره چه بود؟	• پاسخ به سلام،احوالپرسی و حاضری • گوش می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۸) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز می‌گردد: • متن « قواعد دستوری » را با صدای بلند بخواند و در مورد زمان‌ها و انواع فعل توضیحات لازم و کافی را ارائه دارد. • از شاگردان خواسته شود که به گروه‌ها تقسیم شوند؛ سپس تمرین‌های بخش قواعد دستوری را که در کتاب آمده توضیح دهد و از شاگردان بخواهد که کار کنند. در آخرهر گروه توسط یک نماینده جمله‌های تهیه شدۀ گروه خود را بخواند. معلم ارزشیابی کند که کدام گروه دقیق کار کرده است . به آنها در حل مشکل کمک نماید.	• دقیق گوش بدهند. • در گروه‌ها کار کنند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصۀ درس را که در کتاب آمده بخواند و توضیح مختصر دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندۀ شاگردان پاسخ دهد، و شاگردان را به سؤال کردن تشویق نماید.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • از قسمت اول و دوم درس ارائه شده پرسش‌های برای ارزشیابی طرح کند.	• پاسخ به سلام و حاضری. • پس از دقت پاسخ بگویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام خدای بزرگ آغاز می‌کنیم : • بخش « بشنو و بگو » را با سؤال و جواب و کمک در ارائه جواب‌ها اجرا کند. • از شاگردان بخواهد که جاهای خالی جمله‌ها را دقیق خانه پری کنند. • از شاگردان بخواهد به دو گروه تقسیم شوند و بخش « بخوان و بنویس» را طوری اجرا کنند که یک گروه سؤال کننده باشند و سه سؤال بخش اول «بخوان و بنویس» را بپرسند، گروه دومی پاسخ دهند. سپس گروه دومی سؤال‌های «دقت کرده انتخاب کنید» را بپرسند و گروه اولی پاسخ دهند. معلم آنها را رهنمایی و کمک کند.	• در اجرای این فعالیت‌ها همهٔ شاگردان سهیم می‌شوند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • در گروه‌ها فعالیت را با علاقه مندی انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	پس از توضیح، کارخانه‌گی به شاگردان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش‌ها ی شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های باقیماندهٔ شاگردان پاسخ ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت بعدی روشنی انداخته شود.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

ابوریحان بیرونی

ابوریحان محمد بن احمد بیرونی دانشمند برجسته در سال (۴۴۰ – ۳۶۲ هجری قمری) در شهر خوارزم به دنیا آمد. پدرش ابو جعفر احمد بن علی اندیجانی، ستاره شناس دربار خوارزم شاه بود. ابو ریحان خورد سال بود که فراگیری دانش را آغاز کرد. در رشته‌های گوناگون، ریاضی، جغرافیه، زمین شناسی، مردم شناسی، فزیک و اختر شناسی، سرآمد روز گار خود بود. او از نخستین دانشمندانی بودکه در نوشته‌های خود به پیشینهٔ تاریخی یک موضوع علمی پرداخته است. در لشکر کشی‌های محمود غزنوی به هندوستان همراه او بود ودر این سفرها با دانشمندان هندی آشنا شد. زبان سانسکریت را آموخت. نوشته‌های ابوریحان را بیش از ۱۵۳ اثر دانسته اند که بیشتر به زبان عربی بوده و ۱۱۵ اثر پیرامون ریاضی بوده است. از همهٔ آثار او ۳۵ اثر باقی مانده است. مهم ترین نوشته‌های او عبارتنداز: آثار الباقیه عن قرون الخالیه، قانون مسعودی، تحقیق مالهند، التفهیم لاوائل الصناعه التنجیم، الجماهرفی معرفه الجواهر، تحدید نهایات الاماکن تصحیح مسافات المساکن، تحریر استخراج الاوتار وغیره.

یعقوب لیث صفاری

مؤسس دولت صفاری در سیستان بود. پدرش لیث در یکی از روستاهای سیستان، به نام " قرنین" که حالا به نام (پوست گاو) مشهور است و در ولایت نیمروز موقیعت دارد، بسر می‌برد. یعقوب از آنجا به شهر آمد و به پیشهٔ رویگری (مسگری) پرداخت. درآمد او ماهی پانزده درهم بود؛ ولی چون همت بلند داشت آنچه می‌یافت با یاران و دوستان می‌خورد. و همین امر مایهٔ پیشرفت کار و توفیق وی در رسیدن به مقاصد عالی که داشت شد. پس از چندی از پیشهٔ رویگری دست کشید و عیاری (جوانمردی) را پیشه کرد. در آن زمان عیار به مردم کار آزموده و هوشیاری که از میان عوام بر می‌خاستند و از حوادث برای رسیدن به مقامی بلند، استفاده می‌کردند. گفته می‌شد؛ همچنان عیاران بیشتر در جنبش‌های که به مقصد مخالفت با حکومت بغداد تشکیل می‌شد، شرکت می‌کردند.

گفته شده است که: یعقوب در عیاری نیز با مغلوبان و اسیران به جوانمردی رفتار می‌کرد، و هیچ کس را بی سبب نمی آزرد. کم کم سپاه فراوان گرد آورد ودست خلیفهٔ عباسی را از سرزمین کوتاه سا خت. پس از تصرف سیستان به کشور گشایی و انجام مقاصد عالی خویش همت گماشت، از شرق تا حدود هندوستان و از شمال تا رود جیحون پیش رفت و خراسان را نیز تصرف نمود. یعقوب سر انجام در ۲۶۵ هجری در اثر بیماری در گذشت و حکومت را برادرش عمرو لیث صفاری بدست گرفت.

رهنمای تدریس درس (راز موفقیت)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	راز موفقیت و قواعد دستوری
هدف کلی	تقویت روحیه توجه به برنامه ریزی در وظایف، مشارکت در کـار و امـور اقتـصادی و فراگیری ضمیرهای شخصی منفصل.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • فراگیری کار مشترک وتقویت روحیۀ دریافت قابلیت ها. • تقویت توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس. • تقویت روحیۀ دوری از انزواگرایی و گوشه‌گیری و پیوستن به اعتقاد همکاری در امور. • عادت دادن به پلانگزاری قبل از آغاز کار
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد ولوازم ممکن و ممد درسی	چارت برای جدول، کتاب درسی، تباشیر، توش ولوازم مورد نیاز صنف.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری • کار خانه‌گی را ارائه می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارخانه‌گی • ارزشیابی درس گذشته با طرح چند پرسش عمده و اساسی از متن درس به صورت شفاهی • برای ایجاد انگیزه: بعضی اشخاص پیوسته از زنده‌گی شکایت دارند. می‌دانید چرا؟	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متن را خاموشانه می‌خوانند. • به ترتیب می‌خوانند ومعلم کمک می‌کند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	درس را با نام خدا (ج) آغاز گردد: • از شاگردان خواسته شود که متن درس را برای مدت معین خاموشانه بخوانند، سپس یک یا دو شاگرد برداشت خود را مقابل همصنفان بیان نمایند. • از شاگردان بخواهد که به نوبت یک یک پاراگراف درس را به صدای بلند بخوانند. معلم متوجه درست خوانی و اشتباهات آنها باشد و تصحیح نماید. • بعد خود معلم محترم تمام متن را دقیق به آواز بلند بخواند وکلمه‌ها، عبارات و جمله‌های مشکل را توضیح دهد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش‌های مربوط به درس را طرح کند.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	توضیحات شامل درس را همراه با خلاصۀ درس ارائه نماید.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	به شاگردان وقت داده شود تا سؤال کنند. اگر سؤالی نداشتند، معلم از قبل یک سؤال عمده از متن داشته باشد و از آنها بپرسد.		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۷) دقیقه	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری. • دقت نموده پاسخ بگویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و پاسخ به حاضری. • طرح چند پرسش از بخش اول درس به صورت شفاهی.	**بخش مقدماتی**
(۳۲) دقیقه	• کتابچه‌ها و قلم را آماده می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • همه در کتابچه‌های خود طبق هدایت معلم صاحب می‌نویسد. • می شنوند و یادداشت می‌گیرند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز می‌کند. • کلمه‌های سطر اول قاعدهٔ دستوری (وی، او، من الی اخیر) را روی تخته بنویسد و از شاگردان بپرسد که این کلمه‌ها چه نام دارند؟ • به شاگردان دیرآموز بیشتر وقت دهد، آنها را کمک و رهنمای نماید. • بپرسد کی می‌تواند غیر از جمله‌های کتاب جمله یی بنویسد که در آن ضمیر «او» آمده باشد. • متن کامل قاعدهٔ دستوری را معلم بخواند و برای این که مطلب معلوم شود توضیح بدهد. • در اخیر درس ضمیر را تعریف کند و توسط یک شاگرد آن را روی تخته بنویسد.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۳) دقیقه	خلاصهٔ درس، که در کتاب درسی آمده است، توضیح شود.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	هدایت بدهد تا شاگردان مشکل ترین پرسش‌های خود را طرح کنند و همصنفان شان پاسخ دهند. در ارائهٔ پاسخ‌ها آنها را کمک نماید.		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان از درس ساعت قبلی پرسش‌های را طرح کند و از شاگردان بپرسد.	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری. • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز می‌کند. • معلم صاحب صنف را به دو گروه تقسیم کند، سپس گروه «الف» را وظیفه دهد که به سؤالات گروه «ب» از بخش « بشنو و بگو» پاسخ بدهند و خود کنترول کند. • بعد از نتیجه‌گیری از پاسخ‌ها، به گروه «الف» وظیفه دهد که سؤالات بخش « بخوان و بنویس» را از گروه «ب» بپرسند و آنهاها پاسخ‌های تحریری ارائه کنند، معلم محتوای پاسخ‌ها را زیر نظارت قرارداده، کمک و رهنمای کند.	• شاگردان گروه «ب» از گروه «الف» می‌پرسند و پاسخ می‌شنوند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۴) دقیقه
کارخانه‌گی	متن کار خانه‌گی این درس را به شاگردان نشان دهد و در زمینه روشنی بیشتر بیندازد تا راه دقیق اجرای آنرا دریابند.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	معلم با طرح (۳) سؤال کلیدی درس را جمع بندی و شاگردان را ارزیابی کند. در ضمن در بارۀ درس ساعت بعدی روشنی بیندازد تا شاگردان آماده گردند.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

این که انسان از سپیده دم روزگار در پی موفقیت بوده مثال‌هایی ارائه گردد:

– اکتشافات و اختراعات بشر در طول تاریخ خود گواهی است از موفقیت انسان

– انسان در زمان فلاسفه بزرگ یونان قدیم فقط چار عنصر را تشکل دهندۀ جهان می‌دانسته اند؛ ولی امروز بیش از (۱۳۳) عنصر در طبعیت معرفی شده است.

– هزاران پیشرفت در عرصه‌های علوم و فنون مختلف دیگر رازهای موفقیت است که برای رسیدن به هرکدام آنها انسان به تفحص و تجربه وکشف قوانین جهان سعی نموده و تا جهان است به سعی خود ادامه می‌دهد.

همه پیروزی‌ها هیچگاه آسان به دست نیامده است ، انسان در این راه طولانی تلفات داده و خسارات بزرگی را متقبل شده است تا امور موفقیت را مکشوف ساخته است.

نسل جدید باید ادامه دهندۀ راه گذشته گان باشد؛ ولی با مرزهای جدید.

رهنمای تدریس درس (علامه اقبال لاهوری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	علامه محمد اقبال لاهوری و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با علامه اقبال لاهوری، افکار، استعداد وآثار او و فرا گیری پسوندها
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • با علامه اقبال آشنا گردند و بدانند که ادبیات دری در سایر کشورهـا نیـز شـاعران و اندیشمندان بزرگی داشته است. • موارد استفاده پسوندها را بدانند. • توانایی اجرای فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان تقویت یابد. • به مطالعهٔ آثار دانشمندان بیرون از مرزها نیز علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه و درصورت امکان استفاده از انترنت.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی شاگردان • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش عمده و اساسی به صورت شفاهی از شاگردان • ایجاد انگیزه با طرح پرسش‌های بخش ورودی کتاب و یا پرسشی مانند: - لاهور مربوط کدام کشور است؟	• پاسخ به سلام، احوالپرسی، حاضری و ارائه اجراات کارخانه‌گی • دقت نموده پاسخ بدهند. • پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌دارند.	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس به نام خداوند (ج) آغاز گردد: • به شاگردان هدایت داده شود که متن درس را خاموشانه بخوانند. سپس از یک یا دو شاگرد مفهوم آن را به صورت خلاصه بپرسد. • پس از آن متن درس را با صدای بلند بخواند و بر کلمه‌ها و اصطلاحات دشوار تأکید و مکث بیشتر نماید. • از چند شاگرد بخواهد که به نوبت یک یک پاراگراف متن را با صدای بلند بخوانند، معلم متوجه اشتباهات و درست خوانی آنها باشد و تصحیح کند. • پس از توضیح مفاهیم اساسی وکلی، درس را تشریح نماید. • واژه‌های جدید مربوط به درس را که در آخر کتاب آمده بخواند.	• متن درس را خاموشانه بخوانند. • دقیق گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • با دقت گوش می‌دهند. • به واژه‌ها دقت می‌کنند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بخش توضیحات کتاب را بخواند و توضیح دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان یک یا دو سؤال مهم و اساسی از متن درس گذشته پرسیده شود.	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری • ارائهٔ پاسخ‌های مناسب به سؤال‌ها	(۶) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز می‌کند. • متن قواعد دستوری را بخواند. • این قسمت درس را که تقریباً تکراری است از شاگردان سؤال کرده و خود نیز در بارهٔ پاسخ‌های آن شاگردان را کمک نماید. • چند کلمه؛ مانند: گل،حاکم، غضب، بیست، خانه، ده وغیره را روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد که پسوندهای آنها را بنویسند، مثال: گل،گلزار، حاکم، حاکمیت، غضب، غضبناک، ده، دهکده آنها را کمک، رهنمایی و تشویق نماید.	• دقیق گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • نزدیک تخته رفته پاسخ‌های لازم را می‌نویسند.	(۳۴) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را جمع بندی نموده ارائه نماید.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	از شاگردان بخواهد که در رابطه به بخش اول و دوم درس یکی از دیگر به نوبت سؤال کنند و معلم آنها را در ارائه پاسخ‌ها کمک نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح پرسش‌های مهم و اساسی از قسمت اول و دوم درس به صورت شفاهی از شاگردان	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• بخش «بشنو و بگو» را با طرح پرسش‌ها و ارائه پاسخ‌ها از طرف شاگردان آغاز نماید و در پاسخ دهی به شاگردان کمک نماید. • از شاگردان بخواهد که جاهای خالی جمله‌ها را با پنسل خانه پری کنند. • از شاگردان خواسته شود که بخش « بخوان و بنویس» را طبق هدایت کتاب اجرا کنند، شاگردان را کمک، رهنمایی و تشویق نماید.	• سهم فعال می‌گیرند. • خانه پری می‌کنند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۴) دقیقه
کارخانه‌گی	پس از توضیح، کارخانه‌گی به شاگردان سپرده می‌شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ مناسب ارائه گردد، در ضمن در بارهٔ درس ساعت آینده روشنی انداخته شود.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

معرفی برخی آثار علامه اقبال لاهوری

اسرار خودی: با انتشار منظومهٔ « اسرار خودی» اقبال نه به عنوان یک شاعر؛ بلکه به عنوان یک متفکر برجسته شناخته شد. دکتر نیکلسون، شرق شناس مشهور، این منظومه را در سال ۱۹۲۰ م. به انگلیسی برگردانید؛ و بدین ترتیب اقبال را به غرب شناساند. در این مثنوی، اقبال نظریهٔ رجوع به خود را طرح کرده است. این اولین مثنوی اقبال در زبان فارسی است که به سال ۱۹۱۵ م. منتشر گردید.

پیام شرق: اقبال پیام شرق را در سال ۱۹۲۲م. در جواب «دیوان شرقی» گوته شاعر معروف آلمانی سرود. اقبال از میان شاعران و متفکران غرب گوته را می‌پسندد و علتش هم شاید از این قرار است که گوته مشرب شرقی داشته و عشق را بر عقل ترجیح می‌داده است.

زبور عجم: مجموعه یی از غزلیات اقبال است که در ضمن دو مثنوی « گلشن راز جاوید» و « بنده‌گی نامه» را شامل است. این مجموعه که مشتمل بر دو بخش است: بخش اول ۶۶ غزل است که به سبک کلاسیک مولانا جلال الدین بلخی، سعدی، و حافظ تصنیف شده و بخش دوم شامل غزلیات و سایر قوالب شعری چون مسمط و ترجیع بند می‌باشد و دارای ۷۵ قطعه است.

جاوید نامه: از بزرگترین آثار اقبال به شمار می‌رود. اقبال در این کتاب به رهنمایی مولانا جلال الدین بلخی در عرصه‌های بهشت، سفری خیالی دارد و از نقاط مختلف بهشت دیدن می‌نماید.

تأثیر مولوی در هنر و اندیشهٔ اقبال

تاثیر مولانا در شکل گیری افکار اقبال بر اهل دانش و بینش پوشیده نیست و در جاهای متعدد در اشعارش این حقیقت کاملاً آشکار است.

پیر رومی مرشد روشن ضمیر — کاروان عشق و مستی را امیر
منزلش برتر ز ماه و آفتاب — خیمه را از کهکشان سازد طناب

لاهور: از شهرهای بزرگ پاکستان بر کرانهٔ رود خانهٔ راوی در شمال غربی کراچی قرار گرفته، بازار عمدهٔ محصولات کشاورزی منطقه از قبیل برنج، گندم، شکر و پنبه علاوه براین مرکز مهم تجارتی و فرهنگی کشور و محل کارخانه‌های چون سگرت سازی، لوازم زنده‌گی ، قالین، فلزات، شیشه گری، بوت، دوا، پلاستیک، رنگ، و موتر است.

رهنمای تدریس درس(شعری از لیلا صراحت)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	غزلی از لیلا صراحت زیر عنوان «من و تو» و قواعد دستوری
هدف کلی	اثبات این ادعا که ادبیات انعکاس صیقل شدهٔ واقعیت‌های زنده‌گی است. فراگرفتن تفاوت بین پسینه و پسوند.
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • آشنایی با اشعار معاصر دری و تشخیص محتوای ادبیات مهاجرت افغانها. • تقویت توانایی خلق اشعار منعکس کنندهٔ غم‌های مردم. • تقویت توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس که شامل درست خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل، برداشت و گوش گرفتن است. • تقویت ذهنیت و علاقه مند ی شاگردان به مطالعهٔ آثار معاصر و به خصوص ادبیات مهاجرت.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کارگروهی و انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	فلش کارت‌ها، کتاب درسی، لوازم درسی صنف.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی. • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش عمده از متن و قواعد دستوری از شاگردان. • ایجاد انگیزه با پرسشی مانند: آیا می‌دانید که: لیلا صراحت کی بود؟ • عطش بازگشت به میهن را در شعر لیلا درک کنید.	• پاسخ به سلام و احوالپرسی، حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی. • پس از دقت پاسخ می‌دهند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس جدید را با نام خدای بزرگ آغاز نماید. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و دکلمه شعر را با آواز خوش و بلند آغاز نماید وتا آخر ادامه دهد. • از شاگردان بخواهد که به نوبت یک یک بیت را بخوانند، معلم متوجه درست خوانی و اشتباهات آنها باشد و تصحیح نماید. • مفهوم هربیت را معلم توضیح دهد. (به معلومات اضافی مراجعه شود.) • لغات جدید معنی گردد، بهتر است برای تنوع فعالیت فلش کارت‌های واژه‌ها نشان داده شود. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش‌های را طرح نماید.	• به کتاب‌های خود می‌بینند و می‌شنوند. • سهم فعال می‌گیرند. • یادداشت می‌گیرند. • یادداشت می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۲۸) دقیقه
خلاصه و توضیحات	کمی تفصیل بیشتر در مورد شاعر و معلومات از زنده‌گی وی. (به معلومات اضافی و بخش توضیحات کتاب درسی مراجعه شود.)		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به پرسش نمودن تشویق نماید و به پرسش‌های آنها پاسخ مناسب ارائه نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از درس گذشته پرسش‌هایی را طرح نماید. • تکرار مختصر بخش اول درس.	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری • دقت نموده پاسخ دهند. • گوش می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• متن قواعد دستوری را قرائت نموده و مثال‌های آن را روی تخته بنویسد. • سپس چنین سؤالات را در برابر شاگردان قرار دهد. – پسینه در زبان دری چیست وچند قسم است؟ – فرق میان پسینه و پسوند چیست؟ با ارائۀ مثال واضح سازید؟ (پاسخ‌ها در متن قواعد دستوری وجود دارد.) • در آخر برای اطمینان از یادگیری شاگردان چند پرسش از بخش اول و دوم درس را طرح نماید.	• مثالهای جدید را یادداشت می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند. • پاسخ می‌گویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی،یکبار دیگرخلاصۀ درس که در کتاب آمده خوانده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	زمینه پرسش وپاسخ بین خود شاگردان را مساعد بسازد. که یکی از دیگری سؤال نمایند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • طرح سؤال‌ها از بخش اول و دوم درس از شاگردان	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • به دقت گوش می‌دهند. • با کتابچه و قلم‌ها آماده می‌شوند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز می‌کند. • نخست به عملی ساختن پرسش‌های «بشنو و بگو » بپردازد. • به شاگردان و پاسخ‌های آنها عطف توجه نماید. • دربارۀ معنای مصراع « من یک سکوت ..» باید گفت: که بی صدای یک مهاجر یک قفس قناری، یعنی انبوه صداهای زیبایی که در وطن شنیده می‌شود قرار دارد، زیرا قناری‌ها، زیبا می‌خوانند و توضیحات اضافی دیگر. • پس از آن بخش «بخوان و بنویس» را آغاز کند و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را در کتابچه‌های خود اجرا نمایند. • در آخر بپرسد که آیا تمام ادبیات مهاجرت این چنین پیام دارد؟	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	وظیفۀ خانه‌گی مندرج را با تبصره بیشتر جهت وضاحت دادن، مثلاً: درد بی وطنی تفاوت‌های زنده‌گی مردم کشور میزبان با مهمانان مهاجر و غیره، مغایرت ارزش‌های اخلاقی مردم کشور هجرت کننده و مهاجر پذیر و		**کارخانه‌گی**
(۳) دقیقه	به شاگردان وقت داده شود تا پرسش‌های باقیمانده در ذهن خود را مطرح کنند و اگر سؤالی نداشتند معلم چند سؤال از قبل آماده شده داشته باشد تا به اسرع وقت ارائه نماید.		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

خصوصیات شعر لیلا صراحت روشنی

لیلا صراحت شعر را از تجربه‌هایی در غزل آغاز کرد و به شعر نیمایی و سپید رسید. غزل‌های او با نوآوریهایی توام است. وی شعرهای لطیف عاشقانه دارد، ولی مضمون‌های اجتماعی و وطنی جانمایهٔ اکثر سروده‌های او را تشکیل می‌دهد. شعر لیلا صراحت شعر متعهد و رسالتمند است و با اوضاع اجتماعی، سیاسی و مردم کشورش پیوند دارد.

لیلا صراحت، نخستین الفبای شعر و ادب را از پدرش زنده یاد سرشار شمالی فرا گرفت، آهسته آهسته در باغستان شعر قامت بر افراشت و در این عرصه از نام آوران شد.

شعر لیلا آگنده از شعارهای سیاسی نیست، تعبیر فریادهای مظلومانهٔ مردم است و با آنهم از سرناگزیری باز تاب‌های از سیاست را در آن می‌توان تشخیص داد. اشعار لیلا صراحت از لحاظ تصویر سازی و کاربرد مناسب آرایه‌ها نیز دارای مزایای عالی است، البته با وصف این برازنده‌گی‌ها، از لحاظ تاثیر پذیرفتن از بعضی شاعران چون فروغ فرخزاد و شاملو و برخی نقیصه‌های کاربرد زبانی و مواردی در تکنیک نیز سروده‌های او را میتوان مورد ارز یابی قرار داد.

لیلا پنج دیوان شعر به چاپ سپرد. اولین مجموعهٔ شعرش به نام « طلوع سبز» از سوی انجمن نویسنده گان افغانستان به چاپ رسید. دیوان‌های دیگر اشعار او عبارتند از: « تداوم فریاد»، « حدیث شب»، « از سنگها و آیینه » و «روی تقویم». آخرین دیوان شعر او در کابل زیور چاپ یافت.

بهر حال لیلا صراحت یکی از چهره‌های درخشان در دنیای ادبیات معاصر دری است و پر پر شدن گل زنده گانیش خاطر شاعران و شعر دوستان را افسرده کرد و در مجموع جامعه فرهنگی ما را سوگوار ساخت.

رهنمای تدریس درس (طبعیت)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	طبعیت و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با طبیعت، مظاهر آن و فرا گیری ضمیر متصل
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • آشنایی با طبعیت و زیبایی‌های موجود درآن. • آشنایی با ضمیر متصل • تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان • ایجاد علاقه به طبعیت و استفادۀ مثبت از آن
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار گروهی و انفرادی • انکشافی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، عکس، در صورت امکان فلم و ...

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۷) دقیقه	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری، ارائۀ کارخانه‌گی. • با دقت پاسخ می‌گویند. • توجه می‌نمایند.	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و دیدن کارخانه‌گی • ارزیابی شاگردان از درس گذشته با پرسیدن چند سؤال اساسی • ایجاد انگیزه: با نوشتن یک جمله یا نشان دادن عکس زیبا از طبیعت.	**بخش مقدماتی**
(۳۲) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند. • به درس گوش می‌دهند. • هر شاگرد، یک پاراگراف را به آواز بلند می‌خواند. • دقیق گوش می‌دهند. • با دقت می‌شنوند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	• از شاگردان بخواهد که متن درس را خاموشانه بخوانند. • سپس یک بار درس را به آواز بلند بخواند و کلمه‌ها، اصطلاحات و عبارات جدید را شرح دهد. • از شاگردان بخواهد درس را به پاراگراف‌ها تقسیم کنند و بخوانند. • پس از آن تمام درس را تشریح نموده بر نکات مهم تأکید بیشتر نماید. • شعری که در آخر متن آمده دکلمه شود و سپس معنا گردد. • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان پرسش‌هایی را از درس ارائه شده مطرح نماید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۴) دقیقه	معلم درس را خلاصه نموده، بخش توضیحات را بخواند و شرح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	معلم به سؤال‌های شاگردان پاسخ مناسب ارائه نماید.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، تنظیم صنف وگرفتن حاضری • بخش اول درس را فشرده بیان نماید. • برای ایجاد انگیزه کلمه‌های زیر را روی تخته بنویسد. رفتم، رفتیم، رفتی، رفتید، رفت، رفتند زیر ضمیرهای شخصی آن خط کشیده از شاگردان بپرسد که چه نوع ضمیرها استند.	• پاسخ به سلام و حاضری • گوش می‌دهند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۸) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز می‌کند. • مثال‌های دستوری را روی تخته می‌نگارد. • توضیحاتی دربارۀ مثال‌های ارائه شده نماید و به وسیله آنها درس را توضیح دهد. • از شاگردان بخواهد که مثال‌های مشابه به درس ارائه کنند.	• به مثال‌ها توجه می‌کنند. • گوش می‌کنند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	درس را خلاصه نماید و توضیحات مثال‌های اضافی را به شاگردان ارائه کند.		(۳) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	از دانش آموزان بخواهد اگر سؤالی دارند مطرح کنند و در صورت داشتن سؤال به آنها به دقت پاسخ دهد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • در بارهٔ درس و بخش دستوری آن توضیح مختصر بدهد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از قسمت اول و دوم درس پرسش‌هایی را مطرح نماید.	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری. • گوش می‌دهند. با دقت پاسخ می‌دهند.	(۷) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• از شاگردان بخواهد به نوبت فعالیت‌ها را به صورت فردی یا گروهی اجرا نمایند. و در صورت بروز مشکل درحل فعالیت‌ها، معلم آن‌ها را رهنمایی نماید. • پس از حل تمرین‌ها توسط شاگردان، یک یک آن‌ها را بررسی کند و جواب صحیح که ارائه نموده و آنها را تشویق نماید.	• طبق هدایت فعالیت‌ها اجرا می‌نمایند. • تمرین‌ها را حل می‌کنند، برخی از فعالیت‌های آن را در کتابچه‌های خود اصلاح می‌نمایند.	(۳۳) دقیقه
کارخانه‌گی	دربارهٔ کار خانه‌گی و چگونه‌گی انجام آن برای شاگردان توضیحاتی را ارائه نمایند.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به سؤال‌های شاگردان دربارهٔ فعالیت‌ها پاسخ دهد تا مشکلات آنها بر طرف شود. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

فرخی سیستانی

ابو الحسن علی بن جولوغ فرخی سیستانی از شاعران بزرگ دربار سلطان محمود غزنوی بود، ابتدا به دربار چغانیان رفت و ابوالمظفر احمد بن محمد امیر چغانی را مدح کرد و مورد نوازش او قرار گرفت. پس از آن به دربار غزنوی روی نهاد و مورد اکرام لطف محمود غزنوی واقع شد. قسمت عمدهٔ قصاید فرخی در مدح سلطان محمود و پسران و برادرش، وزیران و ندیمان آنان می‌باشد. دیوان فرخی بیش از نه هزار بیت دارد که شامل قصاید، غزلیات، قطعات، ترجیع بند و رباعیات می‌باشد. اشعارش بسیار ساده و طبیعی است.

مفهوم کلی شعر فرخی

طبیعت در فصل بهار زیبایی‌های خاص خود را دارد، دراین فصل سبزه زارها مانند تکه‌های ابریشمی رنگارنگ جلوه نمایی می‌کنند. قوس قزح که در بین عوام بنام کمان رستم یاد می‌شود در بالای کوه‌ها زیبایی خاصی دارد.
خاک در فصل بهار از بوی گل‌های وحشی و خودرو و سبزه‌های زنگاری بوی مشک می‌دهد. درخت بید اولین درختی است که در فصل بهار پیشتر از دیگر اشجار سبز می‌شود. که هر برگ آن چون پر طوطی زیبا می‌باشد.

در بهار وقتی که باد می‌وزد بوی سبزه‌ها و گلها را با خود انتقال داده و زمانیکه این بوی خوش به مشام می‌رسد انسان به وجد آمده و روحاً شاد و مسرور می‌گردد ؛ زیرا انسان فکر می‌کند که باد با خود مُشک را به هر طرف نشر می‌کند. گلهای چمن در باغ جلوه نمایی دارد به خصوص نسترن و ارغوان در این فصل چون مروارید سفید و لعل بدخشی جلوه گری می‌کنند، خلاصه این گلهای رنگارنگ و آب‌های روان نقره فام سبب خوشی و آرامش روح انسان می‌شوند.

رهنمای تدریس درس (فردوسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نمونۀ شعر حماسی و قواعد دستوری
هدف کلی	معرفی فردوسی، شاهنامه، حماسه و داستان‌های شاهنامه و فراگیری ضمایر اشاره
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • با فردوسی و شاهنامۀ او آشنا گردند. • بدانند که شاهنامه بیانگر بخشی از تاریخ کشور ماست. • باضمیر آشنا شده و کار برد آن را در جمله بدانند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان تقویت گردد. • به خواندن شاهنامه و اشعار حماسی علاقه و رغبت پیدا کنند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیحی و تشریحی • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه و در صورت امکان استفاده از کتاب شاهنامه.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • گرفتن حاضری با یک نظر اندازی با شاگردان و پرسیدن کی نیامده؟ • بررسی وظیفهٔ خانه‌گی و ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش عمده. • ایجاد انگیزه با طرح پرسش‌های بخش ورودی متن درس.	• پاسخ به سلام و احوالپرسی. • پاسخ به حاضری. • ارائه وظیفهٔ خانه‌گی و پاسخ دهی به پرسش ها. • پاسخ‌های متفاوتی را ارائه می‌دارند.	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس جدید را با نام و یاد خدا (ج) آغاز نماید. • از شاگردان بخواهد که برای مدت معین متن را خاموشانه بخوانند؛ سپس از یک یا دو شاگرد بخواهد که بر داشت خود را بیان کنند. • پس از آن شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده درس جدید را با صدای بلند بخواند و بر کلمه‌ها، اصطلاحات و عبارات دشوار مکث کند؛ سپس یک قسمت نمونهٔ شعر حماسی را ک در کتاب آمده است دکلمه کند. • از شاگردان بخواهد که به نوبت یک یک بخش متن و بیت‌های شعر حماسی را با صدای بلند بخوانند، معلم متوجه اشتباهات آنها در هنگام خواندن باشد و تصحیح نماید. • سپس مفهوم و معنای شعر رزم رستم و سهراب را بیان نماید. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش‌هایی را در رابطه به درس ارائه شده طرح نماید.	• خاموشانه بخوانند و برداشت خود را بگویند. • دقیق به کتاب‌های خود می‌بینند و گوش می‌دهند. • با رعایت نوبت می‌خوانند. • با دقت گوش می‌دهند. • پاسخ می‌گویند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بخش توضیحات را که در کتاب آمده خوانده شود و مختصراً شرح گردد.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • طرح پرسش‌ها از قسمت اول درس به شاگردان به گونۀ شفاهی	• پاسخ به سلام و حاضری • دقیق شده پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز می‌کند. • بخش « قواعد دستوری» را بخواند و با ارائه مثال داده شود. • سپس از شاگردان خواسته شود که به پرسش دستوری» با ارائۀ مثال‌ها پاسخ بدهند، آنها در ارائۀ پاسخ کمک شوند. • نخست باقیماندۀ شعر حماسی خوانده شود و معنی آن را توضیح دهد. • سپس از شاگردان بخواهد که با رعایت نوبت یک یک بیت رزم رستم و سهراب را بخوانند، معلم متوجه اشتباهات شان باشد و تصحیح نماید. • در آخر همۀ درس را جمع بندی نماید و نتیجۀ آن را بیان کند.	• با دقت گوش می‌دهند. • پاسخ می‌گویند. • دقیق به کتاب‌های خود گوش می‌دهند. • به نوبت می‌خوانند. • گوش می‌دهند.	(۳۴) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصۀ درس که در کتاب آمده خوانده شود و مختصراً توضیح گردد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به سؤال کردن تشویق نماید و به پرسش‌های شان پاسخ دهد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی با شاگردان • گرفتن حاضری و پرسیدن از غیر حاضران • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از قسمت اول و دوم درس پرسش‌هایی را طرح کند.	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری • با دقت پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• درس را با نام خدای بزرگ (ج) آغاز می‌کند. • بخش «بشنو و بگو» را با سؤال و جواب و کمک در ارائۀ جواب‌ها اجرا کند. • از شاگردان خواسته شود که جاهای خالی جمله‌ها را خانه پری کنند. • شاگردان را به سه گروه تقسیم نماید، سپس بخش « بخوان و بنویس» و « دقت کرده انتخاب کنید» را طوری اجرا کنند که به هر گروه یک پرسش از بخش بخوان و بنویس و یک پرسش از بخش دقت کرده انتخاب کنید داده شود تا پاسخ‌های آن را بنویسند. در آخر از هر گروه یک شاگرد پاسخ‌های تهیه شدۀ گروه خود را بخوانند، معلم ارزیابی نماید که کدام گروه پاسخ‌ها را دقیق نوشته اند. آن گروه را برنده اعلان نماید و دیگران را تشویق کند.	• سهم فعال می‌گیرند. • فعالیت را با علاقه مندی اجرا می‌کنند. • به صورت گروهی فعالیت را اجرا می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
کارخانه‌گی	قبل از آن کارخانه‌گی شاگردان برای شان سپرده شود. توضیحات لازم ارائه گردد.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به پرسش‌های باقیماندۀ شاگردان پاسخ ارائه گردد. در ضمن در مورد درس ساعت بعدی روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

ضحاک: پسر بیوراسب که به اغوای شیطان پدر خود را کشت، ابلیس دو شانهٔ او را بوسید و ناپدید شد از آن پس بر هر طرف شانهٔ وی دو مار بیرون آمدند، طبیبان هر چه این مار را می‌بریدند باز به جای آن مار می‌رویید تا اینکه اهریمن به شکل طبیبی ظاهر شد و گفت: تو باید هر روز مغز سر دو جوان را به مار بدهی و گر نه مغز سر خود ترا خواهند خورد. پس از آن ضحاک هر روز دو جوان را می‌کشت و مغز سر آنها را به مارها می‌داد. تا سر انجام کاوه که هفده تن از پسرانش به وسیلهٔ ضحاک کشته شده بودند، قیام کرد و با کمک مردم ضحاک را از شاهی برداشتند.

فریدون: پسر آتبین بود که نژادش به طهمورث می‌رسید. فریدون شیرخوار بود که ضحاک پدرش را کشت. و بعدها علیه ضحاک با کاوهٔ آهنگر شورش نمود و ضحاک را از پا در آورد.

کاوهٔ آهنگر: در شاهنامهٔ فردوسی سخنی از آهنگری به میان آمده که در روزگار ضحاک هفده پسرش را از دست داده بود، چون ضحاک می‌خواست هژدهمین پسرش را نیز از بین ببرد کاسهٔ صبرش لبریز شد و فریاد اعتراض بر ضحاک بر می‌آورد.

مرا بود هژده پسر در جهان　　　از ایشان یکی مانده است این زمان

به حال من ای تاجور درنگر　　　میفزای بر خویشتن درد سر

بالاخره کاوه چرم پارهٔ خود را بر سر چوب کرد و مردم را به شورش فرا خواند چون فریدون به آنان می‌پیوندد و چرم پارهٔ او را به فال نیک می‌گیرد و آن را چرم پارهٔ کاوه نماد قدرت و شکوه مردم مظلوم وتهیدست است، که به همت خود حکومت ظالم را سرنگون می‌کنند و فریدون را که نمایندهٔ روشنی و راستی و عدالت است بر تخت می‌نشانند.

زال: زال زر، دستان از پهلوانان شاهنامه پسر سام و پدر رستم بود. سام سپهسالار بزرگ منوچهر و فرمانروای زابل پس از سال‌ها بی فرزندی در سال‌های پایانی زنده‌گی صاحب پسری شد که به چهره زیبا؛ ولی همه موهای سر و مژه هایش سفید بود. سام که به دیدن او دل شکسته و شرمنده شد وی را در دامن کوه البرز رها کرد. سیمرغ کودک را یافت و به لانهٔ خود بر سیتیغ کوه برد و با چوچه هایش پرورش داد.

رستم: رستم پسر زال، پسر سام، پسر نریمان از خانوادهٔ گرشاسپ است و مادرش رودابه مهراب شاه کابلی است. رستم آن گونه که در شاهنامه توصیف شده نشان دهندهٔ یک پهلوان کامل در سیستان است.

سهراب: از پهلوانان شاهنامه و پسر رستم داستان پهلوانی‌های او در جنگ با پدر معروف است. پدر و پسر نا شناس برابر هم در آمدند. هیچ یک دیگری را نشناخت، پدر پیر با پسر زور آزماییها کرد. یک بار پسرش پشتش را بر زمین زد؛ اما با نیرنگ از چنگ سهراب رها شد، و بار دوم رستم پسر را بر زمین زد و با خنجر جگر اورا شکافت و چون بازو بند را دید اورا شناخت که پسرش است؛ اما دیگر سودی نداشت.

اسفندیار: پسر گشتاسپ و ملقب به رویین تن که به فرمان پدر به جنگ ارجاسب رفت و پس از گذشتن از هفت خوان و فتح رویین دژ، ارجاسب را کشت و از پدر تخت و تاج خواست.

اسکندر مقدونی: مدتی نزد ارسطو درس خواند، هنوز به ۲۰ سالگی نرسیده بود که به سلطنت رسید. پس از تصرف سراسر یونان به سوی شرق شتافت. امپراتوری هخامنشی را برانداخت و بسیاری از مناطق هند را فتح کرد و در باز گشت در بابل فوت کرد.

حماسه: در لغت به معنای دلاوری و نوعی از اشعار وصفی است که مبتنی بر توصیف اعمال پهلوانی و مردانه‌گی‌ها ،افتخارات و بزرگی‌های قومی یا فردی باشد. به نحوی که شامل مظاهر مختلف زنده‌گی آنان گردد.

رهنمای تدریس درس (پروفیسور غلام محمد میمنه‌گی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	پروفیسور غلام محمد میمنه‌گی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با شرح حال وآثار غلام محمد میمنه‌گی و وجوه فعل
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • با سیر زنده‌گی غلام محمد میمنه‌گی آشنا شوند. • پنج وجه: اخباری، امری، التزامی، مصدری و وصفی فعل را فرا گیرند. • توانایی کار برد درست وجه فعل در نگارش در نهاد شان تقویه گردد. • توانایی خواندن، نوشتن، سخنرانی و گوش کردن آنها تقویت گردد. • ایجاد رغبت و علاقه به خواندن زنده‌گینامهٔ شاعران.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه، تصویر

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۷) دقیقه	• پاسخ به سلام • پاسخ به حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	• سلام واحوالپرسی و ایجاد صمیمیت با شاگردان. • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی. • ایجاد انگیزه و بیان مقدمه برای ورود به درس جدید با طرح پرسشی مانند: – آیا می‌دانید در کشور ما بزرگترین نقاش نامور کی بود؟	**بخش مقدماتی**
(۳۲) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند. • دقیق گوش می‌دهند. • درس را به نوبت می‌خوانند. • پاسخ می‌گویند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان خواسته شود که درس جدید را برای مدت معین خاموشانه بخوانند. • سپس متن را با صدای بلند و رسا بخواند و برخی واژه‌ها، اصطلاحات وعبارات را توضیح دهد. • از چند شاگرد بخواهد درس را به نوبت و صدای بلند بخوانند، تا شاگردانی که در خواندن درس مشکل دارند رفع گردد. معلم متوجه درست خوانی و اشتباهات آنها باشد و تصحیح نماید. • پرسش‌هایی را در مورد درس جدید طرح کند تا از یادگیری شاگردان مطمین شود.	**قسمت اول درس (متن)**
(۴) دقیقه	پس از توضیح مفاهیم اساسی، خلاصه درس به شاگردان ارائه گردد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	در این قسمت به پرسش‌های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد و شاگردان را به پرسش نمودن تشویق کند.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و ایجاد روابط عاطفی با شاگردان. • تنظیم صنف وگرفتن حاضری. • پرسش از درس گذشته.	• پاسخ احترام آمیز به سلام و حاضری • پاسخ به پرسش ها.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته ومراحل زیر عملی گردد: • چند جمله را با وجه فعلی متفاوت روی تخته بنویسد؛ مانند: - امروز هوا بارانی است. - زود برو. - شاید فردا برف ببارد. - خواهد گفت. - زیر فعل‌ها خط بکشد و دربارهٔ وجه هر فعل توضیح دهد. • چند جمله دیگر روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد وجه فعل‌ها را بگویند. • وجه‌های پنج گانهٔ فعل را تعریف کند.	• دقیق نگاه می‌کنند. • وجه فعل هارا تشخیص می‌دهند. • گوش می‌دهند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم خلاصه وجه امری، التزامی، اخباری، مصدری و وصفی را بیان کند.		(۴) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه نماید.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۷) دقیقه	• جواب سلام واحوالپرسی. • پاسخ به حاضری و پرسش ها.	• سلام واحوالپرسی ودقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و پرسش از بخش قواعد دستوری درس گذشته. • بیان چگونگی انجام فعالیت ها.	**بخش مقدماتی**
(۳۳) دقیقه	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • در گروه‌ها فعالیت‌ها را دقیق انجام می‌دهند.	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز گردد. • فعالیت «بشنو و بگو» را با طرح پرسش‌ها از شاگردان و کمک در ارائه پاسخ‌ها انجام دهند. • از شاگردان بخواهدکه به گروه‌ها تقسیم شوند و به ترتیب فعالیت‌های «درست و نادرست» و«بخوان و بنویس»را به مشورهٔ هم انجام دهند. در آخر نمایندهٔ هر گروه نتیجهٔ کار گروه خود را بیان نماید. در هنگام اجرای فعالیت‌ها کمک و رهنمایی شوند و مورد تشویق قرار گیرند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۳) دقیقه	دربارهٔ کار خانه‌گی توضیحات داده شود.		**کارخانه‌گی**
(۲) دقیقه	اگر شاگردان درخاتمه پرسش داشته باشند، بپرسند معلم صاحب پاسخ دهد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

تخلص چیست؟ علاوه بر نام، برخی اشخاص اسم دیگری را برای خود به حیث تخلص انتخاب می‌کنند؛ مثلاً: محمد نسیم « نگهت سعیدی».

واژهٔ تخلص به معنای خلاصی جستن و رهایی پالیدن است و آنرا به معنای نام شعری شاعران نیز گفته اند؛ مثلاً: محمد رحیم الهام که نام این دانشمند و شاعر محمد رحیم بوده؛ ولی تخلص یا نام سوم وی الهام بوده است. یا لاهوتی (ابوالقاسم لاهوتی) و یا ابوالقاسم فردوسی و غیره بعضی نام خانواده‌گی را برای خود تخلص انتخاب می‌کند.

هنر رسامی چیست؟ هنری است پیشرفته و خیال انگیز، برخی نقاشی را از هنر مجسمه سازی منتج دانسته اند. که نخستین مجسمه‌ها را تمام و کمال می‌ساختند رفته رفته صفحه جانشین آن شد. نقاشی‌های که پیش از تاریخ در جاهای گوناگون به تعدادی فراوانی کشف شده، در تاریخ مکاتب نقاشی کهن ترین نقاشی‌ها شناخته شده است که مربوط به ۲۰۰۰ ق. م . است.

گرافیک: به معنای نشان دادن چیزی به وسیلهٔ اشکال و خطوط را گویند.

پوهاند عبدالحی حبیبی: یکتن از دانشمندان و نویسنده گان و مؤرخان نامی کشور ما بود که طی سالهای (۱۳۴۰) خورشیدی در پوهنتون کابل به حیث استاد تاریخ ایفای وظیفه می‌نمود.

رهنمای تدریس درس (عبدالهادی داوی مردقلم و سیاست)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	مرد قلم وسیاست (معرفی عبدالهادی داوی)
هدف کلی	آگاهی از شخصیت‌هایی که در تاریخ ادبیات کشور نقش روشنگرانه داشتند و فرا گیری پیشوندهای تصریفی.
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • آگاهی از شخصیت‌هایی که در تاریخ ادبیات کشور نقش داشتند. • یاد دهی طریق انجام کارهای وطندوستانه، فراگیری پیشوندهای صرفی • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، سخنرانی، تحلیل و برداشت مطالب، گوش فرا دادن و اندیشیدن در وجود شان رشد نماید. • تقویت روحیهٔ دفاع از پیشرفت و ترقی وطن در همه عرصه ها.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیحی و تشریحی • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کارانفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، چارت شعر، و لوازم درسی مورد نیاز در صنف.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۸) دقیقه	• پاسخ مناسب شاگردان به سلام و حاضری • ارا ئهٔ گزارش کار خانه‌گی • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • مطالبهٔ گزارش از اجراآت شاگردان در بارهٔ وظیفهٔ خانه‌گی درس گذشته. • ایجاد انگیزه با خواندن این بیت: تا به کی؟ اولاد افغان تا به کی؟ تا به کی؟ هان تابه کی؟ هان تابه کی؟ این مصرع شعر از کدام شاعر معاصر کشورماست؟	**بخش مقدماتی**
(۳۲) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند. • دقیق گوش می‌دهند. • با دقت می‌شنوند. • با رعایت نوبت می‌خوانند. • به واژه‌ها دقت می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان بخواهد که متن را خاموشانه بخوانند. • معلم متن را با صدای بلند بخواند و سپس نمونهٔ کلام داوی را دکلمه کند. • محتوای متن را مختصراً توضیح دهد و در بارهٔ مفهوم شعر مرحوم داوی تبصره نماید. • از شاگردان بخواهد که یک یک قسمت متن را به نوبت و صدای بلند بخواند. معلم صاحب متوجه درست خوانی و اشتباهات آنها باشد وتصحیح نماید. • واژه‌های جدید این درس را که در آخر کتاب آمده با معنای آن بخواند و توضیح دهد. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش‌هایی را طرح نماید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	توضیحات مختصر در بارهٔ مشروطه خواهان کی‌ها بودند، ارائه نماید. همچنان پیرامون آزادی‌ها وآغاز نهضت رسانه یی در آن وقت معلومات دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	به شاگردان هدایت داده شود تا در بارهٔ درس مباحثه نمایند و مجموع سؤالات از یکدیگر را یاد داشت نموده به معلم صاحب بدهند. تا روز دیگر پاسخ را برای شان بیاورد.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • طرح چند پرسش از متن درس گذشته جهت ارزیابی از شاگردان.	• پاسخ به سلام و حاضری. • دقت کرده پاسخ بگویند.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	• شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و بخش « قواعد دستوری» را که تقریباً تکراری است بخواند و از شاگردان سؤال کرده و خود نیز پاسخ دهی شاگردان را کمک نماید. • از شاگردان بخواهد که برای پیشوندها و پیشنه‌ها روی تخته جمله بنویسند. • کلمه های؛ مانند: شد، خورد، گرفت، خانه، من،او، کجا و غیره را روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد که در کتابچه‌های خود پیشوندها و پیشینه‌های آنها را بنویسند. در آخر معلم از چند شاگرد بخواهد که کار انجام شدهٔ خود را بخوانند. نکته: پیشوندها و پیشینه‌های کلمه‌های بالا قرار ذیل است. می، همی، در، برای، با و از می‌باشد.	• به کتاب‌های خود می‌بینند و دقیق گوش داده به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس به شکل جمع بندی شده ارائه گردد.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	برخی شاگردان به طرح پرسش‌ها می‌پردازند و باقیماندهٔ آنها به نوبت پاسخ بدهند و معلم محترم آنها را کمک نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان از بخش اول و دوم درس چند پرسش عمده و اساسی را مطرح نماید.	• پاسخ به سلام و ادای احترام • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز گردد. • بخش « بشنو و بگو» را با سؤال و جواب وکمک در ارائه جواب‌ها اعمال نماید. • بخش « بخوان و بنویس» را به شاگردان رهنمایی کند که به دو گروپ تقسیم شوند و به نوبت به سؤال وجواب به صورت تحریری بپردازند، معلم محترم نظارت نماید وگروهی را که پرسش‌ها را دقیق تر پاسخ می‌داد تشویق بیشتر نماید. • در اخیر به پرسش‌هایی که احتمالاً مانده باشد پاسخ دهد.	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند. • در گروه‌ها طبق هدایت عمل می‌کنند. • گوش می‌دهند.	(۳۴) دقیقه
کارخانه‌گی	کارخانه‌گی را از روی آخرین بخش کتاب درسی به شاگردان ابلاغ نماید و نحوهٔ اجرای دقیق آن را رهنمایی کند.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به سؤالات شاگردان پاسخ بگوید. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

از آنجایی که در زمان بعضی از شاهان قبل از امان الله خان سلطنت‌های مطلقه در کشور موجود بود و آزادی وجود نداشت، گروهی از شخصیت‌های منور و جوان به فکر مبارزه برای عوض کردن رژیم شاهی مطلقه به شاهی مشروطه شدند. تا بالآخره با استقرار سلطنت شاه امان الله خان به تحقق این هدف نزدیک شدند؛ ولی متاسفانه با سقوط سلطنت شاه امان الله بار دیگر رژیم‌های مطلقه الی دهۀ دموکراسی (۱۳۴۲ – ۱۳۵۲) خورشیدی استیلا یافت.

در زمان امیر شیر علی خان و به طور نسبی در زمان امیر حبیب الله خان و سپس به صورت کامل در زمان شاه امان‌الله خان نهضت مطبوعات آزاد یا حق بیان عقیده تأمین شد و نشرات این چنین به فعالیت آغاز کرد.

شورای ملی یا پارلمان

به حیث رکن قوای ثلاثه دولت، به معنی محل بحث و گفتگو و یا جای تجمع نماینده گان مردم، منحیث عالی ترین مظهر اراده ملت و صاحب اصلی قدرت سیاسی در ابتدایی ترین شکل خویش، ۵۰۷ ق م در یونان و سپس در سال ۱۲۱۵ میلادی در انگلستان به وجود آمد و در قرن هفدهم و هژدهم با پیشرفت علم، تخنیک و تمدن جوامع بشری با طی مراحل و تغییر شکل به پخته‌گی رسید، و حاکم اصلی قدرت اساسی در کشورهای مختلف به خصوص، ممالک پیشرفته گردید.

پارلمان یک کلمۀ فرانسوی به معنی گفتگو و مباحثه می‌باشد. و از نگاه وظایف مربوطه؛ یعنی قانون گذاری به نام مقننه یاد می‌گردد. پارلمان در اکثریت کشورها دو مجلسه است که عبارت از مجلس نماینده گان و مجلس اعیان یا بزرگان که به نام سنا یاد می‌گردد. نماینده گان مجالس پارلمان یا شورا در اکثریت کشورها از نماینده گان منتخب مردم و مجالس بزرگان یا سنا از اعضای نیمه انتخابی و انتصابی، تشکیل می‌گردد. در اکثریت پارلمان‌ها، مجالس نماینده گان، دارای صلاحیت‌های بیشتر و کلیدیست.

مجلس سنا

شواری ملی افغانستان دارای دو مجلس می‌باشد که عبارتند از: ولسی جرگه و مشرانو جرگه که مشرانو جرگه همان سنا می‌باشد. زمانی که قوانین در ولسی جرگه به تصویب می‌رسد. برای تأیید به مجلس سنا یا مشرانو جرگه فرستاده می‌شود. بعضاً این مجلس در برخی موارد موادی را کم یا زیاد می‌سازد. مجلس سنا متشکل از دو نوع نماینده می‌باشد، یک قسمت نماینده‌های استند که از ولایات انتخاب می‌شوند و قسمتی دیگر آن انتصابی است که از طرف رییس جمهور تعیین می‌گردند.

رهنمای تدریس درس (مهربانی با حیوانات)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	مهربانی با حیوانات، حکایت کوتاهی از کتاب سیاستنامه
هدف کلی	رعایت حقوق حیوانات، نیکی کردن و به دست آوردن پاداش آن، معرفی سیاستنامه وتفاوت پسینه و پسوند.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • بدانند که حیوانات نیز حقوقی دارند. • موقعیت پسینه و پسوند را در جمله بدانند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان رشد نماید. • به مطالعۀ حکایت‌های آموزنده علاقه و رغبت پیدا نمایند. • این که با حیوانات به مهربانی رفتار شود به دیگران گوشزد نمایند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کارانفرادی وگروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی. • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش مهم و اساسی آن از شاگردان. • ایجاد انگیزه با طرح پرسش‌های بخش ورودی کتاب.	• پاسخ مناسب شاگردان به سلام و حاضری. • ارائهٔ وظیفهٔ خانه‌گی. • دقت کرده پاسخ بگویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نماید. • به شاگردان هدایت دهد که حکایت را برای مدت معین خاموشانه بخوانند. • سپس متن را به آواز بلند بخواند و روی کلمه‌ها و مفاهیم مهم مکث و تأکید نماید. • سپس مفهوم متن را با زبان ساده بیان نموده و در بارهٔ کتاب سیاستنامه توضیحات لازم را ارائه دارد.(ازبخش توضیحات کتاب استفاده شود.) • از شاگردان بخواهد که یک یک بخش متن را با صدای بلند بخوانند تا شاگردانی که در خواندن مشکل دارند مشکل شان رفع گردد. معلم متوجه اشتباه و درست خوانی شاگردان باشد وآن را تصحیح نماید. • در آخر برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش‌های را طرح نماید.	• حکایت را خاموشانه می‌خوانند. • به کتاب‌های خود دقیق نگاه می‌کنند. • با دقت گوش می‌دهند. • متن را به نوبت می‌خوانند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه گردد.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ گفته شود. و آنها را به پرسش نمودن تشویق می‌کند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • با طرح دو سه پرسش درس روز گذشته را به یاد شاگردان می‌آورد. • ایجاد انگیزه با طرح جملهٔ؛ مانند: او کتاب را آورد. با اوکتاب آورد. چه فرق دارد؟	• پاسخ احترام آمیز به سلام و حاضری • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس را با نام ویاد خدا (ج) آغاز می‌کنیم: • متن « قواعد دستوری» را بخواند. • این قسمت درس را که تقریباً تکراری است از شاگردان سؤال کرده و خود نیز در بارهٔ پاسخ‌های آن، شاگردان را کمک نماید. • برای نشان دادن پسینه و پسوند از شاگردان بخواهد که بر تخته جمله بنویسند. • هدایت دهد تا شاگردان به کتابچه‌های خود جمله‌های بنویسند که در آن پسوند و پسینه به کار رفته باشد.	• دقیق گوش می‌دهند. • به پرسشها پاسخ می‌دهند. • به نوبت نزدیک تخته رفته پاسخ‌های لازم را می‌نویسند. • در صورت ضرورت کمک معلم صاحب را مطالبه می‌کنند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس به شکل جمع بندی شده ارائه شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	برخی شاگردان به طرح پرسش‌های می‌پردازند و متباقی آنها به نوبت پاسخ بدهند، معلم صاحب کمک کند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • پرسیدن پرسش‌های از قسمت اول و دوم این درس از شاگردان	• پاسخ به سلام و حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • بخش « بخوان و بنویس» را توسط دو تیم اجرا کند به نحوی که یک گروه سؤال کننده و گروه دیگر پاسخ دهنده باشند. توجه: هر شاگردی که پاسخ داده نتوانست معلم صاحب پاسخ دهد. • بخش « دقت کرده انتخاب کنید.» را نیز توسط همان گروه‌ها اجرا کند صرف با این فرق که این بار گروه پاسخ دهنده سؤال کنند و گروه سؤال کننده پاسخ دهند، آنها کمک وتشویق شوند.	• سهم فعال می‌گیرند. • با علاقه مندی اجرا می‌کنند. • با شوق اجرا می‌کنند.	(۳۵) دقیقه
کارخانه‌گی	پس از رهنمایی، کار خانه‌گی به شاگردان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندۀ شاگردان پاسخ ارائه گردد و در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

سلجوقیان

سلجوقیان که نسب ایشان به سلجوق بن دقاق می‌رسد، طایفه یی بودند از ترکمنستان غز و خزر که در روزگار سامانیان در دشت‌های خوارزم و سواحل دریای خزر در آن سوی رود جیحون سکونت داشتند. یکی از سران ایشان که سلجوق بن دقاق نام داشت، در اواخر سامانیان با طایفهٔ خود به شهر جند از بلاد کنار سیر دریا (سیحون) آمد و در آنجا اقامت گزید. سلجوقیان و سلسله‌های معاصر آن نسبت به ادبیات فارسی و فرهنگ اسلامی بیش از گذشتگان خود خدمت کرده اند. شعر فارسی در این دوره رونق فراوان یافت و شاعرانی نامدار؛ مانند: ناصر خسرو قبادیانی، خیام نیشاپوری، انوری ابیوردی، امیر معزی، قطران تبریزی، سنایی، اسدی طوسی، و تاریخ نویسانی؛ مانند گردیزی، محمد راوندی، امام محمد غزالی ، امام فخر رازی و شیخ طوسی ظهور کرده اند. استاد صلاح الدین سلجوقی و استاد فکری سلجوقی نیز از جملهٔ دانشمندان این خاندان می‌باشند.

حضرت شعیب پیامبر

پیغمبری بود، در سرزمین مداین از نواده‌های ابراهیم خلیل، مادرش مکیل دختر حضرت لوط است. در هنگامی که حضرت موسی (ع) از ستم فرعون فرار کرد به شهر مداین پناه برد. طرز برخورد موسی با دختران شعیب چنان اخلاقی بود که دختران وی را به پدر معرفی کردند و او شبانی شعیب پیامبر را بعهده گرفت، بعدها به مصر باز گشت و از جانب پرودگار عالم به پیغمبری مبعوث گردید.

درس بیستم

رهنمای تدریس درس (منابع انرژی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	منابع انرژی و قواعد دستوری
هدف کلی	دانستن اهمیت منابع انرژی در زنده‌گی و فراگیری قید.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • دانستن ضرروت منابع انرژی در توسعه، پیشرفت و بقای زنده‌گی انسان‌ها • تقویت انجام فعالیت‌های مربوط به درس. • به ارزش و اهمیت منابع و وسایل تولید انرژی در پیشرفت یک جامعه پی ببرند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیحی و تشریحی • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • تحلیل و برداشت • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر و دیگر مواد مورد ضرورت در صنف درسی.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ احترام آمیز به سلام و احوالپرسی. • پاسخ به حاضری و ارائه اجراات کارخانه‌گی. • پرسش‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	• سلام و احوالپرسی و حصول اطمینان از صحتمندی و آرامش خاطر شاگردان. • گرفتن حاضری و مطالبهٔ گزارش از اجرای کار خانه‌گی. • ایجاد انگیزه با طرح پرسش بخش ورودی متن از شاگردان و یا پرسشی مانند: کشف برق چه تغییرات در زنده‌گی انسان‌ها به وجود آورد؟	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• خاموشانه می‌خوانند و برداشت خود را ارائه می‌دارند. • با دقت گوش می‌دهند. • به نوبت می‌خوانند. • دقیق می‌شنونند. • پاسخ می‌گویند.	• درس با نام خدا(ج) آغاز و شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نماید و از آنها بخواهد که برای مدت معین متن را خاموشانه بخوانند، سپس از یک یا دو شاگرد بخواهد که برداشت خود را مختصراً بیان نمایند. • پس از آن متن درس را با صدای بلند بخواند، بر کلمه‌ها، اصطلاحات و عبارات مشکل مکث و تأکید بیشتر نماید. • از چند شاگرد بخواهد که به نوبت یک یک پاراگراف متن را با صدای بلند بخوانند. معلم متوجه درست خوانی و اشتباهات آنها باشد و تصحیح نماید. • توضیحات لازم در مورد درس داده شود و بر نکات عمده و مهم تأکید صورت گیرد و در مورد اهمیت منابع تولید انرژی معلومات بیشتر بدهد. • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان نکات مهم درس ارائه شده را به صورت سؤال وجواب از آنها بپرسد.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	بخش « توضیحات» که در کتاب آمده ارائه گردد و خلاصهٔ درس را به طور مختصر بیان نماید.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	به پرسش‌های احتمالی شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• احوالپرسی با شاگردان، پرسش از غیر حاضران تنظیم صنف وگرفتن حاضری • یاد آوری مختصر از بخش اول درس با طرح چند پرسش از شاگردان • ایجاد انگیزه با طرح جمله یی مانند: حمیده دختر بسیار تیز هوش است. در این جمله بسیار تیزهوش اسم است؟ صفت است؟ یا قید؟	• پاسخ مناسب به سلام و حاضری • پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۸) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز گردد. • متن « قواعد دستوری» را که قید است بخواند، مثال‌های آن را روی تخته بنویسد، و توضیحات لازم پیرامون حالت‌های قید ارائه نماید. • چند جمله را روی تخته بنویسد؛ مانند: – احمد درس خواند. – باران آهسته آهسته می‌بارد. – فرید شاگرد بسیار لایق است. – آب قطره قطره می‌چکید. – شریفه رفت. – شاید فردا بیایم. از شاگردان بخواهد که جمله‌هایی که در آن قید به کار رفته را مشخص نمایند.آنها کمک و رهنمایی شوند. نوت: در جمله‌های دوم، سوم ، چهارم وششم قید به کار رفته است.	• با دقت گوش می‌دهند. • دقت نموده مشخص می‌نمایند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را که در کتاب آمده ارائه نماید.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به سؤال کردن تشویق کرده و به سؤال‌های آنها پاسخ دهد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • از بخش اول و دوم درس سؤال‌های را طرح کند تا از یاد گیری شاگردان مطمئن شود.	• پاسخ به سلام و حاضری. • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۸) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	• فعالیت « بشنو و بگو» را با طرح پرسش‌ها از شاگردان و کمک در ارائه پاسخ‌ها اجرا نماید. • شاگردان را به دو گروه(الف و ب) تقسیم نماید؛ سپس از گروه (الف) بخواهد که پرسش‌های بخش « بخوان و بنویس» را از گروه (ب) بپرسند. گروه (ب) پاسخ دهند؛ سپس گروه (ب) سؤال‌های بخش « دقت کرده انتخاب کنید» را از گروه (الف) بپرسند. معلم محترم اجراآت هر دو گروه را نظارت نماید و گروهی که پاسخ‌های دقیق را ارائه نمود آن را برنده اعلان کند. هر دو گروه کمک و رهنمای ی شوند و مورد تشویق قرار گیرند.	• در پاسخ گویی سهم فعال می‌گیرند. • با علاقه مندی اجرا می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه‌گی	در مورد اجرای کار خانه‌گی، شاگردان را رهنمایی نماید.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندۀ شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد، در ضمن در بارۀ درس ساعت بعدی روشنی بیندازد.		(۴) دقیقه

معلومات اضافی

آسیاب بادی

به نظر بیشتر تاریخ نویسان، تکنالوژی، ابتدایی آسیا بهای بادی از مناطق خراسان و سیستان سرچشمه گرفته است. در این مناطق همواره بادهای دایمی به نام باد (۱۲۰) روزه می‌وزد. نخستین مأخذی که در آن از آسیاب بادی یاد شده است کتاب قدیمی هندی به نام «آرتاساس ترای کانیتلیا» در ۱۴۰۰ پیش از میلاد است، که در آن به بالابردن آب نیز اشاره شده است. پس از اسلام شرح‌ها و مدرک‌های مشخص تری در بارۀ آسیاب‌های بادی واقعی که برای میده کردن دانه‌ها و بالا بردن آب به کار می‌رفته به دست آمده است. از آسیاب بادی در مصر به عنوان یکی از صنایع اصلی نیرو برای میده کردن نیشکر به کار می‌رفت.

ادیسن : ۱۸٤۸ – ۱۹۳۱ م

ادیسن فزیکدان امریکایی در شهر میلان « اوهایو» چشم به جهان گشود و در کودکی با پدرش به شهر مشیگان رفت. موصوف بدون آنکه تحصیلات منظم داشته باشد، به اثر کار، فعالیت هوش و ذکاوت سرشار به شهرت رسید. در اوایل در مشیگان خبرنگار روزنامه شد و سپس مستقلانه دست به انتشار روزنامه زد. سازمان دهی روزنامه در یک دستگاه که هم آزمایشگاه و هم چاپخانه و ادارۀ روزنامه بود رونق گرفت. دراین کارگاه متحرک نیروی برق نظرش را جلب و او را به آزمایش و تحقیق وا داشت. چون تیلگراف به وجود آمده بود تمام افکار خویش را به فرا گرفتن آن مصروف ساخت. موصوف در سال ۱۸۶۸ م. روشی ثبت و شمار آراء را به طریق میخانیکی اختراع نموده و در سال ۱۸۷۰ م. دستگاه تیلگراف را تصحیح نمود و چهل هزار دالر انعام گرفت ودر سال ۱۸۷۶ م. دستگاه تجربوی را به همین پول در قریۀ منلوپارک ایالت نیوجرسی بنا نمود.

ادیسن در اوایل جوانی در تصادم قطار آهن حس شنوایی خود را از دست داده بود. موصوف تا قبل از مرگش ۱۱۰۰ اختراع را به ثبت رسانیده بود، در هر پنج روز یک اختراع می‌کرد و دستگاه تلیفون بل را تکمیل کرد. در سال ۱۸۷۹ م. گروپ برقی را به جهان عرضه نمود. بعدها دستگاه سینما، عکس متحرک را عملی ساخت، در سال ۱۸۸۴ م. به کشفی نایل آمد که بعدها پایه گزاری اختراع رادیو و تلویزیون گردید. سر انجام ادیسن در اکتوبر سال ۱۹۳۱م. به عمر ۸۳ سالگی در نیوجرسی امریکا چشم از جهان پوشید.

.یورانیوم

از جملۀ عناصر رادیو اکتیفی بوده که دارای نمبر اتومی ۹۲ ، سمبول U و کتلۀ سنگین است. فلز سمی می‌باشد. رنگ آن سفید مایل به نقره یی است. دارای سرعت زیاد می‌باشد. از اوایل پیدایش زمین به شکل طبیعی موجود بوده یعنی ۵۰۰ / ۴ میلون سال عمر آن تخمین زده شده، در ساختن سلاح‌های اتومی و تولید انرژی برق از آن استفاده می‌شود. ناگفته نباید گذاشت که بزرگترین منبع تولید انرژی برق است.

رهنمای تدریس (علایم ماین‌ها ومهمات منفجر ناشده)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	علایم ماین‌ها و مهمات منفجر ناشده.
هدف کلی	ارتقای آگاهی از خطرات ماین، کاهش معلولیتها وتلفات، فراگیری انواع قید از نگاه معنی.
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • آگاه ساختن شاگردان از خطرات ماین‌ها • یافتن توانایی شناخت و شناساندن ساحات فرش ماین. • تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان. • احساس مسؤولیت در برابر هموطنان بخاطر مبارزه با ماین به حیث یک وظیفهٔ ملی و انسانی.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • تشریح و مباحثه • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی وگروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	درصورت امکان فلم مستند، تصویرهای از خسارات وتلفات ماین و لوازم مورد نیاز این درس.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • پرسیدن کارخانه‌گی درس گذشته. • ارزیابی درس گذشته با پرسیدن چند سؤال مهم و اساسی. • خلق انگیزه با سؤال: گاهی سنگ‌های را که به سرخ یا سفید رنگ شده است را دیده اید؟ آیا می‌دانید که مفهوم این سنگ‌ها چه است؟	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری • به سؤال‌های کارخانه‌گی پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر عملی گردد: • متن درس با صدای بلند و رسا خوانده شود. • از شاگردان خواسته شود که درس را پاراگراف به پاراگراف و شماره به شماره بخوانند تا شاگردانی که در خواندن درس مشکل دارند مشکل شان رفع گردد. معلم متوجه درست خوانی واشتباهات آنها باشد و اصلاح نماید. • پرسیدن هربخش و پاسخ دهی مشترک با شاگردان. • توضیح بیشتر علایم و نشانه‌های محلات ماین گذاری شده رسمی، محلی و احتمالی. • طرح پرسش‌ها از عمده ترین قسمت‌های درس برای اطمینان از یاد گیری شاگردان.	• دقیق گوش می‌دهند. • سهم فعال در خواندن درس می‌گیرند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • دقیق می‌شنوند. • ارائه پاسخ‌های دقیق.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	توضیحات لازم را از روی کتاب به توجه شاگردان برساند.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	یک پرسش و پاسخ طولانی تر از دیگر درس‌ها به کمک خود معلم.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۶) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری. • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • طرح پرسش‌ها از متن درس گذشته از شاگردان.	**بخش مقدماتی**
(۳۴) دقیقه	• طبق هدایت عمل می‌کنند. • ارائهٔ پاسخ به پرسش‌ها • فعالانه در درس سهم می‌گیرند. • یادداشت در کتابچه ها	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز گردد. • خواندن «قواعد دستوری» و تکرار آن توسط شاگردان. • طرح سؤال‌ها و مطالبهٔ پاسخ‌ها از شاگردان وکمک معلم در زمینه. • هر قید را با یک یک مثال اضافی به شاگردان توسط خود شان معرفی کند. • طرح سؤال‌ها از مهم ترین نکات درس.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۳) دقیقه	ارائهٔ خلاصهٔ درس یک بار توسط معلم و مطالبهٔ آن از شاگردان.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	پاسخ به عمده ترین سؤال حیاتی و احتمالی شاگردان		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • طرح چند پرسش از قسمت اول و دوم درس جهت ارزیابی و یادگیری شاگردان از درس.	• پاسخ مناسب به سلام و حاضری. • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۶) دقیقه
قسمت دوم درس (فعالیت ها)	• فعالیت « بشنو و بگو» را با طرح پرسش‌ها و کمک در ارائه پاسخ‌ها اجرا نماید. • فعالیت «بخوان و بنویس» اجرا و شاگردان کمک و رهنمایی شوند. • از شاگردان بخواهد که به گروه‌ها تقسیم شوند، سپس در مورد خطرات ماین بحث نمایند و نتیجه را یکنفر از هر گروه به دیگران بیان نمایند.	• طبق هدایت معلم عمل می‌کنند. • طبق دستور معلم در فعالیت‌های هر دو بخش سهم می‌گیرند. • در گروه‌ها مباحثه می‌نمایند.	(۳۴) دقیقه
کارخانه‌گی	سپردن وظیفۀ خانه‌گی مندرج در اخیر درس و رهنمایی طرز اجراآت پیرامون آن.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	سؤال وجواب (سه سؤال حیاتی) وکمک به ارائه پاسخ‌ها، توسط معلم صاحب. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

- چرا ماین در کشور ما کشت شد؟ تداوم جنگ و تحمیل آن کشت ماین‌ها را بوجود آورد و آنانی که در ماین گزاری طرف‌های جنگ را کمک کرده اند؛ نزد خداوند (ج) و مردم افغانستان مسؤول اند؛ زیرا به آنچه خودشان در سازمان ملل متحد پذیرفته بودند، پای گذاشتند و هزاران طفل و نوجوان و جوان و پیر وحتی مواشی کشور ما را معیوب ساختند و به قتل رسانیده اند. از اینرو ما افغانها باید منحیث وظیفهٔ از آن کشورها بخواهیم تا نقشه‌های دست داشتهٔ کشت ماین را به دسترس ارگان‌های زیربط دولتی ما بگذراند تا به خنثی سازی سریع آن‌ها موفق گردیم.
- ماین گزاران از هر جانبی که بوده اند، به هموطنان ما بزرگترین جفا را نموده اند و اکنون بودجه هنگفتی را دولت ما و مردم ما متقبل می‌شوند تا اراضی کشور از ماین‌های کارگذاری شده ومهمات منفلق ناشده پاک سازی گردد؛ زیرا ماین گزاری و عدم توجه به ماین‌های موجود گناه بزرگ خواهد بوده؛ زیرا هردو عمل موجبات معلولیت ومصدومیت هموطنان ما را بار می‌آورد که آنجا نه تنها نیروی انسانی مورد نیاز وطن را محدود می‌سازد؛ بلکه اثرات سوء روانی معلولین بر انسان‌های جامعه غم بزرگ دیگریست که نسل‌های بعد نیز از این اثرات سوء صدمه‌های فکری را خواهند دید.
- به شاگردان توصیه شود و حتی در صنف، بالای آنان تمرین گردد که به اعضای خانواده، دوستان، اقارب و خود از خطرات ماین و مواد منفجر ناشده به هرکسی که مواجه می‌شوند ومیدانند که این شخص از خطرات این چنین پدیده‌ها آگاهی ندارند، آگاهی دهند و این عمل را هر روز در نظر داشته باشند.

رهنمای تدریس(کر و همسایهٔ رنجور)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	کر و همسایهٔ رنجور
هدف کلی	آشنایی با مطالعه متون قدیم ادبیات دری و خواندن نمونه یی از آن و فراگیری صرف از بخش قواعد دستوری.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • آشنایی با یکی از نمونه متون قدیم. • آشنایی با اجزای کلمه. • تقویت مهارت‌های زبانی خواندن، نوشتن، گفتن و شنیدن شاگردان • ایجاد مهارت به تقطیع اجزای جمله • ایجاد علاقه به متن‌های قدیم ادبی.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و دونفری
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تباشیر،تخته،فلم، عکس و لوازم مورد ضرروت صنف و ....

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• با شاگردان سلام و احوالپرسی می‌کند. • صنف را تنظیم نموده حاضری می‌گیرد. • ارزیابی درس گذشته با پرسیدن یک یا دو پرسش عمده و اساسی • ایجاد انگیزه با خواندن پرسش‌های بخش ورودی درس و پرسیدن آن از شاگردان	• جواب احترام آمیز به سلام و حاضری. • دقت کرده پاسخ می‌گویند. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب نموده، متن درس را با صدای بلند و رسا بخواند. • از شاگردان بخواهد که متن را خاموشانه برای مدت معین بخوانند، سپس به نوبت دو نفری این نمایش را اجرا نمایند. • پس از اجرای نمایش دربارهٔ درس توضیح بدهد. • درس را جمع بندی نموده، نتیجهٔ آن را ارائه نماید. • واژه‌های درس جدید را که در آخر کتاب آمده بخواند و شرح دهد.	• به کتاب‌های خود می‌بینند و می‌شنوند. • خاموشانه می‌خوانند و نمایش را اجرا می‌کنند. • به صحبت‌های معلم محترم گوش فرا می‌دهند. • دقیق می‌شوند. • گوش می‌دهند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم پس از خلاصه کردن درس، بخش توضیحات را ارائه نماید.		(۳) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	به سؤال‌های احتمالی شاگردان در بارهٔ درس پاسخ بگوید و شاگردان را به سؤال کردن تشویق نماید.(وقت در تمام ساعات درسی در نظر گرفته شود.)		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • یاد آوری مختصر درس روز گذشته توسط شاگردان • ایجاد انگیزه با طرح این جمله: من دیروز به بازار رفتم. کی می‌تواند این جمله را تجزیه کند؟ اگر شاگردان نفهمیدن معلم صاحب این کار را انجام دهد.	• پاسخ مناسب به سلام و حاضری. • طبق هدایت معلم عمل می‌کنند. • نظر به برداشت شان جمله را تجزیه می‌کنند.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز گردد. • چند مثال را روی تخته بنویسد و آن‌ها را تقطیع (تجریه) نماید و هر یک از اجزای تقطیع شده را توضیح دهند. • مثال‌های کتاب را توضیح دهد. • از برخی شاگردان بخواهد که پیش روی صنف بیایند و برخی کلمات را تقطیع کنند.آنها کمک و رهنمای شوند و مورد تشویق قرار گیرند. • درس را جمع بندی کند.	• با دقت گوش می‌دهند. • دقیق می‌شنوند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • شاگردان توجه می‌کنند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	درس را خلاصه نموده و توضیحات اضافی را ارائه نماید.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان که برای شان مطرح شده است پاسخ بگوید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۵) دقیقه	• سلام و احوالپرسی و پاسخ به حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • جهت اطمینان از یادگیری شاگردان از بخش اول و دوم درس سؤال‌های را طرح نماید.	**بخش مقدماتی**
(۳۴) دقیقه	• در پاسخ دهی سهم فعال می‌گیرند • دقت نموده پاسخ می‌گویند. • به صورت گروهی طبق هدایت عمل می‌کنند.	فعالیت‌های با نام و یاد خدا(ج) آغاز ومراحل زیر عملی گردد: • بخش «بشنو و بگو » را با طرح پرسش‌ها از شاگردان و ارائه کمک در پاسخ‌ها اجرا نماید.(به شاگردان ضعیف بیشتر توجه شود.) • از شاگردان بخواهد که تمرین‌ها را بررسی کنند و صحیح ترین جواب را ارائه نمایند. • از شاگردان خواسته شود که یک بخش «بخوان و بنویس» را به صورت گروهی در کتابچه‌ها و قسمت دیگر آن را روی تخته کار کنند. درآخرگروهی که دقیق تر فعالیت را انجام داده باشد برنده اعلان گردد. دیگران نیز تشویق شوند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۳) دقیقه	کارخانه‌گی پس از توضیح و رهنمایی‌های لازم برای شاگردان سپرده شود.		**کارخانه‌گی**
(۳) دقیقه	به سؤال‌های احتمالی شاگردان پاسخ دهد، در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود، تا شاگردان برای ساعت بعدی آماده‌گی داشته باشند.		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

معلم صاحب گرامی که این درس را تدریس می‌کند به نکات آتی توجه بفرمایید:

- اگر گوش شاگردی و یا یکی از اعضای خانوادهٔ شاگردی کر (ناشنوا) بوده باشد، به دیگر شاگردان نباید اجازه داده شود که زمینهٔ تحقیر و یا توهین شاگردی را فراهم بسازند.
- معلم از کجا بداند که کدام یک از شاگردان و یا یکی از اعضای خانوادهٔ شان، ناشنوایی دارند؟ معلم وقتی می‌بیند که درس (۲۲) روزی آمدنی است؛ لذا قبل از قبل با هر شاگرد در روزهای اول سال تعلیمی گفتگوی دوجانبه داشته باشد تا از موضوع آگاهی حاصل کند.
- در آن « صورت و یا درغیرآن صورت باید به توجه جدی مولانایی بلخ به یک معضله فزیکی که پرابلم اجتماعی را فراهم می‌سازد، توجه نموده و بحیث یک پند بزرگ به آدم‌ها می‌فهماند که از توهین و تحقیر انسان‌ها به اثر بی خبری باید اجتناب شود.
- از این نوع معضله‌های اجتماعی در جوامع وجود دارد؛ ولی این وظیفه شاعران، نویسنده گان و در نهایت معلمان و استادان است که به شاگردان تفهیم کرده شود تا به اثر بی خبری و یا بی اعتنایی کسی را توهین وتحقیر نکنند.

رهنمای تدریس درس (خواجه عبدالله انصاری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	خواجه عبدالله انصاری و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با خواجه عبدالله انصاری وآثار او و فراگیری اسم وصفت
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • خواجه عبدالله انصاری یک تن از شخصیت‌های والامقام دینی و عرفانی و از شعرای معروف زبان دری که در نوشته‌ها و اشعار خود می‌کوشید علیه تفرقه‌های گوناگون مبارزه نماید را بشناسند. • با اسم وصفت بهتر آشنا شده وآن را در متن تشخیص دهند. • توانایی انجام فعالیت‌های مربوط به درس در وجود شان تقویت گردد. • به مطالعهٔ آثار شاعران و دانشمندان علاقه مند شوند و رهنمایی‌های آنها را سر مشق خود قرار دهند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی وگروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه، تصویر شاعر و در صورت امکان استفاده از انترنت.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی وخوش آمدید گفتن به شاگردان • تنظیم صنف،گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی • خلق انگیزه با طرح پرسشی مانند: آیا می‌دانید در گازرگاه هرات قبر کدام شخصیت ادبی کشور ما است؟	• پاسخ احترام آمیز به معلم صاحب • پاسخ دادن به حاضری و ارائه کارخانه‌گی • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	(۸) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • هدایت دهد که متن را خاموشانه بخوانند. • درس جدید را با تلفظ دقیق کلمه‌ها با صدای بلند می‌خواند و نمونهٔ کلام را دکلمه کند. • سپس از شاگردان بخواهد که با رعایت نوبت یک یک پاراگراف آن را بخوانند. معلم متوجه اشتباه و درست خوانی شاگردان بوده، نظر خود را ابراز می‌دارد. • پس از آن توضیحات لازم وکافی در مورد درس داده شود.(به بخش توضیحات مراجعه شود) • در آخر برای اطمینان از یادگیری شاگردان از درس ارائه شده پرسش‌هایی را طرح نماید.	• متن را خاموشانه می‌خوانند. • به کتاب‌های خود دقیق می‌بینند. • با رعایت نوبت درس را می‌خوانند. • به توضیحات دقیق گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	شاگردان را به نکات مهم متن متوجه سازد. خلاصه و پیام متن را توضیح دهد.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به سؤال کردن تشویق کند به خصوص شاگردان ضعیف را بیشتر وقت بدهد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • از یک شاگرد عمده ترین بخش درس را بپرسد و هدایت دهد که روی تخته بنویسد. • از دیگر شاگردان یک سؤال عمومی درمورد درس قبلی بپرسد.	• پاسخ به سلام و حاضری •دقیق می‌شود و پاسخ می‌دهد. •به کمترین کلمه‌ها پاسخ می‌دهد.	(۸) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغاز می‌گردد: • خلاصهٔ بخش « قواعد دستوری» را که قبل خوانده شده از شاگردان بپرسد که در مورد چه بود؟ • بخش «قواعد دستوری» را بخوانند و هدایت دهد که آن را خاموشانه بخوانند و آماده شوند پرسش‌ها را پاسخ دهند؛ اما قبل از آن توضیحات مختصر در بارهٔ اسم و انواع آن و صفت ارائه بدارد.	• پاسخ می‌گویند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی، خلاصه و نتیجهٔ درس را ارائه نماید.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد. و آنها را به سؤال کردن تشویق نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی ، تنظیم صنف و گـرفتن حاضری. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان از قسمت اول و دوم درس پرســش‌هــایی را از درس ارائــه شده طرح نماید.	• پاسخ احترام آمیز و ادای احترام و دادن اطمینان از صحتمندی • پاسخ دادن به حاضری • پس از دقت پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز گردد. • بخش « بشنو و بگو » را با پرسش و پاسخ و کمک در ارائه پاسخ‌ها اعمال می‌کند. • بخــش « بخــوان و بنــویس» را بــه خــود شاگردان رهنمایی کند کـه بـه دو گـروه تقـسیم شوند؛ سپس به نوبت به پرسش و پاسخ تحریری بپردازند و معلم صاحب نظارت و کمک می‌کند. • در اخیر به پرسش‌هایی کـه احتمـالاً ناگفتـه مانده باشد معلم پاسخ می‌دهد.	• سهم فعال می‌گیرند. • با علاقه مندی سهم می‌گیرند. • گوش می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
کارخانه‌گی	کارخانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	آماده‌گی پاسخ به پرسش را ابراز می‌کند و به پرسش‌های شاگردان پاسخ می‌دهد.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

فاطمیان مصر

خود را فرزندان حضرت فاطمه دختر حضرت محمد(ص) می‌دانستند. راه را برای پیشرفت فاطمیان هموار نمودند گرچه در روزگار آنان داعیان میان بربرها نفوذ یافته و عقاید شیعی را در میان این قبایل منتشر نمودند و با این مقدمات هنگامی که عبید الله خود را مهدی خواند و عنوان خلیفه و امیرالمومنیین خود برگزید، پیشرفت خود را آسان کرد. پایتخت فاطمیان نخست شهر مهدیه نزدیک تونس بود. نیم قرن بعد خلفای فاطمی، مصر و شام را نیز به متصرفات خود افزودند. و بالاخره خلافت فاطمیان را صلاح الدین ایوبی برانداخت.

غوریان

در نیمهٔ قرن ششم و آغاز قرن هفتم که هنوز خوازرمشاهان در شمال و شمال غرب افغانستان سلطنت داشتند، غوریان در غرب و جنوب افغانستان سلطنت غوری را تأسیس کردند که به نام ملوک غور یا ملوک الجبال یا شاهان کوهها یا ملوک شنسب نامیده می‌شوند.

غوریان دو سلسله بودند: یکی غوریانی که فیروز کوه پایتخت شان بود از طرف خلیفه بغداد لقب سلطان را داشتند. این‌ها مستقل بودند و بین ۵۴۳ - ۶۱۲ هـ فرمانروایی می‌کردند. علاءالدین حسین غوری ملقب به جهانسوز از معروفترین شاهان این سلسله است که با بهرامشاه غزنوی جنگیده وی را شکست داد و غزنین را آتش زد، دیگر غوریان ملوک بامیان و تخارستان (مرکز و شمال افغانستان) اند که از شاهان مشهور شان ملک فخرالدین بن مسعود بن عزالدین حسین برادر سلطان علاءالدین جهانسوز و ملک شمس الدین محمد پسر ملک فخرالدین بن مسعود استند. هر دو سلسلهٔ غوریان شاهانی بودند که به پرورش فضل و ادب پرداختند و دربار شان مرجع فاضلان، عالمان و شاعران بود؛ چنانچه عروضی سمرقندی به دربار غوریان بسر میبرد و چهار مقالهٔ خود را به نام یکی از شاهزاده گان نوشت.

غزنویان

منصوب به غرنه، غزنی، غزنین، سلسله یی بودند که پس از سامانیان به قدرت رسیدند. این سلسلهٔ ترک نژاد در قرن ۴- ۶ هـ ق. فرمانروایی کردند. چون مرکز حکومت آنها بیشتر شهر غزنه بود به غزنویان شهرت یافتند. شهرت غزنویان با کوشش الپتگین آغاز یافت و بعد از وی کار سبکتگین دامادش بالا گرفت و بعداً از طرف نوح بن منصور سامانی امیر خراسان گشت و امارت نیمه مستقلی را بنا نهاد؛ سپس پسرش محمود به قدرت رسید، چون استعداد نظامی زیاد داشت در مدت کمی سلطنت با شکوهی را در قلمرو وسیعی تأسیس کرد که به علاوهٔ افغانستان (خراسان و سیستان) شامل ماوراء النهر، طبرستان، کشمیر، پنجاب و سایر ایالات هند و ایران بود. به هندوستان لشکرکشی‌ها کرد که دین اسلام و علوم و زبان دری را به آن دیار برد.

سلطان محمود به فتوحات ادامه داد و امپراتوری عظیمی را در آسیا تشکیل داد. وی از بزرگترین و نامدارترین پادشاهان غزنوی بود. دربار او مجمع شعرا و علما و دانشمندانی مانند: فردوسی، عنصری، فرخی، منوچهری، البیرونی، ابن سینا و غیره بود.

رهنمای تدریس درس داستان کوتاه (انتظار)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	داستان کوتاه انتظار و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با داستان کوتاه و مشخصات آن و فراگیری واو معدوله
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • چگونه‌گی داستان کوتاه و اجزای آن را بدانند. • واو معدوله را بشناسند و آن را در جمله تشخیص بدهند. • تقویت مهارت‌های خواندن، نوشتن، سخنرانی و گوش دادن • به خواندن داستان‌های کوتاه از ادبیات ملل مختلف و افغانستان علاقه پیدا کنند
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه و در صورت امکان لست از داستانهای کوتاه با ذکر نام نویسنده گان آن.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری، بررسی کارخانه‌گی و ارزیابی درس گذشته • خلق انگیزه با طرح سؤالی مانند: - آیا می‌دانید قصه‌ها و افسانه‌ها با داستان نویسی مدرن چه تفاوت دارند؟	• پاسخ به سلام و احوالپرسی، حاضری و ارائهٔ اجراات کارخانه‌گی • پاسخ به پرسش‌های ارزیابی • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز گردد: • متن را با صدای بلند و رسا بخواند، واژه‌ها، اصطلاحات وعبارات را توضیح نماید. • از شاگردان بخواهد که متن را خاموشانه بخوانند. جاهایی را که ندانسته اند یاد داشت کنند. • از شاگردان بخواهد که به نوبت یک یک پاراگراف متن درس را بخوانند و معلم صاحب متوجه اشتباه و درست خوانی آنها بوده، نظر خود را ابراز نماید. • معانی واژه‌های این درس را که در آخر کتاب آمده توضیح دهد. • برای اطمینان ازیاد گیری شاگردان پرسش‌های را طرح کند.	• با دقت به خواندن و توضیحات متن گوش می‌دهند. • خاموشانه می‌خوانند. • با رعایت نوبت می‌خوانند. • گوش می‌دهند. • پاسخ می‌گویند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	توضیحات مختصر در مورد داستان کوتاه ارائه گردد.(به بخش توضیحات کتاب مراجعه شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به پرسش نمودن در مورد درس ارائه شده تشویق کند. و اگر پرسشی داشتند پاسخ ارائه بدارد. (وقت در نظر گرفته شود.)		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • پرسش‌هایی را در مورد داستان کوتاه مطرح کند. تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود.	• پاسخ به سلام و احوالپرسی و حاضری • دقت نموده پاسخ می‌گویند.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس را با نام خدا (ج) آغاز می‌کند: • متن کامل « قواعد دستوری» را با صدای بلند بخواند و چند مثال آن را روی تخته بنویسد. سپس توضیحات لازم را ارائه نماید. • چند مثال دیگری از واو معدوله را روی تخته بنویسد و از شاگردان بخواهد تا آنها را درست تلفظ نمایند؛ مانند: خواری، خواندن، خواجه و... • شاگردان را به دو گروه تقسیم نموده از یک گروه بخواهد که کلمه‌های دارای واو معدوله را روی تخته بنویسند وگروه دوم آن را تلفظ کنند. معلم نظارت کرده،کمک و تشویق نماید.	• دقیق به کتاب‌های شان نگاه می‌کنند و توضیحات را می‌شنوند. • اطاعت می‌کنند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس هر دو بخش متن و قواعد دستوری را توضیح نماید. (خلاصه در کتاب درسی آمده است.)		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به شاگردان بگوید یک شاگرد از شاگرد دیگر پرسش نماید، خودش کنترول نماید و در ارائه پاسخ‌ها کمک برساند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۵) دقیقه	• سلام و احوالپرسی و پاسخ به حاضری • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • طرح پرسش‌های از بخش اول و دوم درس از شاگردان	**بخش مقدماتی**
(۳۵) دقیقه	• به اجرای فعالیت‌ها آماده می‌شوند. • پاسخ می‌گویند. • تشویق می‌شوند. • فعالیت را دقیق اجرا می‌نمایند.	با نام خدا (ج) اجرای فعالیت‌ها را آغاز می‌کنیم: • فعالیت‌ها را طبق متن کتاب درسی مرحله به مرحله به منصهٔ تطبیق قرار دهد. • از بخش «بشنو و بگو» آغاز کند و مرحله به مرحله پرسش‌ها را در برابر شاگردان قرار دهد و از آنها پاسخ بخواهد. • در برابر پاسخ‌های صحیح با کلمه‌های تشویق آمیز شاگردان را تقدیر کند و هرگاه اشتباه پاسخ دادند آنها را رهنمایی نماید. • بخش « بخوان و بنویس » را مطرح نماید و از شاگردان بخواهد آن را انجام دهند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	کارخانه‌گی را به شاگردان توضیح نماید، تا اجرای آن را به درستی بتوانند.		**کارخانه‌گی**
(۳) دقیقه	در اخیر درس از شاگردان بپرسد که اگر جای را نفهمیده باشند، بپرسند. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود. (وقت در نظر گرفته شود.)		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

هریرود: هریرود از انجام غربی کوه بابا (بند سر جنگل) از ارتفاع ۴۰۰۰ متر سر چشمه می‌گیرد، این دریا در ابتدا از یک جا شدن دو آبریز که از دره‌های لعل و سر جنگل سرازیر می‌شود، در حصهٔ جنوب دولت یار با هم یکجا شده به طرف غرب جریان پیدا می‌کند، تشکیل می‌گردد. در غرب اوبه با معادن بزرگ خود یعنی تگاوایشان (تگاب اوشلان) یکجا شده به مقدار عمومی آب می‌افزاید. دریای تگاوایشان از نشیب‌های غربی بند بایان از ارتفاع ۳۰۰۰ متر سر چشمه گرفته در حدود ۲۰۰ کیلو متر موازی با دریای هریرود جریان پیدا می‌کند. و در قریهٔ بوریا باف (غرب اوبه) با آب هریرود یکجا می‌شود. ازاین نقطه به بعد دریا به سطح هموار جریان پیدا می‌کند و از سرعت خود می‌کاهد.

هریرود که از جملهٔ بزرگترین دریاهای غربی افغانستان می‌باشد، بین سلسلهٔ سفید کوه و سیاه کوه جریان منظم و نسبتاً مستقیم را از شرق به غرب دنبال می‌کند. هریرود بعد از عبور از جنوب شهر هرات داخل دشت‌های غوریان می‌گردد. در این حصه به عرض آن افزوده شده سرعت آب آن بطی می‌گردد. بعد از عبور از اسلام قلعه تا دهنهٔ ذوالفقار سرحد مشترک را بین ایران و افغانستان تشکیل می‌دهد. از نقطهٔ ذوالفقار به بعد اسم تجند را به خود می‌گیرد به یک مسافهٔ نسبتاً طویل تا ناحیهٔ سرخس خط سرحدی را بین ایران و ترکمنستان تشکیل می‌دهد. در آخر بعد از عبور از جنوب صحرای قره قرم پس از تشکیل یک دلتای وسیع جذب می‌گردد. هریرود از جملهٔ پرفیض ترین دریاهای افغانستان محسوب شده که در سرسبزی ولایت هرات نقش مهم دارد.

رهنمای تدریس (عبدالقهار عاصی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عبدالقهار عاصی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با شرح احوال وآثار عبدالقهار عاصی و فراگرفتن اسم فعل.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • آشنایی با زنده‌گی و سیر شاعری عبدالقهار عاصی و نمونۀ شعر او. • آشنایی با اسم فعل وتوانایی تشخیص آن در متن. • تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان • ایجاد علاقه و رغبت به استخراج معنی از شعرهای شاعران معاصر دری.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، کتاب درسی، تصویر و ...

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۸) دقیقه	• پاسخ به سلام، احوالپرسی و حاضری. • ارائهٔ کارخانه‌گی و پاسخ به سؤال‌های ارزیابی • پاسخ‌های متفاوت می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • مطالبهٔ کارخانه‌گی و ارزیابی درس گذشته. • ایجاد انگیزه برای ورود به درس جدید. • با طرح پرسشی مانند: آیا می‌دانید که عاصی کی بود؟	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متن را خاموشانه می‌خوانند. • با یکدیگر مشورت می‌نمایند. • متن را به نوبت می‌خوانند. • دقیق گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • پاسخ می‌گویند.	درس با نام خدا (ج) آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان بخواهد متن درس را خاموشانه بخوانند. • از شاگردان خواسته شود در بارهٔ درس و مفاهیم مهم آن با یکدیگر مشورت کنند. • از چند شاگرد بخواهد که یک یک پاراگراف متن را با صدای بلند بخوانند. معلم صاحب درست خوانی و اشتباهات آنها باشد، و اصلاح نماید. • درس را با صدای بلند بخواند و برخی عبارات مبهم و مهم را توضیح دهد. • از شاگردان بخواهد که نکات مهم درس را شرح دهند. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان پرسش‌های را طرح نماید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۴) دقیقه	معلم خلاصه یی از زنده‌گی، آثار و سبک شعری عبدالقهار عاصی را با کمک شاگردان روی تخته بنویسد تا شاگردان تکرار کنند.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	ممکن است شاگردان بپرسند؛ مثلاً: عبداقهار عاصی در شاعری شبیه سبک کدام شاعر بود؟ ... معلم صاحب پاسخ بدهد.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ورود به صنف و احوالپرسی. • بیان خلاصه یی از قسمت اول درس. • ایجاد انگیزه برای یادگیری بخش دستور مانند: کلمه‌های « گفتن و دویدن» با « گفت و دوید» چه فرق دارند؟	• پاسخ به سلام و احوالپرسی و حاضری. • شاگردان به توضیحات گوش می‌دهند. • شاگردان با دقت گوش می‌دهند. و پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌دارند.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز گردد. • نوشتن نمونه‌هایی از اسم فعل برتخته؛ مانند: خوردن، نوشتن، دیدن، رفتن وغیره • زیراسم فعل‌هایی که روی تخته نوشته است، خط بکشد. • دربارهٔ اسم فعل توضیحات لازم را ارائه دهد. • ازچند شاگرد بخواهد که نمونه‌های دیگری از اسم فعل را روی تخته بنویسند. • اسم فعل را تعریف کند و از شاگردان بخواهد تا در کتابچه شان بنویسد.	• دقت می‌نمایند. • گوش می‌دهند. • داوطلبانه روی تخته می‌نویسند. • گوش می‌دهند و در کتابچه هایشان می‌نویسند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	در بارهٔ زنده‌گی عبدالقهار عاصی و نیز اسم فعل را مختصر توضیح بدهد و آن را روی تخته بنویسد تا شاگردان تکرار کنند.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	اگر شاگردان در بارهٔ درس دستور یا شاعر سؤالی بکنند معلم صاحب پاسخ بدهد.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۵) دقیقه	• ادای سلام نموده به حاضری پاسخ میدهند • با دقت گوش می‌دهند.	• ورود به صنف و احوالپرسی. • با یک نظر اندازی به همهٔ شاگردان، حاضری می‌گیرد. • بیان خلاصهٔ درس از قسمت اول و دوم درس • توضیح دربارهٔ چگونگی انجام فعالیت ها.	**بخش مقدماتی**
(۳۵) دقیقه	• در گروه‌های خود می‌نشینند. • به کمک هم فعالیت‌ها را انجام می‌دهند. • در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • املا می‌نویسند.	درس با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز گردد. • شاگردان را به چند گروه تقسیم کند. • از شاگردان بخواهد در مدت تعیین شده فعالیت «بشنو و بگو» را انجام دهند. طوری که یک گروه سؤال کننده و گروه دیگر پاسخ دهنده باشد. آنها کمک و تشویق شوند. • از شاگردان بخواهد فعالیت «بخوان و بنویس» را در کتابچه هایشان بنویسند. • از یک نفر در هرگروه بخواهد تا از متن درس برای بقیه همصنفان شان املا بگوید.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	کارخانه‌گی بعد از توضیحات لازم برای شاگردان سپرده شود.		**کارخانه‌گی**
(۳) دقیقه	معلم به پرسش‌ها و ابهامات شاگردان پاسخ بدهد. در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی بیندازد تا شاگردان آماده گردند.		**پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

به منظور فراهم آوری تسهیل در تدریس متن نظم قهار عاصی برای معلمان عزیز،

معنایابی ادبیات شعر عاصی:

۱- به کدام دل یعنی به کدام توانایی از این جا (افغانستان) به مسافرت بروم که در این جزیره خون (کشورش) پای هایش رگ و ریشه کرده یا در پیوسته‌گی دایمی قرار گرفته و توان دل کندن از میهن را ندارد.

۲- من مصروف گفتگو از باغ و از دریایی والاشان که اگر بتوانم دریچه یی به آنسوها {مهاجرت} بگشاییم که شاید شود یا نه.

۳- دل تابناک و روشنی که از دهانم شگفته، منظورش سخن وغزل وی است، که اولی از گداخته‌گی و دومی از ماتم هایش نماینده‌گی می‌کند.

۴- و من قسمت یا بخت سیاهی که دارم ناشی از خرابی‌های وطنم است و من هستم و ارغنون دردم و من مانده ام و تلخی‌های صداهایم که بیانگر آنهاست.

۵- و همهٔ آنها لطف آواز کشیدن برایم آورده و همه چیزها مناسب به آواز کشیدن من شده است.

۶- و همان است، که قفس هزار بلبل در گلوی من بشکسته یا به سان صدای هزار بلبل گلویم آواز می‌کشد و نیز نفس هزار مجنون در نوایم یا صدایم نشسته است یعنی صداهایم کاملاً عاشقانه شده است نه چیزی غیر از آن.

همه توضیحات بالا یک نکته را بیان می‌دارد و آن دور نشدن از میهن و همه چیز خود را در وطن خود دیدن وخود را بی هیچ دیدن.

رهنمای تدریس درس (قصه‌ها و دوبیتی‌ها فولکلوری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	قصه‌ها و دوبیتی‌های فولکلوری و قواعد دستوری
هدف کلی	معرفی فرهنگ و ادبیات عامیانه(فولکلوری) با توضیح مشخصات آن و فراگیـری قواعد کلمه.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • آشنایی شاگردان با فرهنگ و ادبیات فولکلوری و مشخصات آن آشنا شوند. • معانی واژه‌های جدید را بدانند و قواعد کلمه را فرا گیرند. • توانایی فعالیت‌های مربوط به درس مثل درست خواندن ، نوشتن ، تحلیل و برداشت، سخنرانی و گوش گرفتن در وجود شان رشد نماید. • به اهمیت ادبیات فولکلوری پی ببرند. • به مطالعۀ قصه‌ها و دوبیتی‌ها علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • تحلیل و توضیح • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه ، چارت دوبیتی‌های فولکلوری.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی • ایجاد انگیزه با خواندن دوبیتی مانند: نماز شام غریبی رخ به من کرد دلم جولان زدو یاد وطن کرد نمی دانم پدر کرد یا برادر مرا گوشه نیشین هر وطن کرد و از شاگردان بپرسد که چه نوع شعر است؟	• پاسخ احترام آمیز به سلام، حاضری و ارائهٔ کارخانه‌گی. • دقت نموده پاسخ‌های متفاوتی بدهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدا (ج) آغازمی گردد: • از شاگردان بخواهد که درس جدید را برای مدت معین خاموشانه بخوانند و نکات مبهم را یادداشت نمایند. • درس جدید را با صدای بلند و رسا بخواند و بر کلمه‌ها و مفاهیم مهم مکث و تأکید کند. • از شاگردان خواسته شود که با رعایت نوبت یک یک بخش متن را با صدای بلند بخوانند تا شاگردانی که در خواندن مشکل دارند رفع گردد. معلم متوجه اشتباهات در خواندن شاگردان باشد و آن را تصحیح می‌کند. • پس از آن توضیحات لازم وکافی در مورد فولکلور و اجزای شامل ارائه نماید.(از بخش معلومات اضافی استفاده شود.)	• خاموشانه می‌خوانند. • با دقت به کتاب‌های خود نگاه می‌کنند. • با رعایت نوبت می‌خوانند. • به توضیحات گوش می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بخش توضیحات کتاب را به شاگردان ارائه نماید.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	به پرسش‌های احتمالی و باقیماندهٔ شاگردان پاسخ‌های مناسب ارائه گردد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری. • اگر در مورد بخش اول درس کدام پرسشی باشد بپرسید.	• پاسخ احترام آمیز به سلام و جواب به حاضری. • مطابق به پرسش پاسخ می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (دستورزبان)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز می‌کند: • بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات لازم را ارائه نماید. • پس از آن یک یک مثال از هر کدام روی تخته بنویسد و توضیح مختصر بدهد. • شاگردان را به دو گروه تقسیم نماید؛ سپس فلش کارت‌های اسم، صفت، ضمیر، عدد، پسینه، پیشینه، پسوند و پیشوند را برای شان توزیع کند تا برای هر کدام دو، دو مثال بنویسند. در آخر هر دو گروه با رعایت نوبت مثال‌ها را می‌خوانند و معلم دقت می‌نماید که کدام گروه دقیقتر کارکرده اند. آن گروه را برنده اعلان نموده شاگردان دیگر را نیز تشویق نماید.	• دقیق گوش می‌دهند. • با دقت می‌شنوند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ بخش دستور و خلاصهٔ درس که در کتاب آمده گفته می‌شود.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به سؤال کردن تشویق کند، به شاگردان ضعیف سهم بیشتر داده شود. معلم پاسخ مناسب ارائه نماید.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۵) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری. • دقت کرده پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • طرح پرسش‌های از قسمت اول و دوم درس جهت اطمینان از یادگیری شاگردان.	**بخش مقدماتی**
(۳۵) دقیقه	• سهم فعال می‌گیرند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • در گروه‌ها فعالیت را اجرا می‌کنند.	فعالیت‌ها را با نام خدا (ج) آغاز می‌کند: • بخش « بشنو و بگو» را با پرسش و پاسخ وکمک در ارائه پاسخ‌ها اعمال کند. • بخش دیگر « بشنو و بگو» که خانه پری جمله هاست.از شاگردان بخواهد که با پنسل جمله‌ها را در کتاب‌های خود خانه پری کنند. • به شاگردان رهنمایی کند که بخش« بخوان و بنویس» را تحریری انجام دهند، البته به دو گروه تقسیم شوند و به نوبت به سؤال و جواب بپردازند معلم صاحب نظارت و کمک کند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	کارخانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود.		**کارخانه‌گی**
(۳) دقیقه	آماده‌گی پاسخ به پرسش را ابراز کند و به پرسش‌های شاگردان پاسخ دهد.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

ضرب المثل

امثال وحکم یکی از بخش‌های مهم وجالب و فولکلوری ملل و نمایشگر راستین عواطف نفسانی، افکار، نظریات، معتقدات، عادات، سنن، ذوق فطری، اخلاقیات و تلقیات اوضاع و احوال عمومی زنده گانی جوامع است. گروهی از ادب شناسان ودانشمندان ضرب المثل‌ها را از جملهٔ کهن ترین اشکال ادبی زبان می‌دانند و آدمی زاده قبل از اینکه شعر بگوید به گفتن وترویج امثال پرداخته است؛ بنابراین گفته می‌شود که تاریخ پیدایش امثال، اندرزها و پندهای کوتاه ریشه‌های بسیار کهن دارند که در طول روزگار از زبانی به زبانی می‌گردند واز سینهٔ به سینهٔ منتقل می‌شوند. گوینده گان ضرب المثل‌ها، ترانه‌ها، چیستان‌ها و افسانه‌های ملی وفولکلوری یک جامعه مشخص و معلوم نمی باشند و به حیث محفوظات تمام افراد یک جامعه سرمایهٔ مشترک فرهنگی و میراث ملی را تشکیل می‌دهند؛ ولی گوینده گان نامعلوم ضرب المثل‌ها افراد عادی نمی باشند؛ بلکه چنین گفته‌های ظریف و پرمغز محصول مغزهای اندیشمند و تجارب متفکران، شاعران، نویسنده گان وخردمندان ملتها میباشد،که پس از پیدایش در مسیر روزگار و در طول تاریخ یک جامعه رواج و مقبولیت میبابند.

افسانه

افسانه‌های ساده احتمالاً قدیمی ترین شکل ادبیات بوده؛ اما توسعه و تحول آن به صورتی که جزء آثار ادبی شده، فقط مربوط به سه قرن پیش می‌شود. حکایت‌ها و افسانه‌های منثور از حیث تاریخ قبل از اختراع خط بوده؛ ولی میان مردمان نخستین و نا آشنا به خط و نوشتن، صورت‌های مختلف افسانه از لحاظ قالب و محتوا وجود داشته و به آسانی سینه به سینه در دوران‌های بس طولانی از نسلی به نسلی انتقال یافته است.

تیاتر

شکلی از هنر است که در یک تعدادی از حوادث جلوه می‌کند. طور معمول در یک نمایشنامه هنر پیشه گان نقش‌های خود را باید معین و آنگاه تمرین و سپس اجرا کنند. تیاتر را به طور معمول در محیط‌های باز اجرا می‌کنند.

ترانه

ترانه سرایی از اوایل تسلط و نفوذ اسلام در ایران رواج داشته، به خصوص ترانه‌های عامیانه چندی در تاریخ ادبیات فارسی ذکر گردیده است از جمله: ترانه یزید بن مفرغ و ترانه‌هایی که در اوایل قرن دوم هجری سروده شده به زبان اهل خراسان می‌باشد. سابقهٔ ترانه سازی و ترانه خوانی به گذشته‌های دور باز می‌گردد که می‌توان از دوبیتی خوانی‌های بابا طاهر و دیگران یاد کرد.

رهنمای تدریس درس (ملک الشعرا عبدالحق بیتاب)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ملک الشعرا عبدالحق بیتاب و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با استاد بیتاب و کارنامه‌های او و فراگیری پسینه و پسوند.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس درس از شاگردان می‌خواهیم: • با یک تن از ادیبان برجستهٔ معاصر و خدمات شایانش آشنا گردند. • روش زنده‌گینامه نویسی را بدانند. • با پسینه و پسوند آشنا شوند و آن را در متن تشخیص دهند. • مهارت‌های خواندن، نوشتن، سخنرانی و تحلیل در نهاد شان تقویت یابد. • به مطالعهٔ آثار دانشمندان کشور علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کارانفرادی وگروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه، در صورت امکان استفاده از فلش کارت ها.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• احوالپرسی و حصول اطمینان از آرامش خاطر شاگردان برای آغاز درس • گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی • ایجاد انگیزه با طرح پرسشی مانند: آیا می‌دانید که در صد سال اخیر، مشاهیر ادبیات دری در افغانستان چه کسانی بوده اند؟	• پاسخ احترام آمیز به معلم ودادن اطمینان از سلامتی شان • پاسخ به حاضری و ارائه کارخانه‌گی درس گذشته • پس از دقت پاسخ‌های متفاوت می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز می‌گردد: • از شاگردان بخواهد که متن را خاموشانه بخوانند. • پس از آن متن را به آواز بلند بخواند و نمونهٔ کلام او را دکلمه کند. • پس از توضیح مفاهیم اساسی مفهوم نمونهٔ کلام بیتاب را تشریح نماید. • از شاگردان خواسته شود که به نوبت یک یک پاراگراف متن درس را با صدای بلند بخوانند. • در آخر از چند شاگرد بخواهد که نمونهٔ کلام را بخوانند. • معلم متوجه اشتباه یا درست خوانی آنها می‌باشد و آنها را کمک و تشویق کند.	• متن را خاموشانه می‌خوانند. • به کتاب‌های خود دقیق نگاه می‌کنند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • با رعایت نوبت می‌خوانند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح مفاهیم اساسی ، در مورد لقب ملک الشعرایی طور مختصر صحبت نماید.		(۳) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	شاگردان را به پرسش نمودن تشویق کند و به پرسش‌های شان پاسخ‌های مناسب ارائه بدارد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی با شاگردان وجویای احوال غیر حاضران • تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • تکرار مختصر درس گذشته با طرح دو سه پرسش از شاگردان.	• پاسخ به سلام و حاضری. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۷) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز می‌نماید: • متن «قواعد دستوری» را بخواند و مثال‌های آن را روی تخته بنویسد و توضیح دهد. • سپس چند کلمه را روی تخته بنویسد و از شاگردان خواسته شود که پسوندهای این کلمه‌ها را بگویند؛ مثل: دست، ابرو، سخن و... همچنان پسینهٔ « را » را در جمله‌ها به کار ببرند. آنها نظارت، کمک و رهنمایی شوند. • شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و فلش کارت‌های پسینه « را » و کلمه‌های (خانه، کار، پیشه، دانش، هوش و تفریح) را توزیع کند تا پسوندهای آنها را پیدا نمایند و برای پسینه « را » جمله بنویسند. توجه: پسوندهای کلمه‌های بالا؛ عبارتند از: دار، خانه، ور، مند، یار و گاه.	• با دقت گوش می‌دهند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • در گروه‌ها کار می‌کنند.	(۳۳) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس به شکل جمع بندی شده ارائه شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت شاگردان اگر پرسشی داشتند ، پاسخ ارائه گردد. در غیر آن معلم صاحب یک پرسش کلی را طرح کند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام واحوالپرسی می‌نماید. • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و یاد آوری مختصر از درس گذشته.	• پاسخ به سلام و حاضری • گوش می‌دهند.	(۶) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت ها)	فعالیت‌ها را با نام خدا (ج) آغاز می‌کند: • از شاگردان بخواهد که با رعایت نوبت به پرسش‌های بخش « بشنو و بگو» پاسخ بگویند و جاهای خالی را با پنسل در کتاب‌های خود پر نمایند. • سپس بخش « بخوان و بنویس» را معلم صاحب آغاز کند و در پاسخ گویی و یا پاسخ نویسی چند شاگرد محدود را در نظر نداشته به همهٔ آنها نوبت بدهد. • ازعمده ترین بخش متن و دستور سؤال طرح کند، تا شاگردان را به تفکر وا دارد.	• دقت نموده پاسخ می‌گویند. • با دقت طبق هدایت عمل می‌کنند و در فعالیت‌ها سهم فعال می‌گیرند. • دقیق فکر نموده پاسخ می‌گویند.	(۳۵) دقیقه
کارخانه‌گی	پس از توضیح، کارخانه‌گی شاگردان برای شان سپرده شود.		(۲) دقیقه
پرسش های شاگردان و پاسخ به آن	در آخر به پرسش‌های باقیمانده و احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

فنون ادبی

یکی از شاخه‌های ادبیات شناسی بوده و طی سالیان متمادی مورد توجه دانشمندان و ادبیات شناسان قرار گرفته است. این دانش که زیبایی‌های لفظی و معنوی آثار ادبی را به بررسی می‌گیرد و ارزیابی می‌کند از دو کلمهٔ عربی ترکیب گردیده است: یکی فنون جمع فن به معنی دانش و دیگر ادبی مشتق از ادب به معنی ادبیات. بنابر گفتهٔ یکی از ادبیات شناسان معاصر:

« مجموع معانی، بیان و بدیع را به نام علوم بیانی یا فنون ادبی یاد کرده اند» فنون ادبی یکی از اصطلاحات نسبتاً نو در ادبیات شناسی می‌باشد.

- در علم معانی از تناسب و مطابقت کلام با اقتضای حال و مقام بحث می‌شود و موضوع آن عبارتند از خبر، انشا، احوال، مسندالیه، احوال مسند، فصل و وصل، قصر، ایجاز و اطناب و مساوات.
- در علم بیان شناخت قواعد و قوانینی مورد نظر است که به وسیلهٔ آنها یک معنی به صورت‌های مختلف بیان می‌شود و موضوع آن تشبیه، استعاره، مجاز و کنایه است.
- علم بدیع، علم آرایش سخن است و در آن از صنایع لفظی و معنوی مختلفی که موجب زیبایی و تأثیر کلام شوند بحث می‌شود.

قاری عبدالله

از استادان بزرگ رشته‌های علوم عربی و ادبی کشور ماست، در عالم شعر، ادب و تحقیقات ادبی استاد بزرگ بود و در ادبیات عربی و دری تسلط کامل داشت، خط خوش داشت. سال‌ها معلم ادبیات بود. هژده رساله و کتاب در ادبیات نوشته است. از مهمترین آثار او فن معانی، شرح حال شاعران بزرگ و کتاب‌های در دستور زبان است. گذشته از این کتاب‌های درسی قرائت فارسی را برای صنوف مختلف مدارس تدوین کرد. سبکش بیشتر متمایل به سبک معروف به هندی است. وی در سال ۱۳۲۲ هجری در کابل وفات نمود.

رهنمای تدریس درس (مواد مخدر)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	مواد مخدر و قواعد دستوری
هدف کلی	خطرات وضررهای جانی، مالی، اجتماعی و اقتصادی مواد مخدر و فراگرفتن پیشینه.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان می‌خواهیم: • زیان‌ها و خطرات مادی و معنوی مواد مخدر برای انسان را بدانند. • از بخش قواعد دستوری پیشینه ، پیشوند و عطف و ربط را فرا گیرند و معانی واژه‌های جدید را بدانند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، تحلیل و برداشت مطالب، سخنرانی، گوش فرا دادن و اندیشیدن در وجود شان رشد نماید. • ایجاد تنفر و دوری گزیدن از انواع مواد مخدر.
روش‌های تدریس	با استفاده از روش های: • توضیح و تحلیل • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، کتابچه و در صورت امکان فلم‌ها و عکس‌های افراد معتاد.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• پاسخ به سلام و حاضری. • ارائۀ کارخانه‌گی • به پرسش‌ها پاسخ‌های متفاوت می‌گویند.	• سلام، احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی • ایجاد انگیزه با نشان دادن عکس و پرسش بخش ورودی درس.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• دقیق به کتاب‌های خود نگاه می‌کنند و می‌شنوند. • به نوبت می‌خوانند. • توضیحات را به دقت گوش می‌دهند. • درس را توضیح می‌دهند. • پاسخ می‌گویند.	درس با نام و یاد خدا (ج) آغاز می‌یابد و مراحل زیر عملی می‌گردد: • شاگردان را متوجه صفحۀ کتاب نموده و متن را به آواز بلند و رسا بخواند. بر کلمه‌ها ومفاهیم مهم مکث و تأکید نماید. • سپس یک یک پاراگراف به وسیلۀ شاگردان خوانده شود. تا شاگردان که در خواندن مشکل دارند مشکل شان رفع گردد. • پس از توضیح مفاهیم اساسی، تمام درس را تشریح کند. و در مورد زیان‌ها، قاچاق و ترافیک مواد مخدر معلومات بیشتر داده شود. • از شاگردان بخواهد که یک یک قسمت درس را توضیح دهند. آنها را مورد تشویق قرار دهد. • برای اطمینان از یاد گیری شاگردان از درس ارائه شده، پرسش‌های را طرح کند.	**قسمت اول درس (متن)**
(۲) دقیقه	خلاصۀ درس را یکبار دیگر به شاگردان ارائه دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	در این قسمت به پرسش‌های احتمالی و باقیماندۀ شاگردان پاسخ ارائه گردد. و شاگردان را به سؤال کردن تشویق نماید.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۷) دقیقه	• پاسخ احترام آمیز به سلام. • پاسخ به حاضری و پرسش‌ها. • پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • تنظیم صنف، گرفتن حاضری و ارزیابی درس گذشته با طرح پرسش‌های به صورت شفاهی، مانند: در اثر استعمال مواد مخدر چه حالت‌های به انسان دست می‌دهد؟ • استفاده از مواد مخدر چگونه جرایم را به بار می‌آورد؟	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• با دقت گوش می‌دهند. • دقیق می‌شنوند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز می‌گردد: • بخش توضیحات را به صدای بلند بخواند و شرح دهد. • سپس شاگردان را متوجه صفحهٔ « قواعد دستوری» نماید و متن آن را با صدای بلند بخواند و مثال‌های آن را روی تخته بنویسد و توضیح دهد. • از شاگردان بخواهد که به نوبت نزدیک تخته بیایند و پیشنه‌ها، پیشوندها و عطف و ربط را در جمله‌ها به کار ببرند. آنها را کمک نماید.	**قسمت دوم درس (دستور زبان)**
(۳) دقیقه	خلاصهٔ درس را که در کتاب آمده بخواند و همهٔ درس را جمع بندی نماید و یکبار دیگر مختصراً توضیح دهد.		**خلاصه و توضیحات**
(۵) دقیقه	از شاگردان بخواهد که به نوبت یکی در رابطه به بخش اول و دوم درس سؤال نماید و دیگری جواب بدهد. و اگر شاگرد پاسخ داده نتوانست معلم محترم پاسخ بدهد.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۸) دقیقه	• پاسخ مناسب به سلام و حاضری. • دقت کرده به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	• سلام و احوالپرسی، تنظیم صنف و گرفتن حاضری. • برای اطمینان از یادگیری شاگردان چند پرسش را از بخش اول و دوم درس طرح نماید.	**بخش مقدماتی**
(۳۲) دقیقه	• طبق هدایت عمل می‌کنند. • این فعالیت را برروی تخته و کتابچه‌های خود اجرا می‌کنند. • پاسخ می‌گویند. • در گروه‌ها مباحثه می‌کنند.	فعالیت‌ها را با نام و یاد خدا (ج) آغاز می‌کنیم: • هر یک از فعالیت‌های « بشنو و بگو » پرسیده شود و همهٔ شاگردان باید در اجرای آن سهیم شوند. معلم صاحب آنها را در پاسخ دهی کمک کند. • فعالیت « بخوان و بنویس» را مطرح کند و از شاگردان بخواهد که آن را اجرا نمایند. آنها رهنمایی و تشویق شوند. • از عمده ترین بخش‌های متن و دستور پرسش‌هایی را طرح کند تا شاگردان را به تفکر وا دارد. • از شاگردان بخواهد که در گروه‌ها در مورد زیان‌ها وخطرات مواد مخدر بحث و گفتگو نمایند و در آخر یک یک نماینده از هر گروه نتیجهٔ بحث گروه خود را بیان کند.	**قسمت سوم درس (فعالیت ها)**
(۲) دقیقه	پس از توضیح کارخانه‌گی به شاگردان سپرده شود.		**کار خانه‌گی**
(۳) دقیقه	به پرسش‌های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد در ضمن در مورد درس ساعت آینده روشنی انداخته شود تا شاگردان آماده‌گی بگیرند.		**پرسش های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

روم

شهر روم پایتخت کشور ایتالیا یکی از بزرگ ترین شهرهای تاریخی جهان است. بیش از ۲۰۰۰ سال مرکز مهم تمدن بوده، در طی تاریخ طولانی خود شهرت داشته است؛ همچنان یکی از زیبا ترین شهرهای دنیا می‌باشد. مجسمه‌ها، بناها، کلیساها وکاخ‌های مشهوری از دورهٔ درخشان امپراتوری روم که به جا مانده جلوهٔ فراوان به شهر روم جدید با بناهای مدرن امروز داده است. چون پاپ شهر روم را مرکز فعالیت خویش قرار داد. این شهر مرکز کلیسای کاتولیک رومی گشت.

یونان

کشور جمهوری در جنوب شرقی اروپا، پایتخت آن آتن، شهرهای مهم آن: تسالوینک، پاتراس، هراکلیون، وولوس، لاریسا، پیرایوس، واحد پولی: دراخما، زبان: یونانی، ادیان: مسیحی ٪ ۹۸، اسلام ٪۱. آب و هوای مدیترانه یی در کرانهٔ دریا و جزایر با هوای ملایم، زمستان‌های بارانی و تابستان‌های گرم و خشک دارد.

ابو علی سینای بلخی

ابن سینا معروف به **حجة** الحق، شیخ الرئیس در(۳۷۰ – ۴۲۸ هـ ق) فیلسوف، طبیب، ریاضی دان، ستاره شناس از توابع بلخ است. تعداد تألیفاتش را بیشتر از دوصد جلد گفته اند. کتابهای عظیم و پرارزش «قانون و شفا» را پدید آورد که نظریات گذشتگان وتجارب خویش را در آنها گنجانید. آثاردیگر او عبارتند: از الحکمته المشرقیه، الاشارات و التنبیهات، **النجاة**، الانصاف، دانشنامهٔ علایی وغیره.

محمد زکریای رازی

ابوبکر محمد زکریای رازی از حکیمان و طبیبان عالیقدر در سال ۲۵۱ هـ ق. در ری متولد شد وتحصیلات خود را در همان شهر شروع کرد و به فلسفه و ریاضیات و نجوم و ادب پرداخت، پس از آن به علم کیمیا و طب توجه کرد و پس از شهرت در طب به خدمت ابو صالح منصور بن اسحق سامانی حاکم ری رسید و از طرف او به ریاست بیمارستانی که در ری تأسیس شده بود منصوب گشت. رازی آثار فراوانی در فلسفه و طب دارد و در فلسفه مخالف عقاید ارسطو می‌باشد.

فهرست منابع و مأخذ

۱- آقا بخشی، علی، فرهنگ علوم سیاسی، تهران، ایران، ۱۳۸۶ هـ ش.

۲- اکرام، سید محمد، اقبال در راه مولوی، ناشر ، اقبال اکادمی لاهور چاپ دوم ۱۹۸۲ م

۳- الجزایری، ابوبکر،کلیات اسلام، انتشارات خیبر،کابل، افغانستان.

۴- انوشه، حسن، دانشنامهٔ ادب فارسی، ادب فارسی در جهان عرب، چاپ اول، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، ایران، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۶ هـ ش.

۵- حبیبی، عبدالحی، تاریخ مختصر افغانستان، انتشارات کتابخانه قصه خوانی پشاور.

۶- خانلری، زهرا، فرهنگ ادبیات فارسی دری، انتشارات بنیاد و فرهنگ ایران.

۷- دایرة المعارف افغانستان، چاپ اول، انتشارات، مطبعهٔ پوهنتون نبراسکا، کابل افغانستان، سال ۱۳۸۷ هـش.

۸- راوندی، مرتضی، تاریخ ادبیات ایران، جلد ۸ ، چاپ اول، چاپخانهٔ نوبهار، انتشارات نگاه، تهران، ایران، ۱۳۷۴ هـ ش.

۹- راوندی، مرتضی، تاریخ ادبیات ایران، جلد ۲ ، چاپ اول، چاپخانهٔ سپهر، انتشارات امیر کبیر، تهران، ایران، ۱۳۴۷، ۱۳۵۴ هـ ش.

۱۰- ژوبل، محمد حیدر، تاریخ ادبیات افغانستان، چاپ اول، انتشارات میوند، سبا کتابخانه، ۱۳۳۶ و ۱۳۷۹ هـ ش.

۱۱- سعیدیان، عبدالحسین،دایرة المعارف بزرگ نو، چاپ اول، جلد (۱ -۱۰) ناشران، علم و زنده‌گی — آرام، چاپخانهٔ ایمان، جلد چهارم، تهران، ایران۱۳۸۵ هـ . ش.

۱۲- عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، چاپ دوم وسوم، انتشارات امیر کبیر، تهران، ایران، سال ۱۳۶۹ هـش.

۱۳- قویم، دکتور، عبدالقیوم، ادبیات معاصر دری از ۱۲۵۹- ۱۳۸۰ هـش، چاپ، فجر کابل، افغانستان، ۱۳۸۵ ش.

۱۴- کلیات اشعار فارسی مولانا اقبال لاهوری ، با مقدمهٔ احمد سروش، انتشارات کتابخانهٔ سنایی، سال چاپ ۱۳۴۳.

۱۵- کوهی، عبدالعلی، دستور زبان عربی، انتشارات کتاب، کابل، افغانستان، سال، ۱۳۸۳هـ

۱۶- محقق، دکتور، اسدالله، علامه اقبال در ادب فارسی و فرهنگ افغانستان انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان تاریخ چاپ ۱۳۸۴ هـ ش.